

7.1 Příloha

Recenze 2016 (říjen a listopad)

Mezi nejčastěji hodnocené inscenace v analyzovaném období (říjen a listopad 2016) patřily:

Inscenace: Chytračka / Měsíc

Autor: Carl Orff, Režie: Jiří Nekvasil, Scéna: Národní divadlo

O inscenaci napsali:

- Lidové noviny (24. 10. 2016), lidovky.cz (25. 10. 2016) - Autor: Helena Havlíková
- Hospodářské noviny (25. 10. 2016) - Autor: Petr Fischer
- Právo (24. 10. 2016), novinky.cz (24. 10. 2016) - Autor: Radmila Hrdinová

Inscenace: Dotkni se vesmíru a pokračuj

Autor: René Levinský, Režie: Jan Frič, Scéna: Národní divadlo

O inscenaci napsali:

- Mladá fronta DNES (10. 11. 2016), iDNES.cz (11. 11. 2016) - Autor: Tomáš Šťáštka
- Hospodářské noviny (27. 11. 2016) - Autor: Ester Žantovská
- Právo (5. 11. 2016), novinky.cz (4. 11. 2016) - Autor: Radmila Hrdinová
- Lidové noviny (23. 11. 2016) - Autor: Jan Císař

Inscenace: Liduschka (Baarová)

Libreto: Karel Steigerwald, Hudba: Aleš Březina, Režie: Roman Meluzin,

Scéna: Divadlo J. K. Tyla Plzeň

O inscenaci napsali:

- Lidové noviny (30. 11. 2016) - Autor: Jana Machalická
- Právo (28. 11. 2016), novinky.cz (28. 11. 2016) - Autor: Jiří P. Kříž

Datum: 1. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo¹

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Křesťanský sebevražedný atentátník má s Konvičkou jasno

Zajímavý kus Kolaps se ve Strašnickém divadle vyrovnává s otázkou časoprostorových anomálií, neradostnou budoucností i problematikou pohřebnických firem.

Strašnické divadlo dlí v zajímavé zástavbě sídliště Solidarita již přes tři roky okupuje spolek Divadlo X10. Alternativní mladý soubor se zde nebojí uvádět divácky náročnější, ale zajímavé autorské kusy, jako byla například inscenace o Františku Kriegelovi A zítra mě, láska, opět pochovej (recenze zde).

Jednou z dosud posledních premiér byl kus třicátníka Ondřeje Novotného v režii Ewy Zembok nazvaný Kolaps. Anotace k inscenaci napsané speciálně pro pražskou scénu slibuje vzhled do provozu krachující pohřebnické firmy. I přes atmosférický mlžný úvod se před diváky v prvním dějství odehrává na pohled klasická činohra – dvojice bratrů v podání Pavla Neškudly a Václava Marholda se marně snaží firmu zachránit a jen tak mimoděk bojuje o přízeň sekretářky (Anna Císařovská). Novotného hra oplývá vtipnými, vypointovanými dialogy podávanými herci s velkým nasazením. Zaujme i specifická scéna Ivany Kanhäuserové vytvořená z mulčovací kůry.

V druhé části se však situační kus zlomí, náhle před diváky nastupuje Jakub Gottwald, aby jim vyjevil vizi blízké budoucnosti. Postapokalyptickou distopii tvůrci budují jen pomocí světél, z odpadků vyrobených masek a hlavně velkého množství textu. Novotný se zjevně pokusil smíchat Šíleného Maxe se Sorokinovým Dnem opřičniny. Hlavně druhá inspirace ho však zaujala až příliš – Gottwald místy přechází vysloveně do „opřičniny“, což je sice působivé, ovšem ve světle toho, že se původní Sorokin v Praze dlouhodobě hraje, nijak originální. Více však zaujme nápad, kdy se Gottwaldův zmítaný hrdina rozhodne postavit cizím hordám a jako křesťanský sebevražedný atentátník se odpálí. Zde si Kolaps zahrává s nedořešenými otázkami fyziky i filozofie a nechává sebevraha z budoucnosti proltnout se s původním pohřebnickým dějem. Myšlenka diváky zaujme – alespoň ty, kdo vydrželi plnou nálož náročného dvouhodinového kusu, který si mluvou či naznačenými sexuálními scénami nebere servítky.

Ty si tvůrci neberou ani u Martina Konvičky; zbytečná vulgární vsuvka vyjadřující jejich jasný názor publikum možná pobaví, ale za zdi divadla do okolních čtyřek určitě nedolehne.

Kolaps je originální kus, jenž by unesl výraznější režiséřské škrty, ovšem už jenom pro práci na scéně, autorův jazyk a hlavně herecké výkony (Proč si Neškudly dosud nevšimla nějaká větší scéna?) má co nabídnout.

Kolaps

¹ RECENZE: Křesťanský sebevražedný atentátník má s Konvičkou jasno. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/kolaps-recenze-01z-divadlo.aspx?c=A160930_095710_divadlo_ts

Strašnické divadlo

premiéra 6. května 2016

režie: Ewa Zembok

hrají: Anna Císařovská, Ludmila Němečková, Jakub Gottwald, Václav Marhold, Pavel
Neškudla

Hodnocení: 65 %

Datum: 1. 10. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 14²

Autor: Tomáš Štáštka

Křesťanský atentátník má s Konvičkou jasno

Strašnické divadlo dlí v zajímavé zástavbě sídliště Solidarita již přes tři roky okupuje spolek Divadlo X10. Alternativní mladý soubor se zde nebojí uvádět divácky náročnější, ale zajímavé autorské kusy, jako byla například inscenace o Františku Kriegelovi A zítra mě, láske, opět pochovej.

Jednou z dosud posledních premiér byl kus třicátníka Ondřeje Novotného v režii Ewy Zembok nazvaný Kolaps. Anotace k inscenaci napsané speciálně pro pražskou scénu slibuje vhléd do provozu krachující pohřebnické firmy. I přes atmosférický mlžný úvod se před diváky v prvním dějství odehrává na pohled klasická činohra – dvojice bratrů v podání Pavla Neškudly a Václava Marholda se marně snaží firmu zachránit a jen tak mimoděk bojuje o přízeň sekretářky (Anna Císařovská). Novotného hra oplývá vtipnými, vypointovanými dialogy podávanými herci s velkým nasazením. Zaujme i specifická scéna Ivany Kanhäuserové vytvořená z mulčovací kůry.

V druhé části se však situační kus zlomí, náhle před diváky nastupuje Jakub Gottwald, aby jim vyjevil vizi blízké budoucnosti. Postapokalyptickou dystopii tvůrci budují jen pomocí světel, z odpadků vyrobených masek a hlavně velkého množství textu. Novotný se zjevně pokusil smíchat Šíleného Maxe se Sorokinovým Dnem opričníka. Hlavně druhá inspirace ho však zaujala až příliš – Gottwald místy přechází vysloveně do „opričniny“, což je sice působivé, ovšem ve světle toho, že se původní Sorokin v Praze dlouhodobě hraje, nijak originální. Více však zaujme nápad, kdy se Gottwaldův zmítaný hrdina rozhodne postavit cizím hordám a jako křesťanský sebevražedný atentátník se odpálí. Zde si Kolaps zahrává s nedořešenými otázkami fyziky i filozofie a nechává sebevraha z budoucnosti prolnout se s původním pohřebnickým dějem. Myšlenka diváky zaujme – alespoň ty, kdo vydrželi plnou nálož náročného dvouhodinového kusu, který si mluvou či naznačenými sexuálními scénami nebere servítky.

Ty si tvůrci neberou ani u Martina Konvičky; zbytečná vulgární vsuvka vyjadřující jejich jasný názor publikum možná pobaví, ale za zdi divadla do okolních čtyřek určitě nedolehne. Kolaps je originální kus, jenž by unesl výraznější režisérské škrty, ovšem už jenom pro práci na scéně, autorův jazyk a hlavně herecké výkony (Proč si Neškudly dosud nevšimla nějaká větší scéna?) má co nabídnout. Kolaps Divadlo X10

65 %

O autorovi| Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: Divadlo X10

Foto popis| Časová anomálie Sebevražedný útok muže v budoucnosti (Jakub Gottwald) se prolne s pohřebnickým dějem současnosti.

² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 5.10.2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 12³

Autor: Tomáš Šťáštka

Hybnerová má vycpaný zadek, Etlzer ukazuje upnuté slipy

Americký autor Christopher Durang napsal svou hru *Beyond Therapy* jako jemnou satiru na módu současných třicátníků bezvýhradně svěřovat své životní problémy do rukou poradců, psychologů či různých terapeutů. Pro pražské Divadlo Palace ji pod jednoduchým názvem *Terapie* nastudovala Vanda Hybnerová.

A režisérka se zároveň objevila v jedné ze tří vedlejších, ale o to bizarnějších rolí. Její postava neustále rozespálé, roztržité a slova zapomínající psycholožky zaujme nejen pro expresivní vyjádření, ale i pro zjev – její upnutý cvičební úbor ještě zvýrazňuje nepřírozeně vycpaná prsa a zadek. Moc si s ní nezádá Miroslav Etlzer v úloze lísavého psychologa Reného, jehož největší starostí je předčasná ejakulace a malé slipy s obrázkem *Angry Birds*. Třetím do party je pak poněkud afektovaný gay v podání Ladislava Hampla.

Už popis těchto tří rolí dává najevo, že se v Divadle Palace hraje hodně přímočaře a hodně na efekt. Základní děj setkání Kamila (Martin Pechlát) a Květy (Sandra Černodrinská) na inzerát tak působí jen jako rozbuška pro sérii více či méně zábavných situací.

Hra se však vedle zvukných jmen může opřít o poměrně svižnou režii, vtipnou scénu (taktéž práce režisérky) i hudbu Ondřeje Brouska. Svěže působí i malé role dvou číšníků v podání Jakuba Choury a Jakuba Čermáka. Jen smysl těch tučňáků poněkud uniká.

Terapie Divadlo Palace 60 %

O autorovi| Tomáš Šťáštka, redaktor MF DNES

³ *NEWTON Media* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 6. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo⁴

Autor: Tomáš Štáštka

RECENZE: Hybnerová má vycpaný zadek, Etzler ukazuje upnuté slipy

Americký autor Christopher Durang napsal svou hru *Beyond Therapy* jako jemnou satiru na módu současných třicátníků bezvýhradně svěřovat své životní problémy do rukou poradců, psychologů či různých terapeutů. Pro pražské Divadlo Palace ji pod jednoduchým názvem *Terapie* nastudovala Vanda Hybnerová.

A režisérka se zároveň objevila v jedné ze tří vedlejších, ale o to bizarnějších rolí. Její postava neustále rozespalé, roztržité a slova zapomínající psycholožky zaujme nejen pro expresivní vyjádření, ale i pro zjev – její upnutý cvičební úbor ještě zvýrazňuje nepřirozeně vycpaná prsa a zadek.

Moc si s ní nezadá Miroslav Etzler v úloze lísavého psychologa Reného, jehož největší starostí je předčasná ejakulace a malé slipy s obrázkem *Angry Birds*. Třetím do party je pak poněkud afektovaný gay v podání Ladislava Hampla.

Už popis těchto tří rolí dává najevo, že se v Divadle Palace hraje hodně přímočaře a hodně na efekt. Základní děj setkání Kamila (Martin Pechlát) a Květy (Sandra Černodrinská) na inzerát tak působí jen jako rozbuška pro sérii více či méně zábavných situací.

Hra se však vedle zvučných jmen může opřít o poměrně svižnou režii, vtipnou scénu (taktéž práce režisérky) i hudbu Ondřeje Brouska. Svěže působí i malé role dvou číšníků v podání Jakuba Choury a Jakuba Čermáka. Jen smysl těch tučňáků poněkud uniká.

Terapie Divadlo Palace

premiéra 3. října 2016

režie: Vanda Hybnerová

hrají: Vanda Hybnerová, Miroslav Etzler, Ladislav Hampl / Vojtěch Závěský, Martin Pechlát, Sandra Černodrinská / Kristýna Leichtová, Jakub Čermák / Jakub Choura Hodnocení: 60 %

⁴ RECENZE: Hybnerová má vycpaný zadek, Etzler ukazuje upnuté slipy. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/terapie-recenze-0jc-divadlo.aspx?c=A161005_142625_filmvideo_ts

Datum: 8.10.2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 14⁵

Autor: Tomáš Štáška

Když se opilecká noc obejde bez kocoviny

Muž lže ženě, žena muži, děti rodičům, rodiče dětem, podřízený nadřízeným, politici voličům, kněží farníkům, farníci svému Bohu. A jenom Bůh nikomu nelže, protože mu je u prd..., co si o něm kdo myslí.

Řízná anotace hry, kterou v pražském Divadle v Celetné uvedl zdejší spolek Kašpar, na pódiu skutečně zazní a asi nejlépe vystihuje, o čem kus Opilí v režii Marka Němce je.

Čtyři skupinky

Současný ruský autor Ivan Vrypajev, jehož tvorbu kritici řadí do hnutí novaja drama, v něm před diváka postavil různorodou čtveřici skupinek prožívajících své noční veselí ve stejném městě. Každá sestava se na tah vydala z jiného důvodu, všichni však mají společné to, že v nich velké množství alkoholu vedle opilosti vyvolalo i potřebu trochu si zafilozofovat. Setkáváme se tak s náhodnou dvojicí, jež před zastávkou skončila v obrovské louži, dvěma staršími páry vyřkávajícími si dávnou nevěru, rozjařenou skupinku mladíků na rozlučce se svobodou a jedním čerstvě vyřešeným milostným trojúhelníkem.

Na pódiu se vystřídá celkem čtrnáct herců, všichni halasící a potácející se v opilosti. Ač se po prvních příbězích může zdát, že je jejich zdánlivé blábolení až nepříjemné, postupně začíná divákovi docházet, že autor sleduje komplexnější příběh. V další části představení se totiž jednotlivé skupinky promíchají a vše tak nějak začíná dávat smysl. Bůh mluví se světem prostřednictvím opilých, zazní ve změti nářků, návalů upřímnosti či neodkladných pocitů, že teď je pravá chvíle změnit svět i sebe.

Jednotlivé scény jsou samozřejmě různě poutavé, divácky nejvděčnější je sestava mladých s oddávajícím Matoušem Rumlem, který má přece bratra katolického kněze. Klíč ke hře se však objeví až v předposledním obraze, je jím překvapivý monolog postavy ztvárněné Martinem Hofmannem.

I když je dvouhodinové, intenzivní a dialogy nabitě představení náročné, neztrácí divák díky gradující provázanosti pozornost. Tu si režie vedle autentických výkonů celého ansámblu získává i drobnými vtípky v podobě nakloněné lampy či měnících se reklamních poutačů na zastávce.

Navíc může diváka hřát jistota, že se aspoň jedna dlouhá noc obejde bez ranní kocoviny.

⁵ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Opilí Divadlo v Celetné Režie Marek Němec
75 %

Datum: 8. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo⁶

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Bůh mluví se světem prostřednictvím filozofujících opilých

Muž lže ženě, žena muži, děti rodičům, rodiče dětem, podřízený nadřízeným, politici voličům, kněží farníkům, farníci svému Bohu. A jenom Bůh nikomu nelže, protože mu je u prd..., co si o něm kdo myslí.

Řízná anotace hry, kterou v pražském Divadle v Celetné uvedl zdejší spolek Kašpar, na pódiu skutečně zazní a asi nejlépe vystihuje, o čem kus *Opilí* v režii Marka Němce je.

Současný ruský autor Ivan Vrypajev, jehož tvorbu kritici řadí do hnutí novaja drama, v něm před diváka postavil různorodou čtveřici skupinek prožívajících své noční veselí ve stejném městě. Každá sestava se na tah vydala z jiného důvodu, všichni však mají společné to, že v nich velké množství alkoholu vedle opilosti vyvolalo i potřebu trochu si zafilozofovat. Setkáváme se tak s náhodnou dvojicí, jež před zastávkou skončila v obrovské louži, dvěma staršími páry vyřkávajícími si dávnou nevěru, rozjařenou skupinku mladíků na rozlučce se svobodou a jedním čerstvě vyřešeným milostným trojúhelníkem.

Na pódiu se vystřídá celkem čtrnáct herců, všichni halasící a potácející se v opilosti. Ač se po prvních příbězích může zdát, že je jejich zdánlivé blábolení až nepříjemné, postupně začíná divákovi docházet, že autor sleduje komplexnější příběh.

V další části představení se totiž jednotlivé skupinky promíchají a vše tak nějak začíná dávat smysl. Bůh mluví se světem prostřednictvím opilých, zazní ve změti nářků, návalů upřímnosti či neodkladných pocitů, že teď je pravá chvíle změnit svět i sebe.

Jednotlivé scény jsou samozřejmě různě poutavé, divácky nejvděčnější je sestava mladých s oddávajícím Matoušem Rumlem, který má přece bratra katolického kněze. Klíč ke hře se však objeví až v předposledním obraze, je jím překvapivý monolog postavy ztvárněné Martinem Hofmannem.

I když je dvouhodinové, intenzivní a dialogy nabitě představení náročné, neztrácí divák díky gradující provázanosti pozornost. Tu si režie vedle autentických výkonů celého ansámblu získává i drobnými vtípky v podobě nakloněné lampy či měnících se reklamních poutačů na zastávce.

Navíc může diváka hřát jistota, že se aspoň jedna dlouhá noc obejde bez ranní kocoviny.

⁶ RECENZE: Klaun August jde za svým snem, okolo tančí dekadentní sestřičky. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/opili-recenze-0de-divadlo.aspx?c=A161007_103030_divadlo_ts

August August, august

Divadlo ABC

premiéra 12. listopadu 2016

režie: Ondřej Zajíc

hrají: Zbigniew Kalina, Jiří Schwarz, Veronika Svojtková, Jan Hofman, Milan

Kačmarčík, Vasil Fridrich, Daniela Choděrová, Stanislava Jachnická, Anežka Hessová, Nina

Horáková, Michaela Hradecká, Petra Tenorová, Aleš Bílík, Adam Chaloupka, Kašpar

Klepal, Tomáš Novotný

Hodnocení: 75 %

Datum: 13. 10. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 19⁷

Autor: Tomáš Štáška

Metanolová aféra zbytečně brzdí výpověď o alkoholismu

Podobně jako pražské Divadlo v Celetné v Opilých i Švandovo divadlo uvedlo začátkem sezony inscenaci týkající se alkoholu. Ale zatímco prve jmenované se soustředilo na bezprostřední výsledek opojení, kus smíchovské scény nazvaný Závislosti navzdory řeší dlouhodobé dopady, tedy problémy s alkoholismem. „Když pijeme, naše starosti spí. Nikdo není šťastný. Kromě opilců,“ zazní mimo jiné v díle zdejšího uměleckého šéfa a režiséra Doda Gombára. Ve svém autorském kusu postavil do středu filmaře Jana (Robert Jašków), který se snaží proniknout mezi anonymní alkoholiky, aby o jejich trápení, jímž v minulosti taktéž prošel, natočil snímek.

Zmatený hláškař

Gombár poslal svého hrdinu částečně mimo scénu, aby si zde zapisoval poznámky a deklamoval, co herci před diváky hrají. Do děje vstupuje jen místy, takže částečně vidíme útržky scénáře v jeho hlavě. Jeho účast na dýchánku anonymních alkoholiků je nejlepší částí hry s břitkými dialogy. Gombár zde s tradiční hereckou podporou zdejšího ansámblu rozehrává minipříběhy alkoholem stížených postav. David Punčochář hraje zhýralého otce, který roky zapíjí ztrátu ženy, v čemž se mu snaží bránit jeho dcera v podání Evy Josefíkové, Jacob Erftemeijer bývalého cyklistického závodníka, Bohdana Pavlíková nejistou ženu. Nejvděčnější úlohu má však Tomáš Červínek jako zfetovaný pouliční muzikant. Ač úloha zmateného a hláškujícího outsidera drží stále stejný mustr už od dob Samotářů, Červínek podává skvělý výkon, který doplňuje živou hrou na kytaru a looper.

Inscenace silně pracuje s motivy metanolové aféry. Vytahovat čtyři roky starou událost je však spíše na škodu, s ní spojené příběhy jinak zajímavou výpověď zbrzdí a připravují několik slepých uliček.

Jaksi na okraj se pak dějem míhá zajímavá symbolická postava Závislosti (Andrea Buršová), ke slovu se dostane až v „morrisonovském“ závěru.

Závislosti navzdory Švandovo divadlo 65 %

O autorovi| Tomáš Štáška, redaktor MF DNES Foto

autor| Foto: A. Hrbková

Foto popis| Osamělá alkoholička Hraje ji Bohdana Pavlíková.

⁷ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 14. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo⁸

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Naše metanolová aféra zbytečně brzdí výpověď o alkoholismu

Boj s nadměrným pitím, setkání anonymních alkoholiků, metanolová aféra. Kus Švandova divadla se ponořil do temného tématu alkoholové závislosti.

Podobně jako pražské Divadlo v Celetné v Opilých i Švandovo divadlo uvedlo začátkem sezony inscenaci týkající se alkoholu. Ale zatímco prve jmenované se soustředilo na bezprostřední výsledek opojení (recenze zde), kus smíchovské scény nazvaný Závislosti navzdory řeší dlouhodobé dopady, tedy problémy s alkoholismem.

„Když pijeme, naše starosti spí. Nikdo není šťastný. Kromě opilců,“ zazní mimo jiné v díle zdejšího uměleckého šéfa a režiséra Doda Gombára. Ve svém autorském kusu postavil do středu filmaře Jana (Robert Jašków), který se snaží proniknout mezi anonymní alkoholiky, aby o jejich trápení, jímž v minulosti taktéž prošel, natočil snímek.

Gombár poslal svého hrdinu částečně mimo scénu, aby si zde zapisoval poznámky a deklamoval, co herci před diváky hrají. Do děje vstupuje jen místy, takže částečně vidíme útržky scénáře v jeho hlavě. Jeho účast na dýchánku anonymních alkoholiků je nejlepší částí hry s břitkými dialogy. Gombár zde s tradiční hereckou podporou zdejšího ansámblu rozehrává minipříběhy alkoholem stížených postav. David Punčochář hraje zhýralého otce, který roky zapíjí ztrátu ženy, v čemž se mu snaží bránit jeho dcera v podání Evy Josefíkové, Jacob Erftemeijer bývalého cyklistického závodníka, Bohdana Pavlíková nejistou ženu.

Nejvděčnější úlohu má však Tomáš Červinek jako zfetovaný pouliční muzikant. Ač úloha zmateného a hláškujícího outsidera drží stále stejný mustr už od dob Samotářů, Červinek podává skvělý výkon, který doplňuje živou hrou na kytaru a looper.

Inscenace silně pracuje s motivy metanolové aféry. Vytahovat čtyři roky starou událost je však spíše na škodu, s ní spojené příběhy jinak zajímavou výpověď zbrzdí a připravují několik slepých uliček.

Jaksi na okraj se pak dějem míhá zajímavá symbolická postava Závislosti (Andrea Buršová), ke slovu se dostane až v „morrisonovském“ závěru.

Závisl osti navz dor y

⁸ RECENZE: Naše metanolová aféra zbytečně brzdí výpověď o alkoholismu. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/zavislosti-navzdory-recenze-djj-divadlo.aspx?c=A161013_145031_divadlo_ts

Švandovo divadlo

premiéra 24. září 2016

režie: Dodo Gombár

hrají: Robert Jašków, Andrea Buršová, Martina Krátká, Bohdana Pavlíková, Eva
Josefíková, Marta Dancingerová / Anna Peřinová, David Punčochář, Tomáš Petřík, Jacob
Erftemeijer, Tomáš Červínek, Miroslav Hruška, Petr Buchta

Hodnocení: 65 %

Datum: 17. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo⁹

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Bonnie & Clyde mezi kýbly na vytírání. Muzikál legendu neoživí

Václav Noid Bárta a Dasha přináší jako ikonická gangsterská dvojice do muzikálu Bonnie & Clyde jisté charisma. Dobrá hudba i pěvecké výkony však časy americké hospodářské krize nepřiblíží.

Přestože se dočkal několika nominací na prestižní žánrová ocenění, muzikálu skladatele Franka Wildhorna se na Broadwayi příliš nedařilo a po čtyřech týdnech byl stažen. Předchozí cesta americkou scénou a stejně tak mezinárodní úspěch nám však zřejmě učaroval – před aktuální pražskou premiérou v Hudebním divadle Karlín totiž týž muzikál nazkoušelo plzeňské Divadlo J. K. Tyla.

Před pražské publikum se dostal zromantizovaný příběh takzvaného Barrowova gangu, jehož ústřední milenecká dvojice Bonnie a Clyde fascinuje už od roku 1933 - tedy od chvíle, kdy policie v tisku zveřejnila nalezené fotografie unikajících gangsterů, kteří na nich pózuji se zbraněmi. Legenda zamilovaných desperátů, notně nafouklá přelomovým filmem Arthura Penna z konce 60. let, na jevišti v režii Antonína Procházky ožívá hned tou poslední scénou – diváci vidí dobový vůz poškozený „olověným krupobitím“. Pak se vypráví hodně popořádku, nejdřív totiž nastoupí oba hrdinové ve svých dětských předobrazech. Následuje seznámení, první loupež, první vražda...

Wildhornovu hudbu naživo v nastudování Martina Kumžáka až překvapivě dobře doplňují české texty Tomáše Belka. Horší je to však s jejich interpretací, někdy je zpěvákům málo rozumět. Jak je v českém muzikálu obvyklé, protagonistům více sedí písně; herecká intermezza radši rychle přeskočit. I přesto Dasha jako Bonnie a hlavně Václav Noid Bárta jako Clyde dokázali do svých rolí vnést určité charisma. Pěvecky jim nelze vyčíst nic a krok s nimi drží i další členové gangu, Blanche Jitky Schneiderové a Buck Martina Písařika. Ve srovnání s prostorem pro hlavní čtveřici působí zbylé postavy jako figurky do počtu.

Bonnie & Clyde si vystačí s jednoduchou scénou, exteriéry zaprášených silnic amerického Středozápadu navozují statické projekce v pozadí. Novinka tak působí trochu chudě, třeba scéna s imaginárním vozem ze židlí vyznívá doztracena.

I když muzikál vlastně nic důležitého nevynechá a nezapomene upozornit třeba na neobvyklé kalhoty, které nosila Blanche, časy americké krize 30.let postihnout prostě nedokáže. Spíše se

⁹ RECENZE: Bonnie & Clyde mezi kýbly na vytírání. Muzikál legendu neoživí. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/bonnie-clyde-recenze-0l8-/divadlo.aspx?c=A161017_091214_divadlo_ts

soustředí na romanci dvojice, kterou ukazuje mezi kýbly na vytírání podlahy či ve vaně, což bude spíše chybou slabší předlohy.

Skutečně dusivé a neuvěřitelně autentické zoufalství mladých gangsterů totiž přijde až ve chvíli, kdy se na plátně ukáže několik dobových černobílých fotografií skutečných Bonnie a Clyde.

Díky dobré hudbě a zpěvu tak muzikál jako „láska mezi kulkami“ funguje, fenomén Bonnie & Clyde však oživit nedokáže.

Bonnie & Clyde Hudební
divadlo Karlín premiéra 13.

října 2016 režie: Antonín
Procházka

hrají: Dasha / Markéta Procházková, Václav Noid Bárta / Martin Písařík, Tomáš Vaněk, Jitka Schneiderová / Barbora Skočdoplová, David Kraus / Lukáš Kumpricht, Bohouš Josef / Kamil Střihavka, Dominika Mína Elischerová / Natálie Grossová / Natálie Němcová, Filip Antonio / Josef Fečo / Matouš Klíma, Ivana Andrlová / Miroslava Pleštilová / Ilona Svobodová, Vladislav Beneš / Martin Zahálka, Miloslav Mejzlík a další

Hodnocení: 60 %

Datum: 17. 10. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 13¹⁰

Autor: Tomáš Štáška

Muzikál Bonnie & Clyde se hraje mezi kýbly na vytírání podlahy

Přestože se dočkal několika nominací na prestižní žánrová ocenění, muzikálu skladatele Franka Wildhorna se na Broadwayi příliš nedařilo a po čtyřech týdnech byl stažen. Předchozí cesta americkou scénou a stejně tak mezinárodní úspěch nám však zřejmě učaroval – před aktuální pražskou premiérou v Hudebním divadle Karlín totiž týž muzikál nazkoušelo plzeňské Divadlo J. K. Tyla.

Před pražské publikum se dostal zromantizovaný příběh takzvaného Barrowova gangu, jehož ústřední milenecká dvojice Bonnie a Clyde fascinuje už od roku 1933. Legenda zamilovaných desperátů, notně nafouklá přelomovým filmem Arthura Penna z konce 60. let, na jevišti v režii Antonína Procházky ožívá hned tou poslední scénou – diváci vidí dobový vůz poškozený „olověným krupobitím“. Pak se vypráví hodně popořádku, nejdřív totiž nastoupí oba hrdinové ve svých dětských předobrazech. Následuje seznámení, první loupež, první vražda...

Wildhornovu hudbu naživo v nastudování Martina Kumžáka až překvapivě dobře doplňují české texty Tomáše Belka. Horší je to však s jejich interpretací, někdy je zpěvákům málo rozumět. Jak je v českém muzikálu obvyklé, protagonistům více sedí písně; herecká intermezza radši rychle přeskočit. I přesto Dasha jako Bonnie a hlavně Václav Noid Bárta jako Clyde dokázali do svých rolí vnést určité charisma. Pěvecky jim nelze vyčíst nic a krok s nimi drží i další členové gangu, Blanche Jitky Schneiderové a Buck Martina Písaříka. Ve srovnání s prostorem pro hlavní čtveřici působí zbylé postavy jako figurky do počtu.

Bonnie & Clyde si vystačí s jednoduchou scénou, exteriéry zaprášených silnic amerického Středozápadu navozují statické projekce v pozadí. Novinka tak působí trochu chudě, třeba scéna s imaginárním vozem ze židlí vyznívá doztracena.

I když muzikál nic důležitého nevynechá a nezapomene upozornit třeba na neobvyklé kalhoty, které nosila Blanche, časy americké krize 30. let postihnout prostě nedokáže. Spíše se soustředí na romanci dvojice, kterou ukazuje mezi kýbly na vytírání podlahy či ve vaně, což bude spíše chybou slabší předlohy. Skutečně dusivé a neuvěřitelně autentické zoufalství mladých gangsterů totiž přijde až ve chvíli, kdy se na plátně ukáže několik dobových černobílých fotografií skutečných Bonnie a Clyde.

Díky dobré hudbě a zpěvu tak muzikál jako „láska mezi kulkami“ funguje, fenomén Bonnie & Clyde však oživit nedokáže.

60 %

Bonnie & Clyde Hud. divadlo Karlín

¹⁰ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Foto autor| Foto: Hud. divadlo Karlín

Foto popis| Zamilovaní desperáti Dasha jako Bonnie a Václav Noid Barta jako Clyde do svých rolí vnesli určité charisma.

Datum: 21. 10. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, str. 16¹¹

Autor: Tomáš Šťáštka

Divák v prázdném domě potká tajemnou postavu s jelení hlavou

Mladík Nikolas Tausik shání ubytování u místní šlechtičny, fotograf Andráš Kakukk by rád vyfotil snad všechny dívky z okolních Lužních hor, manžel místní švadleny má více podivných zálib než jen to děsivé nakládání hadů do sklenic. V pohraničním městečku Pomezí právě vrcholí slavnosti jeřabin a po schodech se prochází tajemná postava s jelení hlavou a parohy. Kdo bude letos královnou oslav? A co se stalo s Laurou?

Dlouhé diskuse

Tvůrci nezvyklého divadelního kusu Pomezí zasadili fiktivní reálie svého stejnojmenného městečka, kde se těsně před druhou světovou válkou odehrálo několik podivných událostí, do prázdného domu v pražské ulici Za Poříčskou bránou. Ve třech patrech celkově o bezmála třiceti místnostech vytvořili dokonale stylizované prostředí, kde diváci najdou dobovou kavárnu, koloniál, kino, ale i posed, kapli nebo tančírnu Fraxos. Po tři hodiny se můžete celým domem volně procházet, zkoumat vzkazy, číst dopisy či hledat tajné místnosti. Herci okolo vás nechají prožívat příběhy svých postav a záleží jen na tom, zda budete osud nějakého oblíbence sledovat, či se pokusíte tajemný příběh rozluštit pomocí poházených indicií. Prvorepublikové prostředí ozvláštněné o paroží, pařezy a zašlé fotografie skvěle kontrastuje s vybydleným domem a zatemněnými okny. Takzvané imerzivní divadlo (divák se „vnořuje“ do děje), které nedávno uvedla i Vila Štvanice, se zde ukazuje v celé své poutavé kráse.

I když na jeden pokus asi není možné celý příběh pochopit, skutečnost, že po skončení představení zůstávají nesourodé skupinky diváků a dlouze diskutují, co kdo kde viděl a na co přišel, je fascinující.

Pomezí 85 %

O autorovi| Tomáš Šťáštka, redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: T. Felcman

Foto popis| Tajemství Vedle klasických zákoutí maloměsta se divák dostane i do podivných místnůstek, kde narazí na nezvyklé scény i artefakty.

¹¹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 21. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo¹²

Autor: Tomáš Štáštka

RECENZE: Paroží a jeřabiny. Prázdný dům se proměnil v pohraniční město

Nejen tajemnou postavu s jelení hlavou potká divák v prázdném domě pražského Karlína. Tvůrci imerzivního kusu Pomezí zde ve třech patrech připravili příběh s neuvěřitelnou atmosférou a precizními kulisami.

Mladík Nikolas Tausik shání ubytování u místní šlechtičny, fotograf Andráš Kakukk by rád vyfotil snad všechny dívky z okolních Lužních hor, manžel místní švadleny má více podivných zálib než jen to děsivé nakládání hadů do sklenic.

V pohraničním městečku Pomezí právě vrcholí slavnosti jeřabin a po schodech se prochází tajemná postava s jelení hlavou a parohy. Kdo bude letos královnou oslav? A co se stalo s Laurou?

Tvůrci nezvyklého divadelního kusu Pomezí zasadili fiktivní reálie svého stejnojmenného městečka, kde se těsně před druhou světovou válkou odehrálo několik podivných událostí, do prázdného domu v pražské ulici Za Poříčskou bránou. Ve třech patrech celkově o bezmála třiceti místnostech vytvořili dokonale stylizované prostředí, kde diváci najdou dobovou kavárnu, koloniál, kino, ale i posed, kapli nebo tančírnu Fraxos.

Po tři hodiny se můžete celým domem volně procházet, zkoumat vzkazy, číst dopisy či hledat tajné místnosti. Herci okolo vás nechají prožívat příběhy svých postav a záleží jen na tom, zda budete osud nějakého oblíbence sledovat, či se pokusíte tajemný příběh rozluštit pomocí poházených indicií.

Prvorepublikové prostředí ozvláštněné o paroží, pařezy a zašlé fotografie skvěle kontrastuje s vybydleným domem a zatemněnými okny. Takzvané imerzivní divadlo (divák se „vnořuje“ do děje), které nedávno uvedla i Vila Štvanice (více zde), se zde ukazuje v celé své poutavé kráse.

I když na jeden pokus asi není možné celý příběh pochopit, skutečnost, že po skončení představení zůstávají nesourodé skupinky diváků a dlouze diskutují, co kdo kde viděl a na co přišel, je fascinující.

Pomezí
Za Poříčskou bránou 7, Praha - Karlín
premiéra 19. května 2016

¹² RECENZE: Paroží a jeřabiny. Prázdný dům se proměnil v pohraniční město. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/pomezi-recenze-015-divadlo.aspx?c=A161021_105726_divadlo_ts

režie: Lukáš Brychta, Štěpán Tretiag

hrají: Kateřina Dvořáková, Iva Holubová, Anne-Françoise Josephová, Beáta Kaňoková / Sára Arnsteinová, Anna Kratochvílová, Lumíra Přichystalová / Jindřiška Dudziaková, Kryštof Bartoš, Vojtěch Bartoš / Štěpán Tretiag, Pavel Kozohorský, Adam Krátký, Matěj Vejdělek Hodnocení: 85 %

Datum: 22. 10. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Scéna - str. 14¹³

Autor: Tomáš Štáštka

Roman Zach se proburácí Obchodem na korze

Povídku Ladislava Grosmana zasazenou do slovenského městečka za klerofašistické vlády proslavil zejména první československý Oscar pro její filmovou podobu dvojice Kadar–Klos. Výkony Jozefa Kronera a (na Oscara taktéž nominované) Idy Kamiňské daly námětu tak jasnou tvář, že všechny další – i když třeba divadelní – adaptace to budou mít obzvlášť těžké. Možná i proto se látka dosud na našich pódiích neobjevila; více s ní, i když taktéž spoře, pracovali na Slovensku.

Divadelní úprava Jiřího Pokorného, který se taktéž v pražském Strašnickém divadle chopil režie, se však náročné úlohy nezalekla. Režisér ve sklepní studiové scéně naservíroval divákům drama stísnující podobně jako zdejší prostory samy.

Za silného bolehlavu

Už úvodní obraz představí vše, co lze po zbytek představení čekat – potmělá místnost, v ní schoulená postava Tona Brtky (Matěj Nechvátal), kterou rozruší halasný příchod hostů. Práce se světlem, burácivý afektovaný smích, cinkot sklenek o lahev pálenky, rány otevřenou dlaní do stolu i poplácávání po tváři. Hraje se silně expresivně, spíše než skutečnost připomíná scéna nepříjemnou noční mŕu, vidinu za silného bolehlavu, surrealistický film. Víc než o děj jde o symboly.

Úvodnímu obrazu vévodí Roman Zach, jeho postava režimního přísluhovače s vidinou velké kariéry přináší Brtkovi dekret, aby se stal arizátorem staré židovské vdovy Rozálie Lautmanové. Dvoumetrový Zach převyšuje ostatní herce o hlavu, když se zvedne od stolu, aby zamával glejtem, míjí strop jen o dva tři centimetry. Což jen opticky podtrhuje jeho aktuální společenskou převahu nad neustále shrbeným a do sebe uzavřeným Brtkem. Herecky je to však po zbytek představení Nechvátal, kdo hraje prim. Do Brtky dokázal vedle prvotní ustrašenosti a tragiky dostat i sveřepost a rozpolcenost, která diváka pohltí. Pokorný jej ve dvou jasných závěrečných obrazech stylizoval až do role trpitele či snad vykupitele. Podobně skvěle pak hraje Gabriela Pyšná – roli vetché Židovky v obchodě s krajkami dokázala mladá herečka podat nezvykle křehce a velice uvěřitelně.

Inscenaci doprovází výrazná hudba, která se místy až filmově vtírá, což vzhledem k práci se světlem a výkony herců přináší možná už zbytečně moc vjemů. Překvapivé zapojení The Miracle of Love od Eurythmics jako ilustrace láskyplného vztahu mezi stařenou a jejím arizátorem však bizarností zapadá dokonale.

Obchod na korze Strašnické divadlo 80 %

¹³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

O autorovi| Tomáš Šťástka, redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: Divadlo X10

Foto popis| Dvojrole Většina herců se v inscenaci objeví ve více rolích. Roman Zach si vedle přísluhovače režimu zahraje i židovského rybáře.

Datum: 23. 10. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo¹⁴

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Roman Zach se proburácí a probuší Obchodem na korze

Povídku Ladislava Grosmana zasazenou do slovenského městečka za klerofašistické vlády proslavil zejména první československý Oscar pro její filmovou podobu dvojice Kadár–Klos. Výkony Jozefa Kronera a (na Oscara taktéž nominované) Idy Kamiňské daly námětu tak jasnou tvář, že všechny další – ikdyž třeba divadelní – adaptace to budou mít obzvlášť těžké. Možná i proto se látka dosud na našich pódiích neobjevila; více s ní, ikdyž taktéž spoře, pracovali na Slovensku.

Divadelní úprava Jiřího Pokorného, který se taktéž v pražském Strašnickém divadle chopil režie, se však náročné úlohy nezalekla. Režisér ve sklepní studiové scéně naservíroval divákům drama stísnující podobně jako zdejší prostory samy.

Už úvodní obraz představí vše, co lze po zbytek představení čekat – potmělá místnost, v ní schoulená postava Tona Brtky (Matěj Nechvátal), kterou rozruší halasný příchod hostů. Práce se světlem, burácivý afektovaný smích, cinkot sklenek o lahev pálenky, rány otevřenou dlaní do stolu i poplácávání po tváři. Hraje se silně expresivně, spíše než skutečnost připomíná scéna nepříjemnou noční mŕu, vidinu za silného bohlavu, surrealistický film. Víc než o děj jde o symboly.

Úvodnímu obrazu vévodí Roman Zach, jeho postava režimního přísluhovače s vidinou velké kariéry přináší Brtkovi dekret, aby se stal arizátorem staré židovské vdovy Rozálie Lautmanové. Dvoumetrový Zach převyšuje ostatní herce ohlavu, když se zvedne od stolu, aby zamával glejtem, míjí strop jen o dva tři centimetry. Což jen opticky podtrhuje jeho aktuální společenskou převahu nad neustále shrbeným a do sebe uzavřeným Brtkem. Herecky je to však po zbytek představení Nechvátal, kdo hraje prim. Do Brtky dokázal vedle prvotní ustrašenosti a tragiky dostat i sveřepost a rozpolcenost, která diváka pohltí. Pokorný jej ve dvou jasných závěrečných obrazech stylizoval až do role trpitele či snad vykupitele. Podobně skvěle pak hraje Gabriela Pyšná – roli vetché Židovky v obchodě s krajkami dokázala mladá herečka podat nezvykle křehce a velice uvěřitelně.

Inscenaci doprovází výrazná hudba, která se místy až filmově vtírá, což vzhledem k práci se světlem a výkony herců přináší možná už zbytečně moc vjemů. Překvapivé zapojení *The Miracle of Love* od Eurythmics jako ilustrace láskyplného vztahu mezi stařenou a jejím arizátorem však bizarností zapadá dokonale.

¹⁴ RECENZE: Roman Zach se proburácí a probuší Obchodem na korze. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/obchod-na-korze-recenze-0v2-divadlo.aspx?c=A161021_131937_divadlo_ts

Obchod na korze

Strašnické divadlo, premiéra 23. září 2016

režie: Jiří Pokorný

hrají: Matěj Nechvátal, Gabriela Pyšná, Lucie Roznětínská, Roman Zach, Dan Dittrich

Hodnocení: 80 %

Datum: 4. 11. 2016

Zdroj: zpravy.iDNES.cz / Divadlo¹⁵

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Ďábel s Bohem tančí, když Vojtkův Faust hledá věčné mládí

V Hybernii si k deseti letům scény nadělili muzikál Mefisto s faustovským motivem, který divákům nabídne přesně to, co čekají.

Goethova faustovská otázka věčného mládí za cenu úpisu duše dostala v pražském Divadle Hybernia podobu standardního nenáročného, ale dobře zrežirovaného muzikálu.

Autorem předlohy a režisérem kusu připraveného k deseti letům zdejší scény je Zdeněk Zelenka. Celkem logicky si ke zpracování vybral známější a přístupnější první část Goethova Fausta, kterou zasadil do renesanční Itálie.

Zelenka se mimo jiné prosadil i jako scenárista či režisér filmových a televizních pohádek. To nezapře v jednom z nejvýraznějších motivů, tedy střetu Boha s Ďáblem lícujícím o Faustovu duši. K divákům promlouvají jejich hlasy jakoby shůry, zatímco na pódiu tančí dvě zakostýmované postavy. Osvěžující nápad sráží jen to, že se kreace tanečníků omezily na několik pohybů a začnou se brzy opakovat.

V úvodu je podobně nadzemsy vyobrazen i Mefisto. K Faustovi promlouvá pouze skrze hlas a stín vrhaný na oponu. Titulní postava se však pak zhmotní, aby společně s hlavní hvězdou večera Josefem Vojtkem na střídačku zahrála obě role. Vojtek, který si po herecké stránce nevede špatně, totiž představuje pouze starého Fausta či Mefistu ve Faustově těle.

Na první předpremiéře se ve druhé roli mladého Fausta/Mefistu představil Petr Ryšavý, mladá muzikálová tvář se s velkou rolí poprala, silnější je však v negativní úloze Mefista, jako mladému Faustovi mu chybí potřebné charisma. Které tak lze spíše čekat od přece jen protřelejšího Jana Kříže v alternaci.

Ač v Hybernii nemají živý orchestr, hudba z pera Daniela Bartáka drží spolu se Zelenkovou svižnou režii muzikál v dobrém rytmu. Neurazí ani texty Borise Pralovszkého, i když jim občas zřejmě vinou ozvučení není zcela rozumět.

Režisér se kromě zmíněných tanců Boha s Ďáblem nebojí místy rozehrát více dějů zároveň či vtipně zhmotnit některé Faustovy představy. Muzikálu pro pobavení odpovídají i standardní

¹⁵ RECENZE: Ďábel s Bohem tančí, když Vojtkův Faust hledá věčné mládí. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/mefisto-recenze-0jm-divadlo.aspx?c=A161104_091634_divadlo_ts

scéna či kostýmy. Mefisto se tak řadí k tomu lepšímu, co u nás žánr nabízí, tedy po bok Evity, Addams Family či novinky Bonnie & Clyde.

Mefisto

Divadlo Hybernia

premiéra 3. listopadu 2016

režie: Zdeněk Zelenka

hrají: Josef Vojtek / Jiří Zonyga, Jan Kříž / Petr Ryšavý, Ivana Korolová / Karolina Gudasová, Iva Marešová / Dita Hořínková, Jaromír Dulava / Michal Novotný / Tomáš Trapl, Rudolf Kubík, Hana Křížková / Renáta Podlipská, Ladislav Korbel / Lukáš Randák, Marco Salvadori / Štěpán Klouček, Andrea Holá / Jitka Jirsová, Martin

Pošta, Miroslav Babuský, Jiří Minařík / Karel Jinda, Michal Máša / Alexej Kolva

Hodnocení: 65 %

Datum: 4. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Scéna - str. 14¹⁶

Autor: Tomáš Štáštka

Vojtek hledá věčné mládí

V Hybernii si k deseti letům scény nadělili muzikál Mefisto s faustovským motivem, který divákům nabídne přesně to, co čekají.

Goethova faustovská otázka věčného mládí za cenu úpisu duše dostala v pražském Divadle Hybernia podobu standardního nenáročného, ale dobře zrežirovaného muzikálu.

Autorem předlohy a režisérem kusu připraveného k deseti letům zdejší scény je Zdeněk Zelenka. Celkem logicky si ke zpracování vybral známější a přístupnější první část Goethova Fausta, kterou zasadil do renesanční Itálie. Zelenka se mimo jiné prosadil i jako scenárista či režisér filmových a televizních pohádek. To nezapře v jednom z nejvýraznějších motivů, tedy střetu Boha s Ďáblem lícujícím o Faustovu duši. K divákům promlouvají jejich hlasy jakoby shůry, zatímco na pódiu tančí dvě zakostýmované postavy. Osvěžující nápad sráží jen to, že se kreace tanečníků omezily na několik pohybů a začnou se brzy opakovat.

V úvodu je podobně nadzemsky vyobrazen i Mefisto. K Faustovi promlouvá pouze skrze hlas a stín vrhaný na oponu. Titulní postava se však pak zhmotní, aby společně s hlavní hvězdou večera Josefem Vojtkem na střídačku zahrála obě role. Vojtek, který si po herecké stránce nevede špatně, totiž představuje pouze starého Fausta či Mefistu ve Faustově těle.

V dobrém rytmu

Na první předpremiéře se ve druhé roli mladého Fausta/Mefistu představil Petr Ryšavý, mladá muzikálová tvář se s velkou rolí poprala, silnější je však v negativní úloze Mefista, jako mladému Faustovi mu chybí potřebné charisma. Které tak lze spíše čekat od přece jen protřelejšího Jana Kříže v alternaci.

Ač v Hybernii nemají živý orchestr, hudba z pera Daniela Bartáka drží spolu se Zelenkovou svižnou režií muzikál v dobrém rytmu. Neurazí ani texty Borise Pralovského, i když jim občas zřejmě vinou ozvučení není zcela rozumět.

Režisér se kromě zmíněných tanců Boha s Ďáblem nebojí místy rozehrát více dějů zároveň či vtipně zhmotnit některé Faustovy představy. Muzikálu pro pobavení odpovídají i standardní scéna či kostýmy. Mefisto se tak řadí k tomu lepšímu, co u nás žánr nabízí, tedy po bok Evity, Addams Family či novinky Bonnie & Clyde.

Mefisto Divadlo Hybernia

65 %, O autorovi | Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

¹⁶ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Foto autor| Foto: archiv muz. MefistoFoto popis| Mefisto i Faust V hlavní roli se s Josefem Vojtkem (na snímku) bude střídat Jiří Zonyga.

Datum: 5. 11. 2016

Zdroj: zpravy.iDNES.cz / Divadlo¹⁷

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: V černém lese staví Rošťá Novák otci trůn z hliněných cihel

Vůdčí postava Cirku La Putyka Rostislav Novák chtěl překonat hranice svých fyzických možností. V Black Black Woods překonává i leckteré divácké a nabízí dosud neviděné.

Půl páté odpoledne, téměř prázdný sál pražských Jatek78. Pár diváků roztroušených po sedadlech v prvních řadách sleduje, jak si Rošťá Novák mladší s urputnou důsledností pomalu skládá jeviště. Rozmísťuje bílé desky do předpřipraveného prostoru a chystá tak arénu pro následujících téměř pět hodin vyčerpávajícího představení.

Kusem Black Black Woods po roce korunuje svou novocirkusovou trilogii. Zatímco předchozí Family (recenze zde) a berlínské Roots (recenze zde) se zabývaly tradicí, rodinnými i pracovními vztahy, nyní se vstupuje do černočerných lesů. Tedy míst, jež mohou dobře ilustrovat složitý a leckdy těžko uchopitelný vztah otce se synem, jeden z nejelementárnějších vztahů lidstva. Ten svůj zde předvedou skuteční syn a otec Novákoví.

Hodinu a půl trvajícím představení předchází pro diváka dobrovolná příprava. K ní patří i videa a audiozáznamy z rodinného archivu, což dodává večeru nezvratnou sílu autenticity. Vloženou důvěrou získávají tvůrci diváka zcela na svoji stranu.

Následuje otcova četba finské Kalevaly a předlouhá část, kdy syn pódium pokryje zavazujícím nápisem Udělám to lépe. Tou dobou se představení pomalu přelije do své oficiální části.

Ač se hraje už tři hodiny, čas utíká jinak. Režiséři Jozef Fruček a Linda Kapetanea zde na diváka zcela rezignovali a předkládají mu dlouhé rutinní obrazy. Jen díky nim se však lze skutečně naladit na popisovanou vlnu rodinných vztahů vznikajících v zcela jiných časových rozměrech.

Oficiální část však jeviště a oba protagonisty rozhýbe, náhle se hraje zcela fyzické divadlo. Co se hodiny složitě vyrábělo, lze během několika málo minut zničit. Stejně jako zmíněný vztah, syn otci nejdříve vystaví trůn, aby ho na něm později zesměšnil. Síle nezvyklého divadelního tvaru právě skvělá vizuální stránka napomáhá. Oba Nováci jsou doslova její součástí. Pleskot hliněných cihel, tekoucí voda, prach rozbíjeného jeviště. Použité materiály ilustrují zemitost, odkazují kamsi ke kořenům, k drtivé jistotě archetypů. Oproti tiché úvodní části stojí akční vyvrcholení podbarvené výraznou a výbušnou hudbou Vassilise Mantzoukise.

¹⁷ RECENZE: V černém lese staví Rošťá Novák otci trůn z hliněných cihel. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/black-black-woods-recenze-0h4-/divadlo.aspx?c=A161104_100334_divadlo_ts

I když ani ve třetí části trilogie se tvůrci nevyhnuli občas chaotickému vršení skvělých nápadů, je Black Black Woods jejím skutečným vrcholem. Pětihodinový zážitek vzbuzuje úctu nejen nad nasazením obou herců, ale i schopností naservírovat divákovi nekompromisní, a přitom neskonale atraktivní představení. Misc.video((type: "youtube", data: "AmDwHHfE3HA", stats: "", ratio: 16/9, width: 560, height: 322));

Black Black Woods Cirk
La Putyka premiéra 22.
září 2016
režie: Jozef Fruček, Linda Kapetanea
hrají: Rostislav Novák ml., Rostislav Novák st.
Hodnocení: 85 %

Datum: 10. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Kultura - str. 15¹⁸

Autor: Tomáš Štáštka

Dotkni se vesmíru s Rašilovem i Matáskem. A před koncem zmiz

Jak lze zkombinovat humor a dobré výkony se suchopárným světem genetiky, ukazuje nejnovější dílo napsané přímo pro Novou scénu pražského Národního divadla. Režie díla René Levínského *Dotkni se vesmíru* a pokračuj se chopil Jan Frič, známý nonkonformními kusy *Velvet Havel* či *Mlčení bobříků*.

Na zdejším rozlehlém prostoru se dostáváme do laboratoře, kde se respektovanému biochemikovi Plánovskému (David Matásek) právě podařilo popsat mechanismus druhové změny, tedy objevit princip evoluce. Jeho objevu, který mu může zajistit nejen nehynoucí slávu, ale hlavně možnost vytvořit si ideálního potomka, se chytne dávný kamarád, matematický lingvista Šmíd (Saša Rašilov). Ten jednak začíná v řetězci aminokyselin čist boží poselství a jednak si dělá nenápadný záslusk na Plánovského ženu (Martina Preissová). Levínského hra oplývá směsicí vtipných dialogů a situací vycházejících z vědeckého světa. Jsou za ní vidět znalosti (sám je vystudovaný fyzik) i poctivá konzultace s odborníky. Autor napsal bizarní alternativní děj, který se odehrává v pozadí a dokresluje hlavní linku, tu však Frič pojímá překvapivě střídavě a soustředí se hlavně na Plánovského profesní i osobnostní krizi. Kus, jehož jméno pochází z doslovného překladu počítačové hlášky „Press space and continue“, se může pochlubit zástupem skvělých herců, vedle již jmenovaných třeba Pavlínou Štorkovou či Aloisem Švehlíkem. Skvělou první půlku a rozjezd té druhé však zbrzdí nevýrazný a rozmělněný závěr, končí se bez pointy, bez gradace, kus se jen dohrává.

Současný činoherní směr Nové scény prostě působí oproti ostatním pódii Národního divadla bezradně. Vedení sem zve úspěšné mladé režiséry, ti však většinou bojují spíš s formou než s obsahem. Není jasné, komu je zdejší produkce určená.

V závěru nedotažený Fričův „Vesmír“ i tak vedle kusu *Spolu/sami* patří k tomu nejlepšímu, co zde za poslední dva roky vzniklo.

Dotkni se vesmíru a pokračuj

60 %

O autorovi| Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: Národní divadlo

Foto popis| Etický problém Matáskův inženýr řeší, zda zasáhnout do lidské DNA.

¹⁸ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 11. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo¹⁹

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Dotkni se vesmíru s Rašilovem i Matáskem. A před koncem zmiz

Genetika a etické otázky se dostaly do popředí nové premiéry Národního divadla. Na Nové scéně se v hlavních rolích chytré komedie s bohužel trochu rozplzlým koncem objevil David Matásek a Saša Rašilov.

Jak lze zkombinovat humor a dobré výkony se suchopárným světem genetiky, ukazuje nejnovější dílo napsané přímo pro Novou scénu pražského Národního divadla. Režie díla René Levínského Dotkni se vesmíru a pokračuj se chopil Jan Frič, známý nonkonformními kusy Velvet Havel (recenze zde) či Mlčení bobříků (recenze zde).

Na zdejším rozlehlém prostoru se dostáváme do laboratoře, kde se respektovanému biochemikovi Plánovskému (David Matásek) právě podařilo popsat mechanismus druhové změny, tedy objevit princip evoluce. Jeho objevu, který mu může zajistit nejen nehynoucí slávu, ale hlavně možnost vytvořit si ideálního potomka, se chytne dávný kamarád, matematický lingvista Šmíd (Saša Rašilov). Ten jednak začíná v řetězci aminokyselin číst boží poselství a jednak si dělá nenápadný záslusk na Plánovského ženu (Martina Preissová).

Levínského hra oplývá směsicí vtipných dialogů a situací vycházejících z vědeckého světa. Jsou za ní vidět znalosti (sám je vystudovaný fyzik) i poctivá konzultace s odborníky. Autor napsal bizarní alternativní děj, který se odehrává v pozadí a dokresluje hlavní linku, tu však Frič pojímá překvapivě střídavě a soustředí se hlavně na Plánovského profesní i osobnostní krizi.

Kus, jehož jméno pochází z doslovného překladu počítačové hlášky „Press space and continue“, se může pochlubit zástupem skvělých herců, vedle již jmenovaných třeba Pavlínou Štorkovou či Aloisem Švehlíkem. Skvělou první půlku a rozjezd té druhé však zbrzdí nevýrazný a rozmělněný závěr, končí se bez pointy, bez gradace, kus se jen dohrává.

Současný činoherní směr Nové scény prostě působí oproti ostatním pódii Národního divadla bezradně. Vedení sem zve úspěšné mladé režiséry, ti však většinou bojují spíš s formou než s obsahem. Není jasné, komu je zdejší produkce určená.

V závěru nedotažený Fričův „Vesmír“ i tak vedle kusu Spolu/sami patří k tomu nejlepšímu, co zde za poslední dva roky vzniklo.

¹⁹ RECENZE: Dotkni se vesmíru s Rašilovem i Matáskem. A před koncem zmiz. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/dotkni-se-vesmiru-a-pokracuj-recenze-dv5-/divadlo.aspx?c=A161110_144524_divadlo_ts

Dotkni se vesmíru a pokračuj
Národní divadlo (Nová scéna)
premiéra 3. listopadu 2016 režie:
Jan Frič

hrají: David Matásek, Martina Preissová, Saša Rašilov, Jana Janěková ml., Jan Bidlas, Pavlína
Štorková, Igor Orozovič, Ondřej Pavelka, Alois Švehlík, Jiří Štěpnička
Hodnocení: 60 %

Datum: 11. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Kultura - str. 13²⁰

Autor: Tomáš Štáštka

Hra hájící Miloše Zemana si mohla rýpnout i víc

O zářijové novince pražského Studia Hrdinů s krkolomným názvem Herec a truhlář Majer mluví o stavu své domoviny se toho už před premiérou stihlo napsat hodně. Možná i proto si režie Kamily Polívkové na nezáměrně publiku stěžovat nemůže.

Autor textu, spisovatel David Zábranský, se ve své dramatické prvotině chopil výzvy připravit hru pro herce Stanislava Majera. Možnosti využil k tomu, aby se vypořádal s tím, co ho jako obyvatele pražské Letné a aktivního člena kulturního světa zjevně štve nejvíce – tedy vysoká kumulace takzvaných hipsterů – „všezažilých volů“, jak píše – a jejich snaha povýšenecky se vymezovat vůči většinovým názorům naší společnosti, jejichž důsledkem je třeba zvolení Miloše Zemana prezidentem. Zábranský sepsal dlouhý monolog, kde k těmto lidem promlouvá. Apeluje na jejich povinnost účastnit se obrody naší země a kritizuje jejich snahu vymezovat se a vzhlížet kupříkladu k Německu.

Souboj tvůrců

Režisérka Polívková a představitel jediné role, tedy skutečný Stanislav Majer – Zábranským v textu doslovně označován jako členové této kritizované vrstvy – si s jeho dílem poradili po svém. Polemizují s ním. Majer hutný a dlouhý monolog podává se silnou ironií, důsledně přehrává. Režisérka mu pomáhá tím, že ho na pódiu postupně nechá vysvléct, aby se oděl do obleku Švandy Dudáka a falešně zadul kousek hymny.

Před diváka se tak dostává silně specifický tvar – není jen posluchačem Zábranského provokativních myšlenek, ale i svědkem pomyslného souboje mezi autorem hry a tvůrci inscenace. Vzhledem k tomu, že si Zábranský k Majerovi a Polívkové nebere v textu servítky, není to jen režisérka, kdo do výsledného tvaru přináší ironii. Co se týče Zábranského myšlenek, není na škodu, aby se kritizovaná vrstva alespoň v této hodině a půl setkala s inteligentně podaným protínázorem a vnitřně si s tvůrci zadiskutovala.

Vzhledem k tomu, že do Studia Hrdinů nemíří jiný segment diváků než ten, do kterých Zábranský tepe, mohl se autor trochu rozmáchnout – jeho myšlenka o obrodě domoviny se totiž v průběhu večera začíná opakovat. Zdejší náročný divák by jistě unesl více.

Zřejmě z obavy o monotónnost se Polívková konec pokusila oživit nepřiliš promyšleným intermezem v podobě vpádu „lidí typu Majer“. Vzhledem k tomu, jak skvěle se sám Stanislav Majer s náročným textem, plným jemu cizích názorů, popral, to však bylo zbytečné. Studiu Hrdinů se i tak povedlo vytvořit zajímavý a podnětný kus.

O autorovi| Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: Studio hrdinů

²⁰ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Foto popis| Výtečný Švanda Stanislav Majer polemizuje ve hře o havlistech a zemanovcích s jejím tvůrcem Davidem Zábranským.

Datum: 12. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo²¹

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Hra hájící Miloše Zemana si do hipsterů mohla rýpnout i víc

O zářijové novince pražského Studia Hrdinů s krkolomným názvem Herec a truhlář Majer mluví o stavu své domoviny se toho už před premiérou stihlo napsat hodně. Možná i proto si režie Kamily Polívkové na nezájem publika stěžovat nemůže.

Autor textu, spisovatel David Zábranský, se ve své dramatické prvotině chopil výzvy připravit hru pro herce Stanislava Majera. Možnosti využil k tomu, aby se vypořádal s tím, co ho jako obyvatele pražské Letné a aktivního člena kulturního světa zjevně štve nejvíce – tedy vysoká kumulace takzvaných hipsterů – „všezažilých volů“, jak píše – a jejich snaha povýšenecky se vymezovat vůči většinovým názorům naší společnosti, jejichž důsledkem je třeba zvolení Miloše Zemana prezidentem.

Zábranský sepsal dlouhý monolog, kde k těmto lidem promlouvá. Apeluje na jejich povinnost účastnit se obrody naší země a kritizuje jejich snahu vymezovat se a vzhlížet kupříkladu k Německu.

Režisérka Polívková a představitel jediné role, tedy skutečný Stanislav Majer – Zábranským v textu doslovně označován jako členové této kritizované vrstvy – si s jeho dílem poradili po svém. Polemizují s ním. Majer hutný a dlouhý monolog podává se silnou ironií, důsledně přehrává. Režisérka mu pomáhá tím, že ho na pódiu postupně nechá vysvléct, aby se oděl do obleku Švandy Dudáka a falešně zadul kousek hymny.

Před diváka se tak dostává silně specifický tvar – není jen posluchačem Zábranského provokativních myšlenek, ale i svědkem pomyslného souboje mezi autorem hry a tvůrci inscenace. Vzhledem k tomu, že si Zábranský k Majerovi a Polívkové nebere v textu servítky, není to jen režisérka, kdo do výsledného tvaru přináší ironii. Co se týče Zábranského myšlenek, není na škodu, aby se kritizovaná vrstva alespoň v této hodině a půl setkala s inteligentně podaným protinázorem a vnitřně si s tvůrci zadiskutovala.

Vzhledem k tomu, že do Studia Hrdinů nemíří jiný segment diváků než ten, do kterých Zábranský tepe, mohl se autor trochu rozmáchnout – jeho myšlenka o obrodě domoviny se totiž v průběhu večera začíná opakovat. Zdejší náročný divák by jistě unesl více.

²¹ RECENZE: Hra hájící Miloše Zemana si do hipsterů mohla rýpnout i víc. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/herec-a-truhlar-majer-mluvi-o-stavu-sve-domoviny-recenze-pko-/divadlo.aspx?c=A161111_114226_divadlo_ts

Zřejmě z obavy o monotónnost se Polívková konec pokusila oživit nepřiliš promyšleným intermezzem v podobě vpádu „lidí typu Majer“. Vzhledem k tomu, jak skvěle se sám Stanislav Majer s náročným textem, plným jemu cizích názorů, popral, to však bylo zbytečné. Studiu Hrdinů se i tak povedlo vytvořit zajímavý a podnětný kus.

Herec a truhlář Majer mluví o stavu své domoviny
Studio Hrdinů premiéra 16.
září 2016 režie: Kamila
Polívková hrají: Stanislav
Majer Hodnocení: 70 %

Datum: 12. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Scéna - str. 15²²

Autor: Tomáš Štástka

Žilková s Uhlířovou se špičkují na prázdném jevišti

Na prázdném jevišti stojí urna s popelem. Tři herečky postávají u okraje a debatují, zda by nebylo vhodné ji postavit na stůl, podsunout pod ni nějaký ubrus či alespoň papírový kapesník.

Popel patří „velkému Režisérovi“ a na herečkách je, aby se s ním na pódiu naposledy rozloučily ve hře s názvem Urna na prázdném jevišti. „Ať jsou Ti prkna, co znamenají svět, lehká,“ padne mimo jiné. Tři kolegyně zde představují Veronika Žilková, Ivana Uhlířová a Lenka Skopalová – každá odlišného věku, odlišného vzhledu i odlišného naturelu. Co je spojuje, je ambivalentní vztah k zemřelému – na jednu stranu jej obdivují, jsou mu vděčné za role i roky společné práce, na tu druhou jej pro jeho autoritativní povahu nesnášejí, vyčítají mu sedřenou kůži z těla i nenaplněné herecké ambice.

Žádná kouzla

Nejnovější režie Martina Čičváka v Činoherním klubu se od jeho předchozích prací liší výrazně. Čičvák zde jednak uvádí svou vlastní autorskou hru, dále pak oproti vinohradské trilogii s Ondřejem Brouskem (Andorra, Amadeus, Caligula) či zde provedených Karamazovů s Jurajem Kukurou nyní opustil výraznou výpravu. Místo zlatavých konfet zasypávajících rafinované pódium v Amadeovi, neustávajícího sněžení v Andoře či kelímků lupajících pod Kukurovými kroky se nyní před diváky skutečně rozprostírá prázdné jeviště.

Kouzla se scénou zde výlučně zastupují dialogy. A ty jsou napsané brilantně, trojice hereček se mezi sebou hašteří i spolu souzní; před režisérem byly zároveň konkurentkami i spiklenci proti jeho praktikám a nepřijemné povaze. Zda se Čičvákovi skutečně podařilo postihnout ženský svět hereckého zákulisí, posoudí jen ti, kdo ho důvěrně znají, na pódiu to však funguje skvěle a divák se baví. A chytře. Mix ženské slovní přestřelky totiž doplňují citace, tu ze Shakespeara, tu z Ibsena, podle toho, ke které naučené roli zrovna ta která z hereček sklouzne. Jeden z nejlepších momentů pak přináší situace, kdy se ženy navzájem trumfují parodii režisérových výroků. „Šatničkujete? Šatničkujete? Já vám ty kutlochy vypálím!“ je přitom jeden z těch slušnějších.

Mýtus o Evropě

Čičvák zde nepodává pouze výpověď o hereckém světě, vztah jednotlivce k autoritě zde zkoumá i v obecné rovině. Na připomenutí řeckého mýtu o Evropě pak bez zbytečných moralit nařukne i genderovou korektnost a postavení žen v dnešní společnosti.

Trojice hereček je skvěle nakombinovaná, Skopalová hraje ironicky jízlivou harcovnici, Žilková lehce zklamanou naivku, Uhlířová pak talentované pometlo, které „ještě nemělo třicet“.

Doplňuje je dále Sára Venclovská líčící se u zrcadla jako „sopráněk“, vůči níž se zbylé tři

²² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

vymezují. V Činoherním klubu uvedli dílo, jež odkazuje k nejlepším letům zdejší scény. V době vzniku pronesl Leoš Suchařípa větu, že Činoherní klub byl založen jako „divadlo herců, které inspirovali režiséři“. K Čičvákovu aktuálnímu kusu to sedí dokonale, formou i obsahem.

Urna na prázdném jevišti, Činoherní klub 80 %

O autorovi| redaktor MF DNES

Foto autor| Foto: Činoherní klub

Foto popis| Žíla Jména postav ve hře odkazují ke skutečným herečkám, tady k truchlící Veronice Žilkové.

Datum: 13. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo²³

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Já vám ty kutlochy vypálím! Žilková s Uhlířovou stojí nad urnou

Na prázdném jevišti stojí urna s popelem. Tři herečky postávají u okraje a debatují, zda by nebylo vhodné ji postavit na stůl, podsunout pod ni nějaký ubrus či alespoň papírový kapesník.

Popel patří „velkému Režisérovi“ a na herečkách je, aby se sním na pódiu naposledy rozloučily ve hře s názvem Urna na prázdném jevišti. „Ať jsou Ti prkna, co znamenají svět, lehká,“ padne mimo jiné. Tři kolegyně zde představují Veronika Žilková, Ivana Uhlířová a Lenka Skopalová

– každá odlišného věku, odlišného vzhledu i odlišného naturelu. Co je spojuje, je ambivalentní vztah k zemřelému – na jednu stranu jej obdivují, jsou mu vděčné za role i roky společné práce, na tu druhou jej pro jeho autoritativní povahu nesnášejí, vyčítají mu sedřenou kůži z těla i nenaplněné herecké ambice.

Nejnovější režie Martina Čičváka v Činoherním klubu se od jeho předchozích prací liší výrazně. Čičvák zde jednak uvádí svou vlastní autorskou hru, dále pak oproti vinohradské trilogii s Ondřejem Brouskem (Andorra, Amadeus, Caligula - recenze zde) či zde provedených Karamazovů s Jurajem Kukurou nyní opustil výraznou výpravu. Místo zlatavých konfet zasypávajících rafinované pódium v Amadeovi (recenze zde), neustávajícího sněžení v Andoře (recenze zde) či kelímků lupajících pod Kukurovými kroky se nyní před diváky skutečně rozprostírá prázdné jeviště (recenze zde).

Kouzla se scénou zde výlučně zastupují dialogy. A ty jsou napsané brilantně, trojice hereček se mezi sebou hašteří i spolu souzní; před režisérem byly zároveň konkurentkami i spiklenci proti jeho praktikám a nepřijemné povaze. Zda se Čičvákovi skutečně podařilo postihnout ženský svět hereckého zákulisí, posoudí jen ti, kdo ho důvěrně znají, na pódiu to však funguje skvěle a divák se baví. A chytře. Mix ženské slovní přestřelky totiž doplňují citace, tu ze Shakespeara, tu z Ibsena, podle toho, ke které naučené roli zrovna ta která z hereček sklouzne. Jeden z nejlepších momentů pak přináší situace, kdy se ženy navzájem trumfují parodií režisérových výroků. „Šatničkujete? Šatničkujete? Já vám ty kutlochy vypálím!“ je přitom jeden z těch slušnějších.

Čičvák zde nepodává pouze výpověď o hereckém světě, vztah jednotlivce k autoritě zde zkoumá i v obecné rovině. Na připomenutí řeckého mýtu o Evropě pak bez zbytečných moralit nařukne i genderovou korektnost a postavení žen v dnešní společnosti.

²³ RECENZE: Já vám ty kutlochy vypálím! Žilková s Uhlířovou stojí nad urnou. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/urna-na-prazdnem-jevisti-recenze-d42-divadlo.aspx?c=A161111_125831_divadlo_t
s

Trojice hereček je skvěle nakombinovaná, Skopalová hraje ironicky jízlivou harcovnici, Žilková lehce zklamanou naivku, Uhlířová pak talentované pometlo, které „ještě nemělo třicet“. Doplňuje je dále Sára Venclovská líčící se u zrcadla jako „sopránka“, vůči níž se zbylé tři vymezují.

V Činoherním klubu uvedli dílo, jež odkazuje k nejlepším letům zdejší scény. V době vzniku pronesl Leoš Suchařípa větu, že Činoherní klub byl založen jako „divadlo herců, které inspirovali režiséři“. K Čičvákovu aktuálnímu kusu to sedí dokonale, formou i obsahem.

Urna na prázdném jevišti

Činoherní klub

premiéra 2. listopadu 2016

režie: Martin Čičvák

hrají: Lenka Skopalová, Veronika Žilková, Ivana Uhlířová, Sára Venclovská

Hodnocení: 80 %

Datum: 16. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Kultura - str. 12²⁴

Autor: Tomáš Štáštka

Klaun August jde za svým snem, okolo tančí dekadentní sestřičky

Cirkusový sen naivního klauna „o frizúrování osmi bílých lupicánů“ znovu ožil v Divadle ABC. V roli toho nejposlednějšího klauna Augusta, který by si rád zkusil závěrečné číslo samotného ředitele cirkusu, se na půdě pražské scény objevil Zbigniew Kalina. Hra August August, august, kterou spisovatel Pavel Kohout napsal v roce 1967, byla v minulosti chápána jako metafora člověka utlačovaného režimem; její vinohradské uvedení s Vlastimilem Brodským v hlavní roli je dnes považováno za legendární. Augusta navíc ve stejné době neméně úspěšně zpodobnil i Stanislav Zindulka v Brně.

Kabaretní show

Režirovat často uváděnou klasiku je ošidné (Kohoutova hra patří mezi naše nejčastěji inscenované kusy vůbec), přesto se jí dlouholetý ředitel Městských divadel pražských Ondřej Zajíč nezalekl. Svou představu „Cirkusového představení s jednou přestávkou“, jak zní oficiální podtitul Kohoutovy hry, částečně zmodernizoval. Místo klasických cirkusových čísel, mezi kterými se odehrává Augustova cesta za snem a jeho půtky s inspektorem manéže (Vasil Fridrich), vsadil režisér na kabaretní show.

Před překvapeními diváky se tak promenují karnevalové tanečnice v rytmu samby, nemrtví vojáci, postavy z mexického Dne mrtvých či tanečnice u tyče. Zní současný pop, odlesky diskokoulí přenášejí děj do zcela moderního světa. Moment, kdy na pódium v jedné z těchto scén vyběhne dekadentní rocková kapela složená ze spoře oděných sestřiček a doktorů, zdejší publikum uvyklé převážně na poklidnou produkci skoro zvedá ze židlí.

Přestože je místy té nonkonformní blyštivosti až okázale moc, Zajíč nerezignoval na silný Kohoutův příběh. Nadčasovost myšlenky a text plný slovních hříček totiž mluví sám za sebe a stačí mu v podstatě „jen“ odpovídající herecké výkony.

A právě Kalina náročnou titulní roli ustál, jeho August je sice důvěřivě naivní, pod bílou maskou však prosvítá nezlomnost a schopnost se na poslední chvíli vždy správně rozhodnout. Podobně skvěle se s rolí milované Lulu vypořádala Veronika Svojtková či Jan Hofman jako jejich junior. Augusta není nikdy dost, verze v ABC prostě stojí za vidění.

75 %

August August, august, Divadlo ABC

O autorovi | Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

²⁴ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Foto autor| Foto: ABC

Foto popis| Lulu a August Dvojice se interakce s publikem nebojí.

Datum: 16. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo²⁵

Autor: Tomáš Štáška

RECENZE: Klaun August jde za svým snem, okolo tančí dekadentní sestřičky

Cirkusový sen naivního klauna „o frizúrování osmi bílých lupicánů“ znovu ožil v Divadle ABC. V roli toho nejposlednějšího klauna Augusta, který by si rád zkusil závěrečné číslo samotného ředitele cirkusu, se na půdě pražské scény objevil Zbigniew Kalina.

Hra August August, august, kterou spisovatel Pavel Kohout napsal v roce 1967, byla v minulosti chápána jako metafora člověka utlačovaného režimem; její vinohradské uvedení s Vlastimilem Brodským v hlavní roli je dnes považováno za legendární. Augusta navíc ve stejné době neméně úspěšně zpodobnil i Stanislav Zindulka v Brně.

Režirovat často uváděnou klasiku je ošidné (Kohoutova hra patří mezi naše nejčastěji inscenované kusy vůbec), přesto se jí dlouholetý ředitel Městských divadel pražských Ondřej Zajíc nezalekl.

Svou představu „Cirkusového představení s jednou přestávkou“, jak zní oficiální podtitul Kohoutovy hry, částečně zmodernizoval. Místo klasických cirkusových čísel, mezi kterými se odehrává Augustova cesta za snem a jeho půtky s inspektorem manéže (Vasil Fridrich), vsadil režisér na kabaretní show.

Před překvapenými diváky se tak promenují karnevalové tanečnice v rytmu samby, nemrtví vojáci, postavy z mexického Dne mrtvých či tanečnice u tyče. Zní současný pop, odlesky diskokoulí přenášejí děj do zcela moderního světa. Moment, kdy na pódium v jedné z těchto scén vyběhne dekadentní rocková kapela složená ze spoře oděných sestřiček a doktorů, zdejší publikum uvyklé převážně na poklidnou produkci skoro zvedá ze židlí.

Přestože je místy té nonkonformní blyštivosti až okázale moc, Zajíc nerezignoval na silný Kohoutův příběh. Nadčasovost myšlenky a text plný slovních hříček totiž mluví sám za sebe a stačí mu v podstatě „jen“ odpovídající herecké výkony.

A právě Kalina náročnou titulní roli ustál, jeho August je sice důvěřivě naivní, pod bílou maskou však prosvítá nezlomnost a schopnost se na poslední chvíli vždy správně rozhodnout. Podobně skvěle se s rolí milované Lulu vypořádala Veronika Svojtková či Jan Hofman jako jejich junior. Augusta není nikdy dost, verze v ABC prostě stojí za vidění.

²⁵ RECENZE: Klaun August jde za svým snem, okolo tančí dekadentní sestřičky. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/opili-recenze-0de-/divadlo.aspx?c=A161007_103030_divadlo_ts

Datum: 18. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Kultura - str. 13²⁶

Autor: Tomáš Štásk

Když má kariéra přednost před špagetami

Co je důležitější? Kariéra, vlastní život a nezávislost, nebo stále stejný dům, rodina, jistota, zaběhlé a někdy trochu otravné rituály?

Hra současného amerického dramatika Joea DiPietra *Over the River and Through the Woods* řeší v principu závažné rodinné téma, střet generací, nepříjemnou situaci, kdy mladí opouštějí hnízdo kvůli vidině lepší práce, jíž jsou schopni obětovat vše včetně založení rodiny vlastní. Kus pod názvem *Famílie* nastudoval pro pražské Divadlo Na Fidlovačce režisér Juraj Herz.

Rodina, víra, jídlo

I přes zdánlivou těžkost tématu však DiPietro napsal především komedii. Úspěšný mladík Nick (Lukáš Rous) dochází pravidelně každou neděli do domu svých prarodičů z matčiny strany (Eliška Balzerová, Miloš Vávra), aby zde spolu s těmi z otcovy strany (Ludmila Molínová, Zdeněk Maryška) všichni společně poobědvali. A protože Nickovy kořeny z obou stran vedou kamsi do Itálie, podává se italské jídlo a celé setkání se nese v notně italském impulzivním duchu. Nick však nyní čtveřici prarodičů oznámí, že míří z východního pobřeží USA za kariérou do Seattlu na západě. Což je zpráva, kterou starší generace vyznávající motto rodina, víra, jídlo nemůže pochopit.

DiPietrova hra celkem vtipně reflektuje všechny běžné nuance soužití generace prarodičů a vnoučat. Nick dědečkovi vymlouvá řízení v pokročilém věku, dědeček zapírá neschopnost naučit se ovládat vnukem darovaný záznamník, babička se mezitím úpěnlivě soustředí na to, aby byli všichni sytí. Svižně napsanou hru plnou slovních přestřelek nechává Herz bez zjevných zásahů plynout a spoléhá na herecké nadání všech představitelů. Jde tu především o dialogy, a ty si zdejší ansámbl vyměňuje skvěle.

Famílii tak trochu dojde dech až těsně před koncem. Kratší stopáž by proto kusu neškodila, ale to je spíše výtku na předlohu, která vyslovenou jednoaktovku táhne na rozměr celovečerního představení s přestávkou.

Divadlo Na Fidlovačce se tak s divácky nenáročným kusem popralo skvěle – publiku nabízí chytrou odpočinkovou komedii, která však umí (i přes vřelou italskou přívětivost a vůni aglio olio) místy trefně zamrazit a v pravý čas zhořknout.

Famílie Divadlo Na Fidlovačce 65 %

²⁶ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 19. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo²⁷

Autor: Tomáš Štáštka

RECENZE: Když má kariéra přednost před špagetami od Balzerové

Co je důležitější? Kariéra, vlastní život a nezávislost, nebo stále stejný dům, rodina, jistota, zaběhlé a někdy trochu otravné rituály?

Hra současného amerického dramatika Joea DiPietra *Over the River and Through the Woods* řeší v principu závažné rodinné téma, střet generací, nepříjemnou situaci, kdy mladí opouštějí hnízdo kvůli vidině lepší práce, jíž jsou schopni obětovat vše včetně založení rodiny vlastní. Kus pod názvem *Famílie* nastudoval pro pražské Divadlo Na Fidlovačce režisér Juraj Herz.

I přes zdánlivou těžkost tématu však DiPietro napsal především komedii. Úspěšný mladík Nick (Lukáš Rous) dochází pravidelně každou neděli do domu svých prarodičů z matčiny strany (Eliška Balzerová, Miloš Vávra), aby zde spolu s těmi z otcovy strany (Ludmila Molínová, Zdeněk Maryška) všichni společně poobědvali. A protože Nickovy kořeny z obou stran vedou kamsi do Itálie, podává se italské jídlo a celé setkání se nese v notně italském impulzivním duchu. Nick však nyní čtveřici prarodičů oznámí, že míří z východního pobřeží USA za kariérou do Seattlu na západě. Což je zpráva, kterou starší generace vyznávající motto rodina, víra, jídlo nemůže pochopit.

DiPietrova hra celkem vtipně reflektuje všechny běžné nuance soužití generace prarodičů a vnoučat. Nick dědečkovi vymlouvá řízení v pokročilém věku, dědeček zapírá neschopnost naučit se ovládat vnukem darovaný záznamník, babička se mezitím úpěnlivě soustředí na to, aby byli všichni sytí. Svižně napsanou hru plnou slovních přestřelek nechává Herz bez zjevných zásahů plynout a spoléhá na herecké nadání všech představitelů. Jde tu především o dialogy, a ty si zdejší ansámbl vyměňuje skvěle.

Famílii tak trochu dojde dech až těsně před koncem. Kratší stopáž by proto kusu neškodila, ale to je spíše výtku na předlohu, která vyslovenou jednoaktovku táhne na rozměr celovečerního představení s přestávkou.

Divadlo Na Fidlovačce se tak s divácky nenáročným kusem popralo skvěle – publiku nabízí chytrou odpočinkovou komedii, která však umí (i přes vřelou italskou přívětivost a vůni aglio olio) místy trefně zamrazit a v pravý čas zhořknout.

²⁷ RECENZE: Když má kariéra přednost před špagetami od Balzerové. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/familie-recenze-0io-divadlo.aspx?c=A161118_113941_divadlo_ts

Famílie

Divadlo Na Fidlovačce

premiéra 15. září 2016

režie: Juraj Herz

hrají: Lukáš Rous, Eliška Balzerová, Zdeněk Maryška, Ludmila Molínová, Miloš Vávra, Aneta

Krejčíková

Hodnocení: 65 %

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: zpravy.idnes.cz / Divadlo²⁸

Autor: Tomáš Štáaska

RECENZE: Borové Elisabeth poráží mikrofony a rozkouše Darcyho dopis

Na ještě zataženou scénu nastupují David Prachař s Lucií Juříčkovou coby manželé Bennetovi. Prachař jakoby slovy vypravěče uvádí osud své postavy a k rodičům jedna po druhé ztřeštěně dobíhá pětice pestře oděných sester.

Opona jde nahoru a před diváky se zjeví konstrukce naznačující dům Bennetových. Květované tapety ladí s obleky dívek. Úvodní momenty inscenace Pýchy a předsudku, kterou pro pražské Národní divadlo zdramatizoval i zrežiroval Daniel Špinar, jsou hodně efektní.

Vprostřed jeviště postavený dům působí pro hlavní dívčí postavy jako zázemí, rodinné hnízdo, kam se ukrývají před namyšleným světem venku. Tam venku, kde se na plesech sice tančí společně, ale každý v jiném stylu a na jiné kroky. Rodinná jistota kontrastuje se studenými barvami vyprázdněné scény v druhé polovině stejně, jako se za tu dobu v opačné úměře promění vztah Darcyho (Pavel Batěk) k Elisabeth (Magdalena Borová).

Právě Borová hraje celé představení prim, její postava dokáže v momentu protějšek dospěle setřít, aby za minutu opět třeštila v dětských návalech energie. Skvělý výkon podává i Kateřina Winterová ve vděčné roli úlisné Bingleyho sestry Carlyne.

Více než dvě stě let od vzniku zůstává (i díky Špinarově citlivé, nijak neaktualizované dramatizaci) dílo Jane Austenové moderní. Skrze zvyklosti námluv, upřímných i neupřímných dopisů či líbivost plesů k divákovi promlouvá – jakkoli to může znít banálně – opravdová pýcha a předsudek; ty z módy nikdy nevyjdou.

Tvůrci akcentují komediální prvky knihy, herci jim občasným karikováním postav pomáhají. O to více pak mrazí při vážných momentech, kdy se před Elisabeth jako přízrak znovu zjeví nápis „Darcy nikdy!!!“ či kdy dívka v návalu bezmoci sráží mikrofony a kouše Darcyho psaní.

Podobně jako Manon Lescaut uvedená začátkem roku, i Pýcha a předsudek sází na srozumitelný a známý příběh, jenž v Národním natřeli a oblekli do krásných barev, tapet a kostýmů (Lucia Škandíková, Linda Boráros). Aktuální inscenace tak na jednu z předchozích činoherních premiér navazuje téměř plynule. Tématem i vizuálně.

28 RECENZE: Borové Elisabeth poráží mikrofony a rozkouše Darcyho dopis. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://kultura.zpravy.idnes.cz/pycha-a-predsudek-recenze-0y1-/divadlo.aspx?c=A161128_094012_divadlo_ts

Divadlo se plní, divák je spokojený – podobně kvalitní podívaná ho osloví třeba ještě do třetice, ovšem pak už to bude chtít něco jiného. Misc.video((type: "youtube", data: "31U-4otRFqc", stats: "", ratio: 16/9, width: 560, height: 322));

Pýcha a předsudek

Národní divadlo

premiéra 24. listopadu 2016

režie: Daniel Špínar

hrají: Magdaléna Borová, Pavel Batěk, Jana Stryková, Jiří Suchý z Tábora, Lucie

Juříčková, David Prachař, Jindřiška Dudziaková, Denisa Barešová, Patrik Děrgel, Filip Rajmont,

Iva Janžurová, Marie Štípková, Matyáš Řezníček, Jana Preissová, Eva Salzmannová,

Kateřina Winterová, Lucie Valenová, Anna Peřinová

Hodnocení: 75 %

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Mladá fronta DNES, Kultura - str. 16²⁹

Autor: Tomáš Štáštka

Dětská i vážná Elisabeth rozkouše Darcyho dopis

Na ještě zataženou scénu nastupují David Prachař s Lucií Juříčkovou coby manželé Bennetovi. Prachař jakoby slovy vypravěče uvádí osud své postavy a k rodičům jedna po druhé ztřeštěně dobíhá pětice pestře oděných sester. Opona jde nahoru a před diváky se zjeví konstrukce naznačující dům Bennetových. Květované tapety ladí s obleky dívek. Úvodní momenty inscenace Pýchy a předsudku, kterou pro pražské Národní divadlo zdramatizoval i zrežiroval Daniel Špínar, jsou hodně efektní.

Vprostřed jeviště postavený dům působí pro hlavní dívčí postavy jako zázemí, rodinné hnízdo, kam se ukrývají před namyšleným světem venku. Tam venku, kde se na plesech sice tančí společně, ale každý v jiném stylu a na jiné kroky. Rodinná jistota kontrastuje se studenými barvami vyprázdněné scény v druhé polovině stejně, jako se za tu dobu v opačné úměře promění vztah Darcyho (Pavel Batěk) k Elisabeth (Magdalena Borová).

Právě Borová hraje celé představení prim, její postava dokáže v momentu protějšek dospěle setřít, aby za minutu opět třeštila v dětských návalech energie. Skvělý výkon podává i Kateřina Winterová ve vděčné roli úlisné Bingleyho sestry Carlyne.

Více než dvě stě let od vzniku zůstává (i díky Špinarově citlivé, nijak neaktualizované dramatinizaci) dílo Jane Austenové moderní. Skrze zvyklosti námluv, upřímných i neupřímných dopisů či líbivost plesů k divákovi promlouvá – jakkoli to může znít banálně – opravdová pýcha a předsudek; ty z módy nikdy nevyjdou.

Tvůrci akcentují komediální prvky knihy, herci jim občasným karikováním postav pomáhají. O to více pak mrazí při vážných momentech, kdy se před Elisabeth jako přízrak znovu zjeví nápis „Darcy nikdy!!!“ či kdy dívka v návalu bezmoci sráží mikrofony a kouše Darcyho psaní.

Podobně jako Manon Lescaut uvedená začátkem roku, i Pýcha a předsudek sází na srozumitelný a známý příběh, jenž v Národním natřeli a oblekli do krásných barev, tapet a kostýmů (Lucia Škandíková, Linda Boráros). Aktuální inscenace tak na jednu z předchozích činoherních premiér navazuje téměř plynule. Tématem i vizuálně.

Divadlo se plní, divák je spokojený – podobně kvalitní podívaná ho osloví třeba ještě do třetice, ovšem pak už to bude chtít něco jiného.

Pýcha a předsudek Národní divadlo

75 %

O autorovi| Tomáš Štáštka, redaktor MF DNES

²⁹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 3. 10. 2016

Zdroj: novinky.cz³⁰

Autor: Radmila Hrdinová

RECENZE: Noemova potopa v příliš akademickém duchu

Osmdesát let spolupráce Kühnova dětského sboru a opery pražského Národního divadla (ND) oslavilo jednorázové koncertní uvedení dětské opery Benjamina Brittena Noemova potopa (Noye's Fludde) v historické budově ND v neděli 2. října.

Dílo bylo zvoleno velmi dobře, protože prostor, který v něm děti dostávají, je pro jeho provedení opravdu stěžejní. Britten si v něm vzal za základ středověkou chesterskou hru o potopě a vytvořil cosi mezi operou a oratoriem, ale především scénickou hru, která spojuje hlediště s jevištěm v hravém biblickém podobenství obohaceném o lidské momenty sporu Noema s hašteřivou manželkou, klevetivými přítelkyněmi Noemovy ženy a dalšími půvabnými detaily.

Národní divadlo přizvalo ke spolupráci kromě Kühnova dětského sboru i dětské instrumentalisty, studenty a žáky Pražské konzervatoře, Gymnázia a Hudební školy hl. m. Prahy a Piccoli Archi di Praga, kteří usedli k orchestrálním partům spolu se členy Orchestru ND. Zvuk takto postaveného tělesa ale byl poměrně nevyvážený, ačkoli posilovaný amplifikací.

Kateřina Jalovcová jako Noemova žena uprostřed tonoucích klevetnic z Kühnova dětského sboru.

FOTO: Hana Smejkalová

Totéž platí i o sborovém a sólistickém obsazení. Dětský sbor utopený v hloubi jeviště za orchestrem nebyl dosti výrazný, na rozdíl od vstupního umístění dětí po stranách hlediště. S jejich odchodem na jeviště ale působivost zpěvu jinak velmi dobře připraveného Kühnova sboru dost zanikala.

Ze sólistů se Brittenově představě přiblížil nejvíc Ivo Hrachovec coby skrytý Hlas Boží a Miloš Horák jakožto Noe. Kateřina Jalovcová jako Noemova žena byla až příliš ponořená do notového partu a celkové ponurosti černé předscény, takže působila až příliš uměřeně a akademicky. Spor manželů Noemových vrcholící políčkem nevyšel ani z poloviny tak hravě, jak jej autor napsal. Právě hravost a spontánnost Brittenova díla koncertní provedení ND ke škodě věci výrazně omezilo. A to i přes sympatický pokus režisérky Magdalény Švecové o rozehrání některých momentů opery obrazivým způsobem (dětské vlny, ruce znázorňující holubice aj.)

³⁰ RECENZE: Noemova potopa v příliš akademickém duchu. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/416387-recenze-noemova-potopa-v-prilis-akademickem-duchu.html>

Na prázdně vyšel i Brittenem zamýšlený pocit společného prožitku chesterské hry zapojením publika formou společného zpěvu jednoduše napsaných chorálů. Publikum sice obdrželo anglický text (dokonce i s fonetickým přepisem výslovnosti), ale s výjimkou vstupního chorálu se pro tmu v hledišti ke zpěvu ani připojit nemohlo. Ostatně se s tím zjevně v kompozici večera nijak zvlášť nepočítalo.

Závěrečná scéna z Brittenovy Noemovy potopy se symbolickou duhou působí poněkud ponuře. FOTO:

Hana Smejkalová

Společné úsilí dirigenta Davida Švece, který celé provedení řídil, a sbormistra Jiřího Chvály, který Brittenovu operu s Kühnovým dětským sborem nastudoval, tak vyšlo trochu naprázdno. Jedno jediné koncertní provedení působilo tak trochu improvizovaně i ponuře.

Kdyby se opera ND pokusila nastudovat Brittenovu operu scénicky, získala by do repertoáru vděčný titul pro malé publikum. Ostatně, v červnu 1995 takto Brittenovo dílo pod názvem Archa Noemova uvedl v češtině anglický režisér David Sulkin s desítkami dětí z ostravského Operního studia Národního divadla moravskoslezského a hukvaldské základní školy pro plenérovou inscenaci na festivalu Janáčkovy Hukvaldy. Kdo tam tehdy byl, jistě nezapomněl na nádherný zážitek z nekonečného průvodu rozezpívaných dětských zvířátek hukvaldskou oborou do Noemovy archy i ze společného zpívání chorálů, které opravdu propojilo hlediště s jevištěm intenzivním hudebním pocitem. Tak silný dojem si publikum z hlediště Národního divadla bohužel neodnášelo.

Benjamin Britten: Noemova potopa (Noye's Fludde) Dirigent: David Švec, sbormistr: Jiří Chvála, režijní spolupráce: Magdaléna Švecová, světelný design: Jan Komárek, dramaturgie: Ondřej Hučín. Jediné uvedení 2. října 2016 v Národním divadle, Praha.

Celkové hodnocení: 60 %

Datum: 15. 10. 2016

Zdroj: novinky.cz³¹

Autor: Radmila Hrdinová

Bonnie & Clyde: love story versus příběh

Amerického skladatele Franka Wildhorna, autora hudby k více než dvěma desítkám muzikálů, znají čeští diváci z karlínských uvedení jeho Jekylla a Hyde a především Carmen, kterou „ušil“ na tělo Lucii Bílé. Nyní se na této scéně objevil i jeho muzikál Bonnie & Clyde.

Českou premiéru muzikálu o nejslavnější gangsterské dvojici uvedlo v květnu plzeňské Divadlo J. K. Tyla. Režisér Roman Meluzín akcentoval v muzikálu příběh, který roste ze sociálního podtextu americké společnosti v době hospodářské krize 30. let minulého století, a vytvořil tak uvěřitelný činoherní muzikál s výbornými pěveckými výkony.

Karlínské divadlo od začátku zkoušek inzerovalo velkou show s tanečními scénami a proti původní partituře rozšířeným orchestrem. V tomto duchu pracoval i režisér Antonín Procházka se svým inscenačním týmem.

Snaha vytvořit akční dynamickou show však narazila jak na bariéry díla samého, tak i na scénografii, která sice zajímavě pracuje s dobovými projekcemi, ale zároveň brzdí temporytmus představení četnými zatmívacími přestavbami.

Bohouš Josef (Kněz) s Tomášek Vaňkem (Buck Barow)

FOTO: David Kraus

Na rozdíl od plzeňské inscenace, která si víc všímá příčin, proč se Bonnie a Clyde ocitli „na scestí“, se v Karlíně hraje lovestory, jejíž uvěřitelnost ale zpochybňují sami protagonisté. Václav Noid Barta výborně zvládá náročný pěvecký part, ale postrádá charisma drsného gangstera, nejlepší je tam, kde si s postavou pohrává v lehké nadsázce.

Pro vyjádření Clydeovy posedlosti světem gangsterů a jeho vize „amerického snu“ mu chybí herecké prostředky. V tomto směru se lépe daří Markétě Procházkové coby Bonnie, i když i její touha ocitnout se na výsluní popularity nemá dost prostoru k vyjádření. Oba jsou ale výborní pěvecky, což platí i o představitelích dalších postav, z nichž ve dvou gospelově i rockově založených scénách vynikne především Bohouš Josef v roli Kněze.

Orchestr pod vedením zkušeného Martina Kumžáka dobře šlape, jen je místy ke zpěvákům až moc nešetrný. Pochvalu zaslouží i naplno zpívající a tančící company.

Avizovaná velká show se v Karlíně nekoná. A je otázka, jestli se vůbec má konat. Nicméně, muzikál o vzestupu a pádu slavné gangsterské a milenecké dvojice je sázkou na jistotu divácké přízně. A hudba Franka Wildhorna posluchače nezklame.

Celkové hodnocení: 65 %

³¹ Bonnie & Clyde: love story versus příběh. *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/417617-bonnie-clyde-lovestory-versus-pribeh.html>

Datum: 17. 10. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 12³²

Autor: Radmila Hrdinová

Bonnie & Clyde: love story versus příběh

Amerického skladatele Franka Wildhorna, autora hudby k více než dvěma desítkám muzikálů, znají čeští diváci z karlínských uvedení jeho Jekylla a Hyde a především Carmen, kterou „ušil“ na tělo Lucii Bílé. Nyní se na této scéně objevilo i další jeho dílo Bonnie & Clyde.

Českou premiéru muzikálu o nejslavnější gangsterské dvojici uvedlo v květnu plzeňské Divadlo J. K. Tyla. Režisér Roman Meluzín akcentoval příběh, který roste ze sociálního podtextu americké společnosti v době hospodářské krize 30. let, a vytvořil tak uvěřitelný činoherní muzikál s výbornými pěveckými výkony.

Karlínské divadlo od začátku zkoušek inzerovalo velkou show s tanečními scénami a s rozšířeným orchestrem proti původní partitūře. V tomto duchu pracoval i režisér Antonín Procházka se svým inscenačním týmem. Snaha vytvořit akční dynamickou show však narazila jak na bariéry díla samého, tak i na scénografii, která sice zajímavě pracuje s dobovými projekcemi, ale zároveň brzdí temporytmus představení četnými zatmívacími přestavbami.

Na rozdíl od plzeňské inscenace, která si víc všímá příčin toho, proč se Bonnie a Clyde ocitli „na scestí“, se v Karlíně hraje love story, jejíž uvěřitelnost ale zpochybňují sami protagonisté. Václav Noid Bárta výborně zvládá náročný pěvecký part, ale postrádá charisma drsného gangstera. Nejlepší je tam, kde si s postavou pohrává v lehké nadsázce. Pro vyjádření Clydeovy posedlosti světem gangsterů a jeho vize „amerického snu“ mu chybí herecké prostředky.

V tomto směru se lépe daří Markétě Procházkové coby Bonnie, i když i její touha ocitnout se na výsluní popularity nemá dost prostoru k vyjádření. Oba jsou ale výborní pěvecky, což platí i o představitelích dalších postav, z nichž ve dvou gospelově i rockově založených scénách vynikne především Bohouš Josef v roli Kněze.

Orchestr pod vedením Martina Kumžáka dobře šlape, jen je místy ke zpěvákům až moc nešetrný. Pochvalu zaslouží i naplno zpívající a tančící company.

Avizovaná velká show se v Karlíně nekoná a je otázka, jestli se vůbec má konat. Nicméně, muzikál o vzestupu a pádu slavné gangsterské a milenecké dvojice je sázkou na jistotu divácké přízně. A hudba Franka Wildhorna posluchače nezklame. Frank Wildhorn, Don Black a Ivan Menchell: Bonnie & Clyde Překlad Tomáš Belko, režie Antonín Procházka. Premiéry 13. a 14. října v Hudebním divadle Karlín, Praha

Hodnocení 65 %

Foto autor| Foto David Kraus

Foto popis| Václav Noid Bárta jako tančící gangster Clyde Barrow.

³² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 24. 10. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 18³³

Autor: Radmila Hrdinová

Carl Orff mezi hravostí a ostalgií

Dvě jednoaktové opery Carla Orffa uvedla Opera Národního divadla v jednom večeru jako první operní premiéru sezóny.

Orff je znám především jako autor kantáty Carmina burana. Hudební jazyk aktovek na ni navazuje zvukovou i výrazovou rafinovaností a opulentností. Opery vznikly na pohádky bratří Grimmů, ale pro děti se příliš nehodí. Zvláště Měsíc přináší velmi drsný slovník i obrazy.

V Národním divadle uvádějí obě opery v češtině, což je dobře, protože jejich dokonalý účinek vyžaduje komunikaci s diváky. Ostatně se na scéně nejen zpívá, ale i hojně mluví, respektive intonovaně deklamuje. Stále živý překlad Jiřího Jorana dramaturgie aktualizovala především co do šťavnatosti výraziva, i když ne vždy ku prospěchu věci.

Chytračku pojal režisér Jiří Nekvasil v duchu výtvarných směrů 20. a 30. let s výraznou stylizací kostýmů i herectví. Vzniklo příjemné hravé divadlo, z něhož trochu vypadává trio Pobudů se zbytečně polopatiistickou aktualizací mobilů a šňupání kokainu.

Pro pohádku o ukradeném měsíci s makabrázně rozjuchaným podsvětím zvolili inscenátoři analogii na život a ikony bývalé Německé demokratické republiky, takže po scéně defiluje večerníčkovský Pískový mužiček, tanečnice z televizního kabaretu Ein Kessel Bunes, Vinnetou či Včelka Mája, z hrobů vylézají politici Walter Ulbricht a Erich Honecker.

Nekvasil je však nechá jen bezradně křepčit, což po chvíli nudí. Ale hlavně to s grimmovskou poetikou a carminovskou hudbou s názvuky na úplně jiné historické analogie vůbec neladí, scéna a hudba tak vyprávějí dva různé příběhy, které se neprotínají. Po hudební stránce dirigentovi Zbyňku Müllerovi i sólistům lépe vychází komorní Chytračka, s pěvecky i herecky hravou dvojicí Chytračky Olgy Jelínkové a Krále Svatopluka Sema. Ale daří se i ostatním, včetně sezpívaného kvartetu Pobudů s Mezkařem.

Měsíc vyznívá hudebně daleko matněji, chybí mu dramatická i výrazová pestrost, ke konci už je nudný. A to přesto, že se sólisté i sbor zanořený do hloubky jeviště velmi snaží. I tak lze ale více než tříhodinové představení vydržet při plné pozornosti jen s vypětím všech sil. Carl Orff: Chytračka/Měsíc Dirigent Zbyněk Müller, režie Jiří Nekvasil. Premiéry 20. a 21. října v Národním divadle, Praha

Hodnocení 60 %

³³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 24. 10. 2016

Zdroj: novinky.cz³⁴

Autor: Radmila Hrdinová

Carl Orff mezi hravostí a ostalgií

Dvě jednoaktové opery německého skladatele Carla Orffa uvedla Opera Národního divadla v jednom večeru a ve dvou premiérách 20. a 21. října jako první operní inscenaci sezóny.

Carl Orff je znám především jako autor velmi populární kantáty Carmina burana a hudební jazyk jeho aktovek na ni navazuje zvukovou i výrazovou rafinovaností a opulentností. Obě opery vznikly na pohádky bratří Grimmů, ale pro děti určeny nejsou. Zvláště Měsíc přináší v obraze podsvětí velmi drsný slovník i obrazy.

V Národním divadle uvádějí obě opery v češtině, což je dobře, protože jejich dokonalý účinek vyžaduje komunikaci s diváky, ostatně se tu nejen zpívá, ale i hojně mluví, respektive intonovaně deklamuje. Stále živý a zdařilý překlad Jiřího Jorana dramaturgie aktualizovala především co do šňavnosti výraziva, i když ne vždy ku prospěchu věci.

Chytračka v poetice 20. let

Chytračku, pohádku o chytré venkovance, která přelstí namyšleného krále, pojal režisér Jiří Nekvasil se svým týmem v duchu výtvarných směrů 20. a 30. let s výraznou stylizací kostýmů i herectví. Vzniklo příjemné divadlo, stylově sjednocené a hravé, z něhož trochu vypadává trio Pobudů se zbytečně polopatistickou aktualizací mobilů a šňupání kokainu.

Pro pohádku o ukradeném měsíci s makabrozně rozjuchaným podsvětím, probuzeným nenadálým svitem měsíce, zvolili inscenátoři satirickou analogii na život a ikony bývalé Německé demokratické republiky, takže po scéně defiluje večerníčkovský Pískový mužíček, trabant, rekreanti oddychující radostně v naturistickém duchu, trio tanečnic z televizního kabaretu Ein Kessel Bunes, Vinnitou, Nšo-či, Dean Reed či Včelka Mája, z hrobů vylézají politici Walter Ulbricht a Erich Honecker. Nekvasil je však nechá jen bezradně křepčit po scéně, což po chvíli nudí. Ale hlavně to s grimmovskou poetikou a carminovskou hudbou s názvuky na úplně jiné historické analogie vůbec neladí, scéna a hudba tak vyprávějí dva různé příběhy, které se vzájemně neprotínají, natož aby se významově obohatily.

Po hudební stránce dirigentu Zbyňku Müllerovi i sólistům lépe vychází komorní Chytračka, s pěvecky i herecky hravou dvojicí Chytračky Olgy Jelínkové a Krále Svatopluka Sema. Ale daří se i ostatním, Sedláku Zdeňka Plecha, Oslai Josefa Moravce i hezky sezpívanému kvartetu Pobudů (Václav Lemberk, Martin Matoušek a Josef Škarka) s Mezkařem Jakuba Tolaše a Žaláříkovi Lukáše Hynka-Krāmera.

Měsíc víc nudí, než pobaví

Zato Měsíc vyznívá hudebně daleko matněji, chybí mu dramatičnost i výrazová pestrost, ke konci už je k uzoufání nudný. A to přestože se sólisté i sbor zanořený do hloubky jeviště velmi snaží. Vypravěč Jaroslava Březiny, schovaný ve velké masce Pískového mužíčka, není téměř

³⁴ Carl Orff mezi hravostí a ostalgií. *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/418384-carl-orff-mezi-hravosti-a-ostalgi.html>

slyšet, což je vzhledem k hlasovým kvalitám pěvce podivné, zvláště po nádherném Březinově výkonu (po pěvecké i herecké stránce) v postavě Laca na nedávném závěrečném představení Její pastorkyně na festivalu Janáček Brno.

Orffův Měsíc pojali inscenátoři jako satiru na bývalou NDR. FOTO:

Patrik Borecký

Zdeněk Plech v postavě Petra předvedl sice dobře znějící bas, ale výrazově je jeho předlouhá árie jednotvárná. Jako by neustálé akce na jevišti usilovaly o to co nejvíc přehlušit vnímání hudební kvality Orffova Měsíce, která tak naprosto zaniká, pokud tedy vůbec byla dostatečně hudebním nastudováním Zbyňka Müllera vybudována. A Orffova opera se stává nudnou, což je v případě Měsíce opravdu paradox. A tak lze více než tříhodinové představení vydržet při plné pozornosti jen s vypětím všech sil.

Carl Orff: Chytračka / Měsíc Dirigent: Zbyněk Müller, režie: Jiří Nekvasil, scéna: Daniel Dvořák, kostýmy: Simona Rybáková, video: Zuzana Studená, dramaturgie: Ondřej Hučín. Premiéry 20. a 21. října v Národním divadle Praha. Psáno z druhé premiéry.
Celkové hodnocení: 60 %

Datum: 4. 11. 2016

Zdroj: novinky.cz³⁵

Autor: Radmila Hrdinová

RECENZE: Evoluční komedie stoppardovského ražení

Na Nové scéně pražského Národního divadla měla světovou premiéru hra *Dotkni se vesmíru a pokračuj*. Autor René Levínský ji věnoval památce Ilji (Elijahu) Ripse. Tento lotyšský matematik se proslavil pokusem dekodovat v textu Tóry vzkazy Stvořitele.

René Levínský, teoretický fyzik a autor přibližně třinácti her, šel ještě dál a protagonisté jeho hry hledají Boží vzkaz zašifrovaný v genomu, základní genetické informaci uložené v DNA. A ono to, zdá se, funguje.

Hra z biochemické laboratoře s odkazy na domácí vědecké prostředí je českou variací na „vědecké“ komedie Toma Stopparda, což je parketa, na níž se Levínský pohybuje s chutí i obratností, odkojen vědou i absurdní komedií. Vtipně kombinuje „velkou genetiku“ s tou malou, odehrávající se na bázi lidských vztahů, a činí to vše s jedinečným smyslem pro jazyk. Zároveň ale je v jeho hrách vždy střípek čapkovské morality i havlovské hravé absurdity.

To vše platí i o hře *Dotkni se vesmíru a pokračuj*, v níž vyhnal groteskní genetickou komedii do vysokých obrátek. Ve druhé polovině se však slibně rozvinuté téma rozplyne v oplodňovací frašce mířící k poměrně očekávatelné pointě poněkud umluveným dialogem.

Hru na Nové scéně inscenoval režisér Jan Frič, který si na jedné straně dobře poradil s vtipně pointovaným dialogem, na druhé hru ochudil o surreální vize vyvažující laboratorní svět, vložené do Levínského scénických poznámek.

Pokus vtělit je do nepříliš zdařilých písní vyšel naprázdno, stejně jako stereotypní hemžení bezdomoveckých seniorů či pubertálního mládí za skleněnou stěnou laboratoře v realisticky vyvedené Stromovce.

Zato s herci si Frič rozuměl dobře, alespoň o tom svědčí v účinné a nepřehrávané zkratce vystavěné postavy biochemika Plánovského (David Matásek), jeho ženy Božidary (Martina Preissová), matematického lingvisty Šmída (Saša Rašilov), doktorandky Anděly (Pavčina Štorková) či předsedy spolku Sisyfos Řehoře (Jiří Štěpnička).

Vstup Reného Levínského do Národního divadla je rozhodně ziskem. Přináší divadlo, které baví chytře a nepodbízivě.

³⁵ RECENZE: Evoluční komedie stoppardovského ražení. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01].

Dostupné

z: <https://www.novinky.cz/kultura/419639-recenze-evolucni-komedie-stoppardovskeho-razeni.html>

René Levínský: Dotkni se vesmíru a pokračuj Režie: Jan Frič, scéna: Nikola Tempír, kostýmy: Petra Vlachynská, hudba: Jakub Kudláč. Světová premiéra 3. listopadu na Nové scéně ND, Praha Celkové hodnocení: 75 %

Datum: 5. 11. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 18³⁶

Autor: Radmila Hrdinová

Evoluční komedie stoppardovského ražení

Na Nové scéně pražského Národního divadla měla světovou premiéru hra *Dotkni se vesmíru a pokračuj*. Autor René Levínský ji věnoval památce Ilji (Elijahu) Ripse. Tento lotyšský matematik se proslavil pokusem dekódovat v textu tóry vzkazy Stvořitele.

René Levínský, teoretický fyzik a autor přibližně třinácti her, šel ještě dál a protagonisté jeho hry hledají boží vzkaz zašifrovaný v genomu, základní genetické informaci uložené v DNA. A ono to, zdá se, funguje.

Hra z biochemické laboratoře s odkazy na domácí vědecké prostředí je českou variací na „vědecké“ komedie Toma Stopparda, což je parketa, na níž se Levínský pohybuje s chutí i obratností, odkojen vědou i absurdní komedií.

Vtipně kombinuje „velkou genetiku“ s tou malou, odehrávající se na bázi lidských vztahů, a činí to vše s jedinečným smyslem pro jazyk. Zároveň ale je v jeho hrách vždy střípek čapkovské morality i havlovské hravé absurdity.

To vše platí i o hře *Dotkni se vesmíru a pokračuj*, v níž vyhnal groteskní genetickou komedii do vysokých obrátek. Ve druhé polovině se však slibně rozvinuté téma rozplyne v oplodňovací frašce mířící k poměrně očekávatelné pointě poněkud umluveným dialogem.

Hru na Nové scéně inscenoval režisér Jan Frič, který si na jedné straně dobře poradil s vtipně pointovaným dialogem, na druhé hru ochudil o surreální vize vyvažující laboratorní svět, vložené do Levínského scénických poznámek.

Pokus vtělit je do nepříliš zdařilých písní vyšel naprázdno, stejně jako stereotypní hemžení bezdomoveckých seniorů či pubertálního mládí za skleněnou stěnou laboratoře v realisticky vyvedené Stromovce.

Zato s herci si Frič rozuměl dobře, alespoň o tom svědčí v účinné a nepřehrávané zkratce vystavěné postavy biochemika Plánovského (David Matásek), jeho ženy Božidary (Martina Preissová), matematického lingvisty Šmída (Saša Rašilov), doktorandky Anděly (Pavčina Štorková) či předsedy spolku Sisyfos Řehoře (Jiří Štěpnička).

Vstup Reného Levínského do Národního divadla je rozhodně ziskem. Přináší divadlo, které baví chytře a nepodbízivě.

René Levínský: *Dotkni se vesmíru a pokračuj* Režie Jan Frič, scéna Nikola Tempír, kostýmy Petra Vlachynská, hudba Jakub Kudláč. Světová premiéra 3. listopadu na Nové scéně ND, Praha

Hodnocení 75 %

Foto autor| Foto Petr Neubert

Foto popis| Herci Pavčina Štorková a David Matásek.

³⁶ *NEWTON Media* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 25. 11. 2016

Zdroj: novinky.cz³⁷

Autor: Radmila Hrdinová

RECENZE: Ze Špinarova komiksu se Austenová vytrácí

O romány britské klasičky Jane Austenové je stále zájem. Lépe než divadlo se jich ale svými prostředky zmocňuje film. Svědčí o tom i několik zfilmování románu *Pýcha a předsudek*, jehož dramaturgii uvedla nově činohra Národního divadla v Praze.

Síla a mistrovství Austenové spočívá v rafinovaně odvíjeném vyprávění, nikoli v dramatických situacích, na nichž lze vystavět skutečně divadelně přitažlivý příběh. Zvláště pak na velkém jevišti, kde se postavy a jemné valéry jejich vztahů utápějí a zanikají.

Režisér a autor dramaturgie Daniel Špinar z románu vytvořil pouhý dějový digest o intrikánské honbě, jak prodat „pět holek na krku“, a vtiskl mu podobu scénického komiksu s postavami obtaženými expresivními tahy herecké i režisérské tužky. Jenže Austenová mu k tomu neposkytla dost dynamických situací, takže zejména první polovina se únavně vleče a postavy působí ploše a šedivě. Po pauze nabere inscenace dech, už proto, že poslední třetina románu je co do dějových zvratů daleko vděčnější. A režisér toho umí vtipně využít.

Špinar zasadil hru do kostýmně atraktivního bezčasí s růžovým čalouněním promítajícím se do oblečení rodiny, která tak splývá se zdi svého rodinného sídla. Druhá část se odehrává v rozlehlém plesovém sále, kde z roztomilých tapet už zbyla jen srolovaná torza.

Herecky jsou, či spíše zřejmě měly být, akcentovány postavy Elisabeth a Darcyho, na nichž lze vybudovat jakýs takýs příběh. Jenže jakkoli Magdaléna Borová září půvabem i jiskřivou energií, její Elisabeth postrádá onu sršatost vydělující ji ze společnosti, a Darcy, ke škodě hereckých možností Pavla Batěka, je jen stínem ironika Darcyho. Jejich vztah je tak téměř nulový a závěrečné sblížení jen pocukrovaný happy end ze stránek červené knihovny.

Na malé ploše dokázal David Prachař v přesné groteskní nadsázce výborně vystihnout pana Benneta, podobně i Lucie Juříčková jeho hysterickou choť. Z ostatních, vesměs na karikaturu zjednodušených postav vynikne v okrajové roli hospodyně Reynoldsová dokonalou zkratkou a přesnou intonací Jana Preissová.

Jane Austenová: *Pýcha a předsudek* Režie a dramaturgie Daniel Špinar, scéna Lucie Škandíková, kostýmy Linda Boráros, hudba Jiří Hájek, choreografie Petra Parvoničová. Premiéra 24. listopadu v Národním divadle, Praha

Celkové hodnocení 65 %

³⁷ RECENZE: Ze Špinarova komiksu se Austenová vytrácí. *Novinky.cz*. [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné

z: <https://www.novinky.cz/kultura/421759-recenze-ze-spinarova-komiksu-se-austenova-vytraci.html>

Datum: 26. 11. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 18³⁸

Autor: Radmila Hrdinová

Ze Špinarova komiksu se Austenová vytrácí

O romány britské klasičky Jane Austenové je stále zájem. Lépe než divadlo se jich ale svými prostředky zmocňuje film. Svědčí o tom i několik zfilmování románu *Pýcha a předsudek*, jehož dramaturgii uvedla nově činohra Národního divadla v Praze.

Síla a mistrovství Austenové spočívá v rafinovaně odvíjeném vyprávění, nikoli v dramatických situacích, na nichž lze vystavět skutečně divadelně přitažlivý příběh. Zvláště pak na velkém jevišti, kde se postavy a jemné valéry jejich vztahů utápějí a zanikají.

Režisér a autor dramaturgie Daniel Špinar z románu vytvořil pouhý dějový digest o intrikánské honbě, jak prodat „pět holek na krku“, a vtiskl mu podobu scénického komiksu s postavami obtaženými expresivními tahy herecké i režisérské tužky.

Jenže Austenová mu k tomu neposkytla dost dynamických situací, takže zejména první polovina se únavně vleče a postavy působí ploše a šedivě. Po pauze nabere inscenace dech, už proto, že poslední třetina románu je co do dějových zvratů daleko vděčnější. A režisér toho umí vtipně využít.

Špinar zasadil hru do kostýmně atraktivního bezčasí s růžovým čalouněním promítajícím se do oblečení rodiny, která tak splývá se zdmi svého rodinného sídla. Druhá část se odehrává v rozlehlém plesovém sále, kde z roztomilých tapet už zbyla jen srolovaná torza.

Herecky jsou, či spíše zřejmě měly být, akcentovány postavy Elisabeth a Darcyho, na nichž lze vybudovat jakýs takýs příběh. Jenže jakkoli Magdaléna Borová září půvabem i jiskřivou energií, její Elisabeth postrádá onu sršatost vydělující ji ze společnosti a Darcy, ke škodě hereckých možností Pavla Batěka, je jen stínem ironika Darcyho. Jejich vztah je tak téměř nulový a závěrečné sblížení jen pocukrovaný happy end ze stránek červené knihovny.

Na malé ploše dokázal David Prachař v přesné groteskní nadsázce výborně vystihnout pana Benneta, podobně i Lucie Juříčková jeho hysterickou choť. Z ostatních, vesměs na karikaturu zjednodušených postav vynikne v okrajové roli hospodyně Reynoldsové dokonalou zkratkou a přesnou intonací Jana Preissová.

Jane Austenová: *Pýcha a předsudek* Režie a dramaturgie Daniel Špinar, scéna Lucie Škandíková, kostýmy Linda Boráros, hudba Jiří Hájek, choreografie Petra Parvoničová. Premiéra 24. listopadu v Národním divadle, Praha

Hodnocení 65 %

³⁸ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 10. 10. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 18³⁹

Autor: Jiří P. Kříž

RECENZE: V Centru experimentálního divadla skončil festival Málo bylo Havla

V pondělí skončila v brněnském Centru experimentálního divadla šestidenní přehlídka Málo bylo Havla! Představilo se na ní to nejlepší, co se v roce 2016 na českých jevištích od Havla hraje. S velkým finále, které se uskutečnilo už v pátek večer. Královéhradecké Klicperovo divadlo přivezlo také na jižní Moravu Havlovu Asanaci v nastudování Andreje Kroba.

V debatách a diskusních panelech se účastníci festivalu uspořádaného k Havlovu jubileu pokoušeli dobrat důvodů různorodého hodnocení významu českého dramatika a politika v Evropě, ve světě.

Jako jednomu z mála Evropanů dostalo se Havlovi velké cti. Jeho busta zdobí washingtonský Kapitol, sídlo amerického Kongresu. Proti tomu stojí negace a dehonestující výkřiky z Česka. Týden v Huse naznačil, že heslo Málo bylo Havla!, zvolené jako protiklad k vzteklému pokřiku Dost bylo Havla!, je nosné.

Opereta z Hradu

Velký zájem byl zejména o pokračování Havlovy aktovky Zítra to spustíme. Na snění Aloise Rašína před osudným převratným dnem českých dějin, jímž byl vznik Československa 28. října 1918, navázalo operetní dopovězení Vladimíra Morávka a hudebníka Davida Smečky Včera jsme to spustili. (O první části diptychu i o roli, jakou Havlovo Zítra to spustíme sehrálo před 17. listopadem 1989, psalo Právo 7. října.)

Ve Včera jsme to spustili autoři provokativně nahlédli, a nechtějme po Huse na provázku, aby se chovala jinak dnes než v 70. či 80. letech minulého století, co zbývá z nadějí.

Oním spuštěním v titulu nemíní nějakou novou defenestraci, nýbrž protest proti hulvátsví a přípravě půdy pro restauraci autoritativního režimu, proti účelovému vlastenčení a vyvolávání strachu z duchů.

Smečkova a Morávková opereta s ironickou nadsázkou převádí do dramatického tvaru soudní kauzu „diverzně-umělecké skupiny“ Ztohoven. Téma: spuštění prezidentské standarty a vztyčení „špinavého prádla“ - červených trenýrek.

Jak z toho ven?

Aniž je třeba hodnotit čin sám, tvar realizovaný na střeše a na nádvoří divadla je zdravou ironizací střetu; snahy o kriminalizaci činu za každou cenu, a na druhé straně vyjádření nesouhlasu. Bez ohledu na závěry soudu vědí Milan Holenda, Tereza Marečková, Simona Zmrzlá, Nicole Maláčová a další herci, herečky a hudebníci, o čem a proč hrají.

³⁹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Inscenace včetně hudby má blízko k street artu, a blíží se tak reálnému předobrazu, jehož zdůvodnění je možné najít na stránkách skupiny a má blízko k hledání cest, jak „z toho ven“. Potvrzuje beze zbytku, že ve veřejném prostoru opravdu „málo bylo Havla“.

Celkové hodnocení 80 %

Datum: 18. 10. 2016

Zdroj: Novinky.cz 18⁴⁰

Autor: Jiří P. Kříž

RECENZE: Kanadský showbyznys na břehu Moravy

Evropské premiéry se Čarodějnice v kuchyni Kanaďanky Caroline Smithové dočkaly v režii Michala Skočovského v hradištském Slováckém divadle. Jako druhý příspěvek alternativní dramaturgické řady SLOFFÁCKÉ divadlo.

Smithovou v Severní Americe dobře znají. Za Čarodějnice v kuchyni obdržela v roce 2005 titul Nejlepší kanadská hra roku. Populární jsou i její další texty včetně scénářů k pantomimám. Hrály se prý skoro ve všech kanadských divadlech. Pro Česko objevil autorku překladatel Martin Fahrner.

Po bývalém kině Mír, kde se jako první číslo slovácké „off“ řady objevil prostořeký, ale naléhavý Charmanův Večer na psích dostizích, padla tentokrát jako na místo realizace nové inscenace volba na restauraci Maso a pivo, tedy trendy Beef & Beer.

Čarodějnice v kuchyni namířily kritické ostří na vyprázdněné, a proto možná tolik oblíbené televizní formáty všelijakých zaručených kuchařek a domácích kutilských dílen.

Recepty a návody na svépomocné zvelebení rodinné vily takto vnucují lidem herečky a známé tváře, které ve skutečnosti v životě nedržely v ruce vařečku či hasák.

Smithová si vymyslela kuchařky dvě – Dolly a Isabel. K zulíbání je hrají Monika Horká a Jaroslava Tihelková. Nad jejich pořady se smráká, protože jsou už přece jen trochu okoukané, tedy ty dvě roztomilé kuchařinky. Ale protože trpí chorobou celebrit, tedy nenávidět se a pomlouvat v bulváru, nastane při jejich osobním střetu před kamerou zázračný restart. Novou spršku reality situací vedení TV hned realizuje.

O kumštýře je ovšem velká nouze. Pořad Z babiččiny kuchyně má na starosti režisér spíše podprůměrný, a jak se ukáže, syn obou návody chrlících hvězd. Tedy synek biologický a adoptovaný, pochopitelně. Hrají ho střídavě Josef Kubáník a Viktor Zavadil. Kameramana Roberta, který se občas do techniky pěkně zamotá, protože knížku fyziky naposledy viděl nanejvýš v šesté třídě, alternují Štěpán Goiš a Viktor Hanačík.

Kdyby jen u kuchtění v televizi zůstalo, byly by Čarodějnice v kuchyni průměrným obrázkem dění v jednom televizním studiu vybaveném sponzorskými vařečkami, hrnci a dalšími rekvizitami, které ani nestačili zbavit prodejních štítků s čárovými kódy.

Jenomže takovými čarodějnicemi a televizními formáty se dnešní svět hemží. Od odborníků třeba na Ferdinanda Peroutku až po jenom penězi, nikoli však věděním, nebo aspoň slušností, vybaveného kandidáta na prezidenta USA.

⁴⁰ RECENZE: Kanadský showbyznys na břehu Moravy. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/417856-recenze-kanadsky-showbyznys-na-brehu-moravy.html>

A protože s tím lidí v našem většinou už jen virtuálním světě nehnu, nezbývá než se tomu aspoň smát.

Caroline Smithová: Čarodějnice v kuchyniPřeklad: Martin Fahrner, režie: Michal Skočovský, dramaturgie: Iva Šulajová, výprava: Jitka Fleislebrová, hudba: Robin Schenk. Evropské premiéry Slovákckého divadla v restauraci Beef & Beer v Uherském Hradišti 16. a 17. října 201. Celkové hodnocení: 70 %

Datum: 31. 10. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 19⁴¹

Autor: Jiří P. Kříž

Pavel Kohout toho říká mnohem víc

Pro světovou premiéru hry Vítězný únor Pavla Kohouta v režii Břetislava Rychlíka nemohli si autoři přát kulisu lepší než bývalé hradecké Divadlo Vítězného února, dnes Klicperovo divadlo.

Poněkud zaskočení budou ti diváci, kteří si během posledního čtvrtstoletí zvykli na laciné scénické obrázky, v nichž, aby pochopil každý, Marx jako strašidlo komunismu létá rovnou na koštěti a komančové řadí s tomahavkem a s členkami Komančů. Vítězný únor ale bude čnít nad sumu ostatní současné dramatické tvorby už tím, že jeho autor ho napsal důsledně v jedenácti desetislabičném blankversu.

Koho to byl jazyk, připomněl už v podtitulu hry. Jak se prý Kohout vyjádřil, „ve vznešeném blankversu i hovno voní“.

To podstatnější je ovšem jeho inspirace souborem Shakespearových her reflektujících Válku růží Lancasterů a Yorků o anglický trůn. Jen Richardy, Jindřichy a Eduardy vystřídaly sekretariáty národních socialistů, sociálních demokratů a komunistů, pracovny Jana Masaryka a Edvarda Beneše. A půldruhého století královského vraždění jediný rok typické české „nekrvavé revoluce“, ovšem se šibenicemi až po ní.

V postavě Básníka Pavky, kterého s naivitou mladické víry ve vítězství pracujících tříd hraje Jan Sklenář, Kohout připomíná vlastní období poblouznění včetně oslavných ód na onu historickou proměnu demokracie v diktaturu proletariátu. Je to už jeho druhé účtování s vlastní minulostí. Kdo ještě kromě něj se ho sebekriticky odvážil?!

Sebemrškačský se jeho návrat do časů mobilizování mladých umělců Václavem Kopeckým a jeho spoliideology rekrutovanými z lumpenproletariátu může zdát jen těm, kdo nikdy nečetli jeho zásadní esej Selhání intelektu rozebírající příčiny a následky omylu jeho generace.

Při sledování Vítězného února tuhnou publiku nejprve tváře, potom krev v žilách, a když se jako tečka v závěrečném výstupu spustí na jevišti oprátka a smrtka kosí nepřátele i stoupence, je člověku v hledišti úzko.

Nebyl by to Kohout, aby nepřišel třeba s vlastní verzí smrti Jana Masaryka jako sebeinscenované sebevraždy, nad kterou si nová moc u vesla vlastně zoufá. Ale vzápětí popře autor vlastní tvrzení Ministrovou větou: No a hlavně obratem najdi patologa, kterej odpřísáhne, že při obdukcí našel jen známky pádu a že nenašel nejmenší stopu násilností, jasno?

Úspěch Kohoutova Vítězného února stvrzují precizně promyšlené kostýmy Evy Jiříkové, záměrně plakátové odlišení horizontů interiérů partají i Hradu Jána Zavarského i košatý hudební part Petra Hromádky. Kohout předepsal jen dva motivy: Beethovenovu Osudovou a Smetanovu Vltavu. Došlo i na ně, ale uměřeněji.

A co nám Kohout říká? Byl to omyl. Ale může se opakovat. Socani jsou pořád hádkami schizofrenně rozdělení, Hrad opanovala paranoia. Říká toho mnohem víc, jako v současném dramatu dlouho nikdo ne.

⁴¹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Pavel Kohout: Vítězný únor. Alžbětinské drama z L. P. 1948 Režie Břetislav Rychlík, dramaturgie Zdeněk Janál. Světová premiéra 29. října 2016 na Hlavní scéně Klicperova divadla Hradec Králové

Hodnocení 90 %

Úspěch Vítězného února stvrzují precizně promyšlené kostýmy

Foto autor| Foto PRÁVO – Jiří P. Kříž

Foto popis| Mladí komunisté: Jan Sklenář (Básník-čekatel), Miroslav Zavičár (Učitel), Robert Mikluš (Kultprop), Matěj Anděl (Sochař) a Natálie Holíková (Malířka).

Datum: 31. 10. 2016

Zdroj: Novinky.cz 18⁴²

Autor: Jiří P. Kříž

RECENZE: Pavel Kohout toho říká mnohem víc

Pro světovou premiéru hry Vítězný únor Pavla Kohouta v režii Břetislava Rychlíka si autoři nemohli přát lepší kulisu než bývalé hradecké Divadlo Vítězného února, dnes Klicperovo divadlo.

Poněkud zaskočení budou ti diváci, kteří si v posledním čtvrtstoletí zvykli na laciné scénické obrázky, v nichž, aby pochopil každý, Marx jako strašidlo komunismu létá rovnou na koštěti a komančové řadí s tomahavkem a s členkami Komančů. Vítězný únor ale bude čnít nad sumu ostatní současné dramatické tvorby už tím, že jeho autor ho napsal důsledně v jedenácti a deseti slabičném blankversu. Koho to byl jazyk, připomněl už v podtitulu hry. Jak se prý Kohout vyjádřil, „ve vznešeném blankversu i hovno voní“.

To podstatnější je ovšem jeho inspirace souborem Shakespearových her reflektujících Válu růží Lancasterů a Yorků o anglický trůn. Jen Richardy, Jindřichy a Eduardy vystřídaly sekretariáty národních socialistů, sociálních demokratů a komunistů, pracovny Jana Masaryka a Edvarda Beneše. A půldruhého století královského vraždění jediný rok typické české „nekrvavé revoluce“, ovšem se šibenicemi až po ní.

V postavě Básníka Pavky, kterého s naivitou mladické víry ve vítězství pracujících tříd hraje Jan Sklenář, Kohout připomíná vlastní období poblouznění včetně oslavných ód na onu historickou proměnu demokracie v diktaturu proletariátu. Je to už jeho druhé účtování s vlastní minulostí. Kdo ještě kromě něj se ho sebekriticky odvážil?!

Sebemrškačský se jeho návrat do časů mobilizování mladých umělců Václavem Kopeckým a jeho spoluideology rekrutovanými z lumpenproletariátu může zdát jen těm, kdo nikdy nečetli Kohoutovu zásadní esej Selhání intelektu rozebírající příčiny a následky omylu jeho generace.

Při sledování Vítězného února tuhnou publiku nejprve tváře, potom krev v žilách, a když se jako tečka v závěrečném výstupu spustí na jeviště oprátky a smrtka kosí nepřátele i stoupence, je člověku v hledišti úzko.

Nebyl by to Kohout, aby nepřišel třeba s vlastní verzí smrti Jana Masaryka jako sebeinscenované sebevraždy, nad kterou si nová moc u vesla vlastně zoufá. Ale vzápětí popře autor vlastní tvrzení Ministrovou větou: No a hlavně obratem najdi patologa, kterej odpřísáhne, že při obdukcii našel jen známky pádu a že nenašel nejmenší stopu násilností, jasno?

Úspěch Kohoutova Vítězného února stvrzují precizně promyšlené kostýmy Evy Jiříkovské, záměrně plakátové odlišení horizontů interiérů partají i Hradu Jána Zavarského i košatý hudební part Petra Hromádky. Kohout předeepsal jen dva motivy: Beethovenovu Osudovou a Smetanovu Vltavu. Došlo i na ně, ale uměřeněji.

⁴²RECENZE: Pavel Kohout toho říká mnohem víc. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/419093-recenze-pavel-kohout-toho-rika-mnohem-vic.html>

A co nám Kohout říká? Byl to omyl. Ale může se opakovat. Socani jsou pořád hádkami schizofrenně rozdělení, Hrad opanovala paranoia. Říká toho mnohem víc, jako v současném dramatu dlouho nikdo ne.

Pavel Kohout: Vítězný únor. Alžbětinské drama z L. P. 1948 Režie: Břetislav Rychlík, dramaturgie: Zdeněk Janál. Světová premiéra 29. října 2016 na Hlavní scéně Klicperova divadla Hradec Králové
Celkové hodnocení: 90 %

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 8⁴³

Autor: Jiří P. Kříž

Volání vlasti: Opustiš-li mne, přežiješ

Téma Baarová zvedl Karel Steigerwald z prachu už před mnoha lety. Ve zlaté kapličky ho s ním vypoklonkovali, Morávkovi v Huse na provázku se hodilo jen torzo. Nakonec spojil síly s textařem Jiřím Ornestem a skladatelem Alešem Březinou.

Rozhodli se po výzvě Romana Meluzína z plzeňského Divadla J. K. Tyla dílo na jeviště přivést jako „operu buffa“, řekněme muzikál vyšší dimenze. A přišla na svět Liduschka (Baarová).

Pro přemýšlivé Čechy zůstává životní cesta populární herečky jedním z morálních traumat dvacátého století a také výzvou k sebereflexi. Pro ostatní aspoň příležitostí ověřit si vlastní příslušnost k stádu nebo podíl na moci, třeba jakékoli pokusy o nové pohledy na kauzy Baarová, Mandlová, Burian a podobně zpochybňovat a nikdy nepřiznat vlastní viny. Žánr akcentovali autoři postavami klaunů (Jozef Hruškoci a Roman Říčař) komentujících absurdnosti divného dvacátého století, jedné velké „komedie macabre“. Jejich úkol průvodců meziválečným Československem, nacistickým Německem i poválečným časem revanše pod vládou jedné strany doplňují ještě prorocký Černý princ (Petr Šudoma) a moudra rybáře Wericha (Radek Štědranský Shejbal).

Postavami z komické opery se stávají i Hitler (Aleš Kohout), Goebbels (Petr Jeništa), režiséři Vávra, Fellini (Ondřej Černý), všichni ostatní a nakonec i sama Baarová v muzikálovém výkonu roku Alžběty Bartošové (herectví, zpěv, tanec).

Dílu dominuje Březinova rafinovaně promyšlená partitura s melodickými duety, trojhlasými songy i sbory; ironická ke všem možným klišé větší částí dvacátého věku, s citacemi a názvuky jeho hudebních velikánů. Se Steigerwaldovým do detailu promyšleným, místy sarkastickým, jindy sebemrškačským libretem a jeho i Ornestovými texty je to opravdu u nás nevídané dílo.

Bude dráždit jeho provokativnost. Autoři neřeší, jestli konala v naivitě, či z vypočítavosti. Ostatně prožila v zapomnění vlastní trest. Aktuální zůstává ale všechno, co je tak blízké nám: za hulákání, demonstrace jednoty, odsudky všeho, na čem jsme se ještě včera sami podíleli, za aktivní spoluúčasť na všech režimech nejkrutějšího století se dají lehce ukrýt vlastní viny. A stále platí parafráze Dykových veršů, výzvy Vlasti v titulku reflexe. Autoři odkazují nakonec publiku i pochmurnou vizi: „Nebude toto století ještě horší?“.

Hodnocení 90 %

Březina, Steigerwald, Ornest: Liduschka (Baarová) Režie Roman Meluzín, hudební nastudování Jiří Petrdlík. Premiéra 26. 11. na Nové scéně DJKT Plzeň

Foto autor| Foto PRÁVO – Jiří P. Kříž

Foto popis| V titulní roli plzeňského muzikálu o Lídě Baarové Alžběta Bartošová.

⁴³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 8⁴⁴

Autor: Jiří P. Kříž

V pravdě a lásce proti pohodlí moci

Nemohlo si Divadlo v Řeznické nadělit k pětatřicetinám dárek lepší než českou premiéru Odvolání Billa C. Davise v překladu Alexandra Jerie.

Hru ještě o rok starší než ta pražská scéna a úspěšnou na Broadwayi tak, že ji autor o čtyři roky později přenesl jako Kazatele a žáka na filmové plátno. Otce Tima Farleyoho v něm hrál Jack Lemmon.

Pětatřicítka v Řeznické je úctyhodná nejenom výdrží v leckdy kultuře nepřejícím prostředí, ale i podivuhodnou dramaturgií, kterou režisér Odvolání, herec Miroslav Táborský, vystihl a shrnul do 3D: dialog–duet–duel.

Je ten text z prahu osmdesátých let znovu nesmírně aktuální nejenom v Americe po prezidentských volbách, ale také u nás v očekávání všech možných kotrmelců v rozběhu k nim. Odvolání je totiž střetem studenta katolického bohosloveckého semináře Marka Dolsona, snílka, ale hlavně milovníka pravdy, jakkoli bývá i nelichotivá a zraňující, s jeho přiděleným školitelem, oblíbeným kazatelem Timem Farleyem.

Ten už dávno poztrácel ideály a stal se pragmatickým tlumočnickem blábolů, jež ovečky z jeho farnosti chtějí slyšet jako potvrzení vlastních úspěšných kariér.

Sebeobelhávání řeší Farley utápěním vlastní duše v alkoholu. Proč by se vzpíral církevní hierarchii přinášející vedle prázdných frází stále dokola jen stvrzování zažitého pořádku a řádu?!

Až mu jednoho dne stereotyp jeho populárních mší naruší adept jáhenství, nejnižšího stupínku na cestě spleť hodností a funkcí. Možná takový příští Hus, v reformačním překlonění třeba Chelčický, Komenský, King, v lůně matky církve katolické aspoň papež František.

Jejich střet nese přirozenou aktualizaci v pohledech na celibát či jinakost i potvrzení nebezpečností nových pohledů, které jsou pohodlnými autoritami chápány vždy jako útoky na neměnnost kánonů. Spočívá útěcha opravdu v pravdě, není milosrdnější lhát?

Ten zápas herecky lépe zvládá mnohovrstevnatější Táborský v roli Otce Farleye. Však také bouřliváctví Dolsona, které se obrací v odvahu sloužit pravdě, míří nejprve na Farleyovo zplanění. Filip Cíl je v jeho protivníkovi Dolsonovi šedivější, nepřesvědčivější.

⁴⁴ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Novinky.cz⁴⁵

Autor: Jiří P. Kříž

RECENZE: Volání vlasti. Opustíš-li mne, přežiješ

Téma Baarová zvedl Karel Steigerwald z prachu už před mnoha lety. Ve zlaté kapličky ho s ním vypoklonkovali, Morávkovi v Huse na provázku se hodilo jen torzo. Nakonec spojil síly s textařem Jiřím Ornestem a skladatelem Alešem Březinou.

Rozhodli se po výzvě Romana Meluzína z plzeňského Divadla J. K. Tyla dílo na jeviště přivést jako „operu buffa“, řekněme muzikál vyšší dimenze. A přišla na svět Liduschka (Baarová).

Pro přemýšlivé Čechy zůstává životní cesta populární herečky jedním z morálních traumat dvacátého století a také výzvou k sebereflexi. Pro ostatní aspoň příležitostí ověřit si vlastní příslušnost k stádu nebo podíl na moci, třeba jakékoli pokusy o nové pohledy na kauzy Baarová, Mandlová, Burian a podobně zpochybňovat a nikdy nepřiznat vlastní viny.

Žánr akcentovali autoři postavami klaunů (Jozef Hruškoci a Roman Říčař) komentujících absurdnosti divného dvacátého století, jedné velké „komedie macabre“. Jejich úkol průvodců meziválečným Československem, nacistickým Německem i poválečným časem revanše pod vládou jedné strany doplňují ještě prorocký Černý princ (Petr Šudoma) a moudra rybáře Wericha (Radek Štědranský Shejbal).

Muzikál roku?!

Postavami z komické opery se stávají i Hitler (Aleš Kohout), Goebbels (Petr Jeništa), režiséři Vávra, Fellini (Ondřej Černý), všichni ostatní a nakonec i sama Baarová v muzikálovém výkonu roku Alžbety Bartošové (herectví, zpěv, tanec).

Dílu dominuje Březinova rafinovaně promyšlená partitura s melodickými duety, trojhlasými songy i sbory; ironická ke všem možným klišé větší části dvacátého věku, s citacemi a názvuky jeho hudebních velikanů. Se Steigerwaldovým do detailu promyšleným, místy sarkastickým, jindy sebemrskáckým libretem a jeho i Ornestovými texty je to opravdu u nás nevídané dílo.

Bude dráždit jeho provokativnost. Autoři neřeší, jestli konala v naivitě, či z vypočítavosti. Ostatně prožila v zapomnění vlastní trest. Aktuální zůstává ale všechno, co je tak blízké nám: za hulákání, demonstrace jednoty, odsudky všeho, na čem jsme se ještě včera sami podíleli, za aktivní spoluúčast na všech režimech nejkrutějšího století se dají lehce ukryt vlastní viny.

A stále platí parafráze Dykových veršů, výzvy Vlasti v titulku reflexe. Autoři odkazují nakonec publiku i pochmurnou vizi: „Nebude toto století ještě horší?“.

Březina, Steigerwald, Ornest: Liduschka (Baarová) Režie Roman Meluzín, hudební nastudování Jiří Petrdlík, dirigenti Dalibor Bárta/Jiří Petrdlík. Premiéra 26. listopadu 2016 na Nové scéně DJKT Plzeň; Celkové hodnocení 90 %

⁴⁵ RECENZE: Volání vlasti. Opustíš-li mne, přežiješ. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/421928-recenze-volani-vlasti-opustis-li-mne-prezijas.html>

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Novinky.cz⁴⁶

Autor: Jiří P. Kříž

RECENZE: V pravdě a lásce proti pohodlí moci

Nemohlo si Divadlo v Řeznické nadělit k pětatřicátinám dárek lepší než českou premiéru *Odvolání* Billa C. Davise v překladu Alexandra Jerieho. Hru ještě o rok starší než ta pražská scéna a úspěšnou na Broadwayi tak, že ji autor o čtyři roky později přenesl jako *Kazatele a žáka* na filmové plátno. Otce Tima Farleyho v něm hrál Jack Lemmon.

Pětatřicátka v Řeznické je úctyhodná nejenom výdrží v leckdy kultuře nepřejícím prostředí, ale i podivuhodnou dramaturgií, kterou režisér *Odvolání*, herec Miroslav Táborský, vystihl a shrnul do 3 D: dialog-duet-duel.

Je ten text z prahu osmdesátých let znovu nesmírně aktuální nejenom v Americe po prezidentských volbách, ale také u nás v očekávání všech možných kotrmelců v rozběhu k nim. *Odvolání* je totiž střetem studenta katolického bohosloveckého semináře Marka Dolsona, snílka, ale hlavně milovníka pravdy, jakkoli bývá i nelichotivá a zraňující, s jeho přiděleným školitelem, oblíbeným kazatelem Timem Farleym.

Ten už dávno poztrácel ideály a stal se pragmatickým tlumočnickem blábolů, jež ovečky z jeho farnosti chtějí slyšet jako potvrzení vlastních úspěšných kariér. Sebeobelhávání řeší Farley utápěním vlastní duše v alkoholu. Proč by se vzpíral církevní hierarchii, přinášející vedle prázdných frází stále dokola jen stvrzování zažitého pořádku a řádu?!

Až mu jednoho dne stereotyp jeho populárních mší naruší adept jáhenství, nejnižšího stupínku na cestě spleť hodností a funkcí. Možná takový příští Hus, v reformačním překlonění třeba Chelčický, Komenský, King, v lůně matky církve katolické aspoň papež František.

Jejich střet nese přirozenou aktualizaci v pohledech na celibát či jinakost i potvrzení nebezpečnosti nových pohledů, které jsou pohodlnými autoritami chápány vždy jako útoky na neměnnost kánonů. Spočívá útěcha opravdu v pravdě, není milosrdnější lhát?

Ten zápas herecky lépe zvládá mnohovrstevnatější Táborský v roli Otce Farleyho. Však také bouřliváctví Dolsona, které se obrací v odvahu sloužit pravdě, míří nejprve na Farleyho zplanění. Filip Cíl je v jeho protivníku Dolsonovi šedivější, nepřesvědčivější.

Bill C. Davis: *Odvolání* Přeložil Alexander Jerie. Režie a výprava Miroslav Táborský, dramaturgie Yveta Srbová, hudba Norbi Kovács, Jan Malíř. Česká premiéra v Divadle v Řeznické Praha 25. listopadu 2016

Celkové hodnocení 80 %

⁴⁶ RECENZE: V pravdě a lásce proti pohodlí moci. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/421927-recenze-v-pravde-a-lasce-proti-pohodli-moci.html>

Datum: 28. 11. 2016

Zdroj: Právo, Kultura - str. 8⁴⁷

Autor: Jiří P. Kříž

Volání vlasti: Opustíš-li mne, přežiješ

Téma Baarová zvedl Karel Steigerwald z prachu už před mnoha lety. Ve zlaté kapličky ho s ním vypoklonkovali, Morávkovi v Huse na provázku se hodilo jen torzo. Nakonec spojil síly s textařem Jiřím Ornestem a skladatelem Alešem Březinou.

Rozhodli se po výzvě Romana Meluzína z plzeňského Divadla J. K. Tyla dílo na jeviště přivést jako „operu buffa“, řekněme muzikál vyšší dimenze. A přišla na svět Liduschka (Baarová).

Pro přemýšlivé Čechy zůstává životní cesta populární herečky jedním z morálních traumat dvacátého století a také výzvou k sebereflexi. Pro ostatní aspoň příležitostí ověřit si vlastní příslušnost k stádu nebo podíl na moci, třeba jakékoli pokusy o nové pohledy na kauzy Baarová, Mandlová, Burian a podobně zpochybňovat a nikdy nepřiznat vlastní viny. Žánr akcentovali autoři postavami klaunů (Jozef Hruškoci a Roman Říčař) komentujících absurdnosti divného dvacátého století, jedné velké „komedie macabre“. Jejich úkol průvodců meziválečným Československem, nacistickým Německem i poválečným časem revanše pod vládou jedné strany doplňují ještě prorocký Černý princ (Petr Šudoma) a moudra rybáře Wericha (Radek Štědranský Shejbal).

Postavami z komické opery se stávají i Hitler (Aleš Kohout), Goebbels (Petr Jeništa), režiséři Vávra, Fellini (Ondřej Černý), všichni ostatní a nakonec i sama Baarová v muzikálovém výkonu roku Alžběty Bartošové (herectví, zpěv, tanec).

Dílu dominuje Březinova rafinovaně promyšlená partitura s melodickými duety, trojhlasými songy i sbory; ironická ke všem možným klišé větší částí dvacátého věku, s citacemi a názvuky jeho hudebních velikánů. Se Steigerwaldovým do detailu promyšleným, místy sarkastickým, jindy sebemrškačským libretem a jeho i Ornestovými texty je to opravdu u nás nevídané dílo.

Bude dráždit jeho provokativnost. Autoři neřeší, jestli konala v naivitě, či z vypočítavosti. Ostatně prožila v zapomnění vlastní trest. Aktuální zůstává ale všechno, co je tak blízké nám: za hulákání, demonstrace jednoty, odsudky všeho, na čem jsme se ještě včera sami podíleli, za aktivní spoluúčast na všech režimech nejkrutějšího století se dají lehce ukrýt vlastní viny. A stále platí parafráze Dykových veršů, výzvy Vlasti v titulku reflexe. Autoři odkazují nakonec publiku i pochmurnou vizi: „Nebude toto století ještě horší?“.

Hodnocení 90 % ; Březina, Steigerwald, Ornest: Liduschka (Baarová) Režie Roman Meluzín, hudební nastudování Jiří Petrdlík. Premiéra 26. 11. na Nové scéně DJKT Plzeň;

Foto autor| Foto PRÁVO – Jiří P. Kříž

⁴⁷ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 7. 11. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 19⁴⁸

Autor: Frank Kuznik

Publikum festivalu Janáček Brno si s Káťou Kabanovou vyrazí k vodě

Opera

Až se dnes v brněnském Janáčkově divadle zvedne opona a začne premiéra inscenace Káti Kabanové, jeviště bude zalité vodou. Ta voda na něm zůstane do chvíle, než do ní hrdinka v tragickém závěru opery Leoše Janáčka skočí.

Po technické stránce je to noční můra: obří bazén, v němž koluje 15 tisíc litrů vody, se musí ohřívat a čistit, sólisté chodí po dřevěných lávkách. Kanadský režisér opery Robert Carsen to vše ale považuje za nezbytné. „Tento příběh pohání voda,“ říká v rozhovoru pro HN.

„Janáčková opera začíná na řece Volze a také tam končí. Voda zároveň slouží jako krásná metafora toho, v jaké izolaci se postavy nacházejí, i jako metafora lásky a na konci rovněž odloučení postav Káti a Borise,“ vysvětluje Carsen, proč to bez vody na jevišti „zkrátka a dobře nešlo“.

Carsenovou ambiciózní interpretací dnes začíná festival Janáček Brno 2016. Operu skladatele Leoše Janáčka vrací do města, kde měla před pětadevadesáti lety premiéru v dnešním Mahenově divadle. Zároveň ale Brňané uvidí Carsenovu inscenaci, která již vyprodala operní domy v Antverpách, Miláně, Madridu, Kolíně nad Rýnem a Štrasburku. Publikum se seznámí s prací dvaasedesátiletého kanadského režiséra, jenž v operním světě patří k největším Janáčkovým příznivcům.

„Janáčka nemůžete srovnat s žádným skladatelem. To, co vytvořil, má neuvěřitelnou sílu a naprosto se to vymyká. Janáčkovu dílo opravdu hluboce miluji,“ říká režisér.

Ten se s Janáčkovou hudbou seznámil náhodou. Když jako student divadla kdysi přijel do Londýna, míjel operu Covent Garden a prohlížel si plakáty. V tu chvíli ho oslovila jakási žena, zda by od ní nechtěl koupit vstupenku. „A tak jsem se ocitnul uvnitř na inscenaci Její pastorkyně, opery, o níž jsem tehdy absolutně nic nevěděl,“ přiznává Carsen a hned popisuje, jak ho uhranul „pocitový rozměr hudby“, její intenzita a krása. „Nic podobného jsem předtím nezažil,“ tvrdí.

V dalších desítkách let si Carsen po celém světě budoval renomé jako významný divadelní i operní režisér. S Janáčkem ale přicházel do styku jen zřídka – až do začátku nového tisíciletí, kdy dostal pozvání od Vlámské opery v Antverpách, aby zde zinscenoval cyklus Janáčkových oper.

Carsen postupně uvedl Její pastorkyni, Káťu Kabanovou i Příhody lišky Bystroušky. Na všech úzce spolupracoval s tehdejší ředitelem opery Marcem Clémeurem. A když se Clémeur přesunul do Rýnské národní opery ve Štrasburku, Carsen jej následoval. Ve Štrasburku pak ze skladatelových oper inscenoval ještě Věc Makropulos a Z mrtvého domu – ta byla jediná, kterou kritici jednoznačně nepochválili. Všechny ostatní inscenace ale slavily úspěch a postupně je do svého repertoáru importovaly také další operní domy v Evropě, jako to nyní Národní divadlo Brno udělalo s Káťou Kabanovou.

I když spíš než o „import“ jde o přetvoření inscenace, kterou Carsen původně připravil v Antverpách. Pro potřeby brněnského divadla upravil scénu i světlo, udělal drobné změny v kostýmech a choreografii, ale inscenaci obsadil souborem Janáčkovy opery Národního divadla Brno. Režisér byl během příprav vytižen prací na jiném operním projektu ve švýcarském

⁴⁸ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Lausanne, v Brně proto pracoval tým vedený jeho asistentkou Marií Lamontovou. Carsen přijel až na několik posledních týdnů zkoušek.

Kromě dominantní vodní plochy bude jeviště Janáčkova divadla v Kátě Kabanové prosté dalších oslnivých prvků. To je u Carsena běžné – režisér své inscenace nerad přehlčuje. Zdůrazňuje myšlenky obsažené v operních dílech, ale také se v divákovi snaží rozdmýchat co nejvíc pocitů a působit na něj až snově laděnou scénou. A pro to potřebuje mít „čistý vzduch“, prostor, jímž opera na jevišti dýchá.

„Nelíbí se mi inscenace, kde je jeviště přeplněné po okraj,“ tvrdí Carsen, který prý obecně třeba nemá rád přestavby kulis. „Pokud scénou vysvětlíte či naznačíte příliš mnoho, ochudíte operu o její tajemství, o dvojznačnost vyznění. Jako režisér vím přesně, kam směřuji. Ale zároveň chci nechat divákově představivosti prostor pro rozlet,“ říká.

Sám Carsen tvrdí, že jeho inscenace mívají dvě roviny – tu povrchovou, tedy jak opera vypadá zdálky, a tu vnitřní, tedy jak působí. „Káťa Kabanová je na jednu stranu prostý příběh o ženě, jež se ocitla v nešťastném manželství, svému muži byla nevěrná a nakonec spáchala sebevraždu,“ shrnuje Carsen tu povrchovou stránku příběhu. „Janáček chtěl ale ve skutečnosti popsat vytržení, které duše zažívá. V Kátě a v její hudbě je svoboda, již lidé v jejím okolí nechápou, a proto se ji snaží zničit.“

Carsen se chvíli odmlčí a snaží se vzpomenout si, ale nakonec stejně pokrčí rameny. „Nenapadá mě jiná operní postava, která by byla tak tajuplná jako Káťa – v tom, co vidí, tím, co cítí, a způsobem, jímž ze světa nakonec uteče,“ dodává.

Leoš Janáček: Káťa Kabanová Režie: Robert Carsen Dirigent: Ondrej Olos Festival Janáček Brno 2016, Janáčkovo divadlo, premiéra: dnes, nejbližší reprízy: 19 a 28. října a 21. a 22. listopadu

O autorovi| Frank Kuznik, autori@economia.cz

Foto autor| Foto: ČTK

Foto popis| Na hladině Pavla Vykopalová jako Káťa a Magnus Vigilius v roli Borise Grigorjeviče při zkoušce dnešní premiéry v brněnském Janáčkově divadle. Scéně dominuje bazén obsahující 15 tisíc litrů vody. Ta během představení protéká jevištěm.

Datum: 7. 11. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 17⁴⁹

Autor: Ester Žantovská

Matáskův vědec: komicky hrozivá variace na Fausta

Nestává se často, aby tématem divadelní hry byla věda a s ní spojené otázky týkající se filozofie, etiky či poznání. Z podobně zaměřených zahraničních her se do povědomí českých diváků mohla dostat například Kodaň Michaela Frayna či některá díla Toma Stopparda. Málokterý autor má však k vědecké problematice tak blízko jako René Levínský, původní profesí teoretický fyzik. Svérázný český autor, spojovaný především s amatérským souborem Nejhodnější medvědci a s divadlem Na tahu, nyní již svůj druhý text v řadě zasadil do vědeckého prostředí. Po lednové premiéře souboru Tygr v tísni, který zinscenoval Levínského matematickou operetu nazvanou Poincarého domněnka, nyní pražské Národní divadlo uvedlo Levínského hru Dotkni se vesmíru a pokračuj. Matematiky tu střídají biochemici, složitý matematický problém pak otázky spojené s genetickou manipulací. Vědu zde ovšem nelze abstrahovat od každodennosti. Zásadní rozpor mezi touhou po poznání a morálně-etickými aspekty spojenými s pokrokem je v Levínského hře navázán na vztahová témata. Ať už je to moc, sexuální přitažlivost, či neschopnost hlubšího kontaktu, a tedy nevyhnutelně i samota. S tím člověku schopnost zahrát si na Boha a ovlivňovat genetický materiál moc nepomůže. Levínský tematicky i dějově zásadní pasáže záludně mísí s na první pohled zbytečně rozvleklými, banálně humornými hovory, leckterá až „hyperrealisticky“ plkává odbočka se ovšem nakonec ukáže být podstatnou. Čtenář, potažmo divák, na sobě zakouší relativitu každého přesvědčení, o čemž ve druhém plánu pojednává také sama hra. Režisér Jan Frič děj umístil do rozlehlé laboratoře, za jejíž prosklenou zadní stěnou se soustavně, více či méně nápadně, odehrává leckdy až groteskní banalita všedního dne. Objevují se tu jeptišky, dokonalá mládež a nezřídka i trojice starců-bezdomovců, oněch „posledních, co by mohli být prvními“. Tedy dá-li inženýr Bohumil Plánovský, v podání vynikajícího Davida Matáska tvor až tupě sebestředný, který podléhá kouzlu moci a svodu využít svůj objev možné změny v genomu k tvorbě dokonalejšího živočišného druhu. A to na základě velmi pochybných, v zásadě „antivědeckých“ indicií. V diskusním televizním pořadu – jedné z vrcholných scén inscenace, kde jedna absurdita střídá druhou a v níž má protagonista definitivně potvrdit svůj úspěch – se stává až jakousi komicky hrozivou variací na Fausta. Svým samozvaným monologem opanuje prostor a nezastavitelně i nepoučitelně se řítí do záhuby. Nebo každopádně vpřed.

⁴⁹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Nezištného, opravdového vztahu není schopen. Natožpak lásky, kterou mu projevuje jeho upjatě nadšená doktorandka-milenka Anděla. Pavlína Štorková ji pojala jako soubor všemožných kliše z romantických filmů. V pojetí postav je ovšem trochu zmatek. Matásek drží svého inženýra v rovině jemné nadsázky, obsažené v Levínského textu. Skupina jeho mužských kolegů-vědců je ztělesněna veskrze civilně.

Některé postavy zase režisér vede až ke karikatuře – viz parodie na televizní reportérku Jany Janěkové či křiklavě tupá, buranská manželka Matáskovy postavy v podání Martiny Preissové. Mnohé scény tak dotahováním humorných tónů do krajnosti hru spíše připravují o vtip či účinek. Následkem toho jako by „plkavé“ části takříkajíc bez pointy spadly odjinud. Na rozdíl od čteného textu působí nadbytečně a inscenace se přes povedené jednotlivosti rozpadá. René Levínský: Dotkni se vesmíru a pokračuj Režie: Jan Frič Nová scéna Národního divadla

Premiéra 3. listopadu, reprízy 8., 16. a 29. listopadu; O autorovi| autori@economia.cz Foto autor| Foto: Národní divadlo – Petr Neubert Foto popis| Inženýr a doktorandka Postava Davida Matáska (na snímku vpravo) objevila podstatu evoluce. Podporuje ji v tom doktorandka a milenka v podání Pavlíny Štorkové.

Datum: 25. 10. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 17⁵⁰

Autor: Petr Fischer

Operní jednoaktovky Carla Orffa dostaly ráz avantgardy i nostalgie

Dvojice Jiří Nekvasil / Daniel Dvořák dávala tvář opeře pražského Národního divadla na začátku nového tisíciletí. Kritika je tehdy často haněla za samoučelné postmoderní experimenty, které se míjejí s duchem díla. V nejnovější inscenaci dvou operních jednoaktovek Carla Orffa – Chytračka a Měsíc – se tato tvůrčí dvojice vrací do Národního s novou silou a tentokrát se jí nedá vytknout vůbec nic.

Nekvasil s Dvořákem z Orffových hrátek na motivy dvou pohádek bratří Grimmů udělali výsostné hudební divadlo. Každá část má odlišný výraz, a přitom nádherně hrají spolu.

Chytračce dali Nekvasil s Dvořákem ráz avantgardy 30. let, tedy období, ve kterém Orffovo dílo vznikalo. Celé to mocně připomíná Osvobozené divadlo (doba sedí), a to nikoliv pouze vizuálně, nýbrž i zařazením jakýchsi aktualizací forbní tří pobudů – pěvecky i herecky vynikající Michal Bragagnolo, Martin Matoušek a Pavel Švingr.

V nich se chytráctví minulosti propojuje se současnou vypočítavostí peněz a politické moci, ale dojde i na zcizující diskusi na téma skladatelova věhlasu. Autor nejhranější kantáty světa Carmina Burana není znectěn, je pouze ironizován, takže jeho hudba linoucí se z orchestrů dostává jiný náboj. Stává se komentářem k Orffovu slavnému dílu, působící chvílemi jako koláž složená z odpadků kantáty Carmina Burana. Jako by Orff nemohl přepsat sám sebe a zůstal v pasti „buranské“ rytmiky, melodiky i chromatiky.

V Měsíci, druhé Orffově jednoaktovce večera, se Nekvasil s Dvořákem naprosto uvolnili a grimmovskou pohádku o únosu Měsíce do podzemí a jeho vysvobození zpět na oblohu zasadili do kulis bývalé NDR, do německého undergroundu svého druhu.

Pohádkový skřítek Sandmann (Jaroslav Březina) přebírá roli vypravěče, z děr vylézají zombie politická, ale také popkulturní, od zpěváka Deana Reeda přes Vinnetoua po cyklistu Olafa Ludwiga. Opulentní divadelní show, v níž Orffova hudba už nachází novou originalitu, dokáže radostně vést k vytržení až k extázi, ale také ztichnout do měsíční jemnosti. Úvodní scéna z kempu, v němž čtveřice kluků v hippie oblecích 70. let krade Měsíc, patří k tomu nejdynamičtějšímu a nejnovějšímu, co bylo v české opeře v posledním desetiletí k vidění.

Měsíc je skrz naskrz postmoderní dílo, pracující s posuny a odkazy druhých a třetích plánů, ovšem není to samoučel, nýbrž vynikající interpretační nástroj, který pracuje nejen se skladatelovým němečtím, ale také s tím, jak jsme je vnímali v Česku, kde se z něj nestala ostalgie, nýbrž karnevalová karikatura.

Orffův karneval v Národním nikdy nepřekročí rámec skvělého divadla. Nepitvoří se, nepodbízí, ani scéna není laciná, nýbrž divadelně čistě sleduje dedersonské kulisy a pohádkový rámec opery. Ta je sice jako úvodní Chytračka až rozmarň veselá, ale nikdy z operní „veselé vážnosti“ neklesne do operetní bulvárnosti.

V Národním se zase hraje postmoderní hudební divadlo. A zase jsou u toho Nekvasil s Dvořákem. Tentokrát už ne jako hledači, nýbrž jako klasici vytříbeného stylu, který prospěl Orffovi, ale i celé historicky zatížené budově Národního divadla.

Nekvasil s Dvořákem udělali z Orffových hrátek na motivy dvou pohádek bratří Grimmů výsostné hudební divadlo.

⁵⁰ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Karl Orff: Chytračka a Měsíc Dirigenti: Zbyněk Müller, Nikol Kraft Režie: Jiří Nekvasil Scéna: Daniel Dvořák Praha, Opera Národního divadla, premiéry 20. a 21. října, nejbližší uvedení 1. a 3. listopadu

O autorovi| Petr Fischer, petr.fischer@economia.cz
Foto autor| Foto: Národní divadlo – Patrik Borecký

Datum: 4. 10. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 17⁵¹

Autor: Petr Fischer

Nápad dramaturga Ondřeje Hučína oslavit 80 let spolupráce Kühnova dětského sboru a pražského Národního divadla operou Noemova potopa Benjamin Brittena byl jednoduše geniální. Brittenova komorní opera se v tuzemsku prakticky nehraje, přestože je přímo reklamou na radost z hudby, která se dělá s nadhledem, vážností i humorem, ale je také průkazným výrazem překonaného mýtu o nemožnosti přirozeně poslouchat a cítit moderní hudbu 20. století.

A potom také v koncertním provedení, jaké v neděli nabídlo Národní divadlo, mají děti v Brittenově opeře nekonečný prostor k hudebnímu vyjádření, ať už v silných chorálových sborech nebo v orchestru přepestřých nástrojů, kterému dominovali malí, miniaturní violoncellisté, žáci Gymnázia a Hudební školy hlavního města Prahy.

Britten vystavěl svou operní miniaturu na středověkých hrách o potopě. Její kouzlo spočívá v autorově schopnosti přenést mírně subverzivního ducha hry do podmínek současnosti

– udělat z vážného zábavu, v níž se ale vážnost nikdy úplně neztratí, nýbrž získává na důležitosti.

O vážných věcech – konci jedné smlouvy Hospodina s lidstvem a uzavření druhé, té poslední – se hraje a zpívá zároveň se vznešeným patosem, jakož i s odstupem a sebeironií. Britten nezapře ironickou anglosaskou národu, s níž se setkáváme už v Purcellově barokní hudbě a která neopouští britskou tradici ani u Brittena či jeho současníka Tippetta. Noemova Potopa se tak ze všeho nejvíce blíží divadelnímu kouzlu nestárnoucího chlapce Petra Pana, přičemž Noemova smlouva nového, očištěného lidstva s Bohem je pouze o něco silnější zvěst než Petrovo tajemství věčného dětství – kdyby britské úřady chtěly ukázat imigrantům, co je ona „britskost“, mohly by jim klidně pustit Brittenovu Potopu.

Jistě by se dalo hovořit o dobrém výkonu Miloše Horáka v partu Noemově, o hašteřivé Kateřině Jalovcové coby Noemově ženě, ale o výkony jednotlivců tentokrát tolik nešlo. Podstatná byla viditelná a slyšitelná radost, s níž Noemova potopa za hudebního řízení Davida Švece vznikala a která se ve stydlivých pokusech o společný zpěv podle přání autora chvílemi přelila i do publika. Také scénické provedení, při němž si režisérka Magdalena Švecová vystačila s minimem prostředků – se světly a dětskými těly –, bylo magické, a tedy v tom nejlepším slova smyslu dětské.

Z mála se v Národním divadle udělala velká potopa, tak jako se ze zdánlivého mála v Brittenově partituře rodí vlny působivé hudby. Pro děti – připomněl po představení Jiří Chvála, který Kühnův dětský sbor vede už padesát let – „to bude obrovský zážitek na celý život“: být na jevišti Národního!

Ale jenom o děti nejde. Národní divadlo většinou patří dospělým. A také oni teď díky Brittenovi vědí, že dětství není nějaká dávná krajina za nepřekročitelnou zdí, nýbrž že je pořád někde kolem, někde v nás. Tak jako dětství lidstva z biblické potopy, kterou zhudebnil Benjamin Britten, téměř neslyšně, ale neustále šplouchá v našich hlavách.

Benjamin Britten: Noemova potopa Dirigent: David Švec Režijní spolupráce: Magdalena Švecová Sbormistr: Jiří Chvála Národní divadlo Praha, premiéra 2. října

O autorovi| Petr Fischer, petr.fischer@economia.cz

Foto autor| Foto: ND

⁵¹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 24. 10. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 16⁵²

Autor: Jiří Černý

V Newyorském Donu Giovannim obstál Adam Plachetka se ctí

Metr na operu

Na jakoukoliv novou podobu Mozartovy „opery oper“ Don Giovanni je našinec důkladně připraven už její tradicí od pražské premiéry roku 1787. I tak měl pro něj sobotní přenos z newyorské Metropolitní opery dvě lákadla. Dona Giovanniho zpíval vůbec poprvé ve své kariéře britský barytonista Simon Keenlyside, nezapomenutelný Hamlet z přenosu opery Ambroise Thomase v roce 2010. A pochopitelně se čekalo i na Leporella v podání Adama Plachetky.

Od roku 1932, kdy v Met naposled zpíval Pavel Ludíkar, je Plachetka jediným českým basistou, jemuž se dostalo této pocty. Pozvání sem ve 30. letech minulého století dostal i Vilém Zítek, ten ale odmítl jedinou podmínku, aby se naučil dvě role v originále.

Keenlyside i Plachetka překonali všechna očekávání. Téměř každý dosavadní Don Giovanni, včetně dodnes připomínaného Itala Cesareho Siepiho, byl aspoň trochu i fešák. Sedmapadesátiletý Keenlyside ani v maskérně neudělá nic pro to, aby byl mladší a krásnější. Je dravec. Žije střemhlavým letem. Ví, jak na kterou ženskou, žádná mu neunikne, každou prokoukne, každého jejího ochránce cynicky obelstí, zmlátí nebo i zabije. V jeho svádění není radost. Jen tempo, lehkost a sebevědomí. A ty jsou úžasné.

Keenlyside tak nejen pohybovou, ale rovněž hlasovou mrštností korunuje virtuozitu, trůnní znak pojetí, jaké večeru vtiskl italský šéfdirigent orchestru Metropolitní opery Fabio Luisi. Pro nového Dona Giovanniho je šampaňská árie hříčkou podobně jako odzbrojování a zkopání jeho pronásledovatelů. Umí se svým objemným barytonem všechno. Dokáže také ubrat: zastaveníčko zpívá civilněji, aby předstíranou prostotou oklamal služku své ženy.

Giovanniho sluha Leporello se v poklidné, vztahově přehledné a typům interpretů přiléhající režii Brita Michaela Grandage už během předehry povaluje na scéně. Adam Plachetka je tedy první ze všech osmi bezchybných sólistů newyorského Dona Giovanniho vidět i slyšet. Svým pevně usazeným, stále zvůnějším basbarytonem připomene i Karla Bermana, nejlepšího českého poválečného Leporella.

Ve vzduchu visela otázka, jak obstojí Plachetka herecky. Ve stejné inscenaci alternuje i sedláka Masetta (se zemitějším basem Matthewa Rose), „doma“ ve Vídni zpívá Plachetka v Donu Giovannim titulní roli: má vůbec čas se typově vyhranit? S Keenlysidovou uhrančivostí pochopitelně nemůže hrát slovní ping-pong jako kdysi Berman se Siepim, ale svého pána i svou hmotnostní převahu zvládá mile a důvěryhodně.

Problematickou figuru Dona Ottavia založil Američan Paul Appleby na svém tenoru, silnějším a energičtějším, než bývá u neustále neúspěšného protihráče Dona Giovanniho zvykem. Splynul s pěveckou extratřídou ostatních a v tom plně nahradil původně ohlášeného a herecky možná tvárnějšího Rolanda Villazóna. Ottaviovy společné výstupy se snoubenkou Donnou Annou, které někdy vyznějí matněji než ostatní operní čísla, najednou prokoukly.

Představitelky tří ženských obětí Dona Giovanniho působily vším, co se od těchto rolí očekává. Italka Serena Malfiová (Zerlina) prostoduchou živočišností, Švédka Malin Byströmová (Donna Elvíra) rozpolceností mezi hořkostí z Giovanniho podlosti a soucitem k jeho údělu a rodačka z Abcházie Hibla Gerzmava (Donna Anna) vysilující neřešitelností svého

⁵² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

osobního dramatu Komturovy dcery, již Don Giovanni zabil otce, a snoubenky Dona Ottavia. Její soprán vyjádřil Mozartovu nadčasovost nejplněji.

Jihokorejský basista Kwangchul Youn coby Komtur nestrašil. Hřměl opravdu osudově.

Od roku 1932, kdy v Metropolitní opeře naposled zpíval Pavel Ludikar, je Adam Plachetka jediným českým basistou, jemuž se dostalo této pocty.

O autorovi| Jiří Černý, autori@economia.cz
Foto popis|

Datum: 25. 11. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura plus - str. 18⁵³

Autor: Boris Klepal

Proces s Lídou Baarovou

PLZEŇSKÉ DIVADLO UVEDE MUZIKÁL O SLAVNÉ FILMOVÉ HEREČCE. NAPSALI HO SKLADATEL ALEŠ BŘEZINA A LIBRETISTA KAREL STEIGERWALD. VYCHÁZEJÍ ZE SKUTEČNOSTI, ALE NEVYTVOŘILI ŽIVOTOPISNÝ DOKUMENT. Muzikál

Ž se bude hledat jméno pro letošní rok, mohlo by znít Lída. Po hraném filmu Filipa Renče a dokumentu Heleny Třeštíkové nyní přichází slavná herečka Lída Baarová do třetice. Tentokrát jako ústřední postava muzikálu Liduschka (Baarová), jehož premiéru uvede zítra plzeňské Divadlo Josefa Kajetána Tyla.

Skladatel Aleš Březina a libretista Karel Steigerwald zvolili téma, které českým tvůrcům po roce 1989 nedá spát. Meziválečná filmová herečka Lída Baarová je jednou z největších celebrit v dějinách tuzemského showbyznysu, a tím i vynikajícím zrcadlem pro obraz doby, kdy se za špatná rozhodnutí platilo nejen majetkem a kariérou, ale často životem.

Zapletla se s nacistickým ďáblem Josephem Goebbelsem a milostná avantýra poznamenala celý její život. Někdo v Baarové pořád vidí nebezpečně krásnou a svůdnou herečku, jiný vypočítavou kariéristku a zlatokopku, pro kterou byly vztahy především oporami na cestě vzhůru. Ale další ji považují jen za nešťastně, hloupě a nerozvázně zamilovanou ženu, která šla za hlasem svého srdce bez ohledu na okolnosti.

Muzikál Aleše Březiny a Karla Steigerwalda si nevybral ani jeden z možných úhlů pohledu – dívá se na Baarovou ze všech stran najednou. Vychází ze skutečných situací, ale nehraje si na životopisný dokument. Sleduje osobnost proslulé herečky, které s ironickou něhou dává jméno Liduschka.

Skladatel Březina je autorem dvou dokumentárních oper – Zítra se bude... a Toufar. První je věnovaná procesu s Miladou Horákovou, druhá knězi umučenému v komunistickém vězení. Obě vycházejí z dobových materiálů, libreta jsou sestavena z přesných citátů.

Libretista Steigerwald v Liduschce (Baarové) sice rovněž sleduje velký příběh odehrávající se v krutě dramatické době, ale místo realistické fotografie kreslí cyklus karikatur.

Libreto si hraje se vším možným, cituje a parafrázuje klasiky, staré filmy i bizarní jazyk dnešních zákonodárců. Muzikál si i zařizuje, ale zůstává muzikálem a dělá to lehce. Spíš formou bonmotů a vtípků, třeba na dětství Adolfa Hitlera, který údajně kradl spolužákům svačiny. Objeví se mileneček Lídy Baarové, herec Gustav Fröhlich, režiséři Otakar Vávra a Federico Fellini, postavy defilují jako na rozměrném orloji.

Aleš Březina staví velká muzikálová čísla, hudba je rozkročená od retro kousků evokujících předválečný kabaret a dobový sweet jazz až po současný beatbox.

Muzikálem procházejí postavy dvou klaunů, Battisty a Pergolesiho, jejichž výstupy připomenou forbyny Jiřího Voskovce a Jana Wericha v Osvobozeném divadle. Druhý z dvojice

V + W se ale v Liduschce objeví také „osobně“ s variací na vlastní výrok o člověku, který má koukat, aby byl. Jenomže ten člověk je žena a spí s Goebbelsem.

„Baarová, jsi tak krásná, prodlí jen!“ oslovuje německý ministr propagandy oslnivou ženu parafrází Goethova Fausta. Baarová prodlívá v českém povědomí, i když úplně jinak, než jak si v mládí představovala. Ostatně i muzikál Liduschka (Baarová) nakonec nevypráví ani tak

⁵³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

o ní, jako o nelítostném osudu, zmařených kariérách, kolaborantství, pokrytectví a převlékání kabátů.

O autorovi| Boris Klepal, autori@economia.cz

Foto autor| Foto: Divadlo J. K. Tyla Plzeň

Foto popis| Nejbližší uvedení Kromě zítřejší premiéry bude muzikál Liduschka (Baarová) v nejbližší době uveden 4. prosince a potom 5., 11. a 17. ledna. Na snímku ze zkoušky Alžbeta Bartošová, představitelka Baarové.

Datum: 20. 10. 2016

Zdroj: Hospodářské noviny, Kultura - str. 17⁵⁴

Autor: Marie Reslová

Jak filozof Miroslav Petříček chytal králíka a přitom předstíral, že je pštros

Nevídané momenty nabídla česká premiéra hry Nassima Soleimanpoura Bílý králík, červený králík (White Rabbit Red Rabbit) v pražském Paláci Akropolis. Profesor filozofie Miroslav Petříček obsazený na jediný večer do jediné role „herce, který ve skutečnosti nehraje nikoho“, v ní s taneční lehkostí ztělesnil „geparda, který předstírá, že je pštros“.

Text íránského dramatika vznikl před šesti lety, dosud byl přeložen do dvaceti jazyků a dosáhl více než tisícovky uvedení po celém světě. Obsadit se nechala i řada hereckých hvězd, například Whoopi Goldbergová. Pokaždé stál před publikem jiný interpret – to je podmínka autora, stejně jako pokyn, aby herec pokud možno o hře dopředu nic nevěděl a četl ji poprvé přímo při představení. Aby ve významech nezabloudil, vyznačil mu autor v textu hůlkovým písmem slova, která má zdůraznit.

Z Petříčkova čtení v Akropoli bylo zřejmé, že Soleimanpourova hra rafinovaně nakládá s identitou mluvčího, imaginárním časem a prostorem. Nic není jisté, záleží na tom, odkud se na věc podíváme. Je to v principu podobné jako v hojně diskutované inscenaci Herec a truhlář Majer mluví o stavu své domoviny ve Studiu Hrdinů. Ovšem „Králíci“ jsou v imaginaci i tématu o dost svobodnější a neušpinění konkrétními reáliemi.

Představení je zábavné.

Zčásti proto, že autor v textu velmi dobře načasoval a neomylně předvídal reakce publika.

Nic se nezadrhlo.

Nebohému herci, jemuž nezbyvá než se spolehnout na předepsané věty, tím dramatik hodně usnadnil situaci.

Vtipné momenty vznikají obsazením.

Pokud je, jako v tomto případě, vržen na scénu známý vysokoškolský pedagog s nezaměnitelnou vizáží hipíka, který rozumí příležitostí, jež autor hry nabízí – a to nejen naivistickému vtipu, ale také filozofickému přesahu –, je možné si Soleimanpourovo divadelní „hřiště“ opravdu užít.

Hodně záleží i na publiku – v Akropoli bylo velmi pozorné. A samozřejmě i na tom, na koho z diváků vyjde při rozpočítávání los, aby se ujal rolí všelijakých zvířátek. Petříček měl v publiku řadu výrazných osobností, což zase okořenilo některé situace, které by třeba za jiných okolností mohly být jalovější.

Při představení lze ocenit hlavně autorovu „kabaretiérskou“ jistotu a zručnost, s jakou vodí publikum i herce po svých cestách. Avšak při čtení Soleimanpourova textu čeká překvapení. Na první pohled „jen“ vtipná nonsensová situace bílého králíka, který jde do cirkusu, před očima vygraduje do popisu úzkostné, existenciální nejistoty, které zvířátko je které a které jen hraje někoho jiného: „Nikdo není tím, čím by měl být. Nikdo ve skutečnosti

NENÍ pštros. Nikdo ve skutečnosti NENÍ nikdo.“ Na konci tísnivé sekvence autor dodává:

⁵⁴ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

„Nicméně DIVÁCI SE BAVÍ. Tleskají.“ Experiment s králíky a mrkví pak přinese do hry strašlivé téma „dědičné“ společenské nenávisti k jiným a úspěšným. A zápletka s jedem ve sklenici, která zpočátku vypadá jako berlička k udržení napětí, nastolí temný motiv smrti jako náhody nebo rozhodnutí.

Bílý králík, červený králík je v kontextu současného divadla výjimečný text, k němuž navíc patří silný osobní vzkaz autora. Když byl úředně zbaven možnosti vycestovat z Íránu, protože odmítl vojenskou službu, napsal tuto hru, která se sice v jeho zemi uvádět nesmí, ale svobodně překračuje hranice: „Je to cestování nadčasové: žádný pas k němu nepotřebujete,“ uvádí Nassim Soleimanpour.

Nassim Soleimanpour: Bílý králík, červený králík V premiéře hrál Miroslav Petříček.

Praha, Palác Akropolis, premiéra: 17. října. Reprízy: 13. 11. účinkuje herec Jan Čtvrtník, 14. 11. účinkuje tanečnice Miřenka Čechová, 16. 11. účinkuje hudebník Martin Zeller

O autorovi| Marie Reslová, autori@economia.cz

Foto autor| Foto: ČTK

Foto popis| Změna role Filozof Miroslav Petříček se stal na jeden večer hercem.

Datum: 9. 10. 2016

Zdroj: lidovky.cz⁵⁵

Autor: Jana Machalická

Její pastorkyňa s Havlovou na Vinohradech: Živé obrazy vyplněné folklorem

Divadlo na Vinohradech uvedlo Preissové Její pastorkyňu. Obsazením role Kostelničky Dagmar Havlovou-Veškrnovou dramaturgie mimo jiné připomíná někdejší hereččin výkon v Kaločově inscenaci Preissové Gazdiny roby. Jenže tentokrát se na jevišti objevil krojovaný příběh se známým dějem, který žádnými vášněmi neplanul.

Je to svým způsobem promarněná příležitost, Preissové realistické drama Její pastorkyňa i po více než sto letech přesvědčivě vypovídá o složitostech lidské povahy. Ačkoliv je děj zasazený do slovácké vesnice na přelomu 19. a 20. století, nabízí veskrze moderní psychologii, hraje se o lásku, nenávisti a odpuštění. Není ale lehké dnes Preissové hru inscenovat, stačí málo a změní se v živé obrazy občas vyplněné folklorem. A právě toto riziko Martin Františák v nové inscenaci Divadla na Vinohradech podcenil.

Je zjevné, že se chtěl realistickému traktování situací vyhnout, a snažil se také eliminovat příslušné žánrové charakteristiky, ale jako by s vaničkou přivylil i dítě. Usiloval o tvar poetické balady, která by zapůsobila oproštěným stylem a syrovou atmosférou. Příčin, proč jeho snaha nevyšla, je jistě víc, dílem se také roztříštila o sošně akademický styl hereckého souboru. Velké úsilí o nadčasovost výpovědi, o jakýsi obecný pohled na lidské vášně, které přivádějí na scestí, proměnilo situace v neživotné a přestylizované výjevy. A to i přesto, že Marek Cpin vytvořil skutečně zajímavou scénografii: dřevěné plochy vykrývají efektně jeviště jako rustikální interiér, bílá působí zlověstně. Dobře působí i minimum mobiliáře, který je také obrazivě využíván. Scéna umožňuje i zajímavé přestavby, ať už je to vysunutí můstku, z něhož kostelnička odhodí dítě do vody, nebo v posledním dějství rozevření stropu.

Kostelnička (Dagmar Havlová) a Števa (Marek Lambora)

Jenůfa (Tereza Terberová) a Laca (Tomáš Dastlík)

Františák samozřejmě není tvůrce bez citu pro obrazivou metaforu a některé momenty inscenace mají sílu výrazu – třeba zvichřený vpád selky Kolušiny (Andrea Elsnerová) ke kostelničce. Kolušina pobíhá po světnici, vše otvírá a zkoumá, zatímco kostelnička se drží z posledních sil. I objevení mrtvolky dítěte v truhle s výbavou má svou působivost. Na druhé straně zbytečné je všelijaké podupávání, nervní pobíhání, ba i zpěvy, jelikož nenesou emoci, jsou jen ilustrací. Tendence k vytváření živých obrazů se pak v závěru stane téměř karikaturou, když Jenůfa s Lacem „zmrtví“ v nakročení do nelehké budoucnosti.

Dagmar Havlová nehraje Kostelničku jako přísnou bytost uzavřenou do své bigotnosti. Je ještě mladá a plná síly, ale zároveň působí nezúčastněně, bez citu, jako sošný obraz. I její motivace nakonec zůstávají skryté. Jistě vraždí Jenůfino dítě, aby od své schovanky a potažmo od sebe odvrátila hanbu a opovržení vesnice, ale co se ve skutečnosti v jejím nitru odehrává, zůstává zamlžené, proč jde do takové krajnosti, není jasné. Až nepřítomný úsměv, drobné záchvěvy

⁵⁵ Její pastorkyňa s Havlovou na Vinohradech: Živé obrazy vyplněné folklorem. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/jeji-pastorkyna-s-havlovou-na-vinohradech-zive-obrazy-vyplnene-folklorem-15b-/kultura.aspx?c=A161007_102934_In_kultura_hep

pomatení mysli sice naznačují hlubší vnitřní konflikt, ale ten zůstává psychologicky nedotažený, nepřesvědčivý. Snad jen když ji starosta odvádí do vězení, probleskne jejím nepřítomným úsměvem cosi zvláštního.

Jenůfa (studentka DAMU Tereza Terberová) a Kostelnička (Dagmar Havlová)

Představitelka Jenůfy Tereza Terberová si s prostorem vinohradského jeviště především potýkala hlasově a pak se i vzhledem ke své herecké nezkušenosti dostala do pasti psychofyzických ilustrací, nervně třešá, třeba v úvodu je její vyhlížení Števy (Marek Lambora) skoro nesnesitelné. Co ji však na něm přitahuje, zůstává nejasné, charisma venkovského furianta obletovaného dívkami mu trochu chybí. O poznání lépe je na tom Tomáš Dastlík se svou urputností a přímočarostí v roli Laca, ale jeho psovsky oddané huhlání „Jenůfko“ působí chvílemi až nepatřičně.

V roce 1996 uvedl Preissové drama ve Zlíně J. A. Pitínský. Jako baladu plnou archetypálních odkazů do lidského podvědomí. Leckoho tím rozčílil, ale byla to inscenace živá a moderní. František nejspíš usiloval o podobný styl, ale mnohem víc doputoval ke krojovanému skansenu.

datum: 19. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁵⁶

Autor: Jana Machalická

Láska v sado-maso pojetí

Režisér Jan Nebeský připravil pro Experimentální prostor NoD novou inscenaci Miluji tě jak po smrti podle scénáře Lucie Trmíkové.

Jejím tématem je osudový vztah originální bytosti – německé básnířky Else Lasker-Schülerové – a o sedmnáct let mladšího lékaře a literáta Gottfrieda Benn.

Lucie Trmíková si pro své scénáře volí náměty nevšední a málo známé a také k nim přistupuje s velkým osobním zaujetím, což z nich mimo jiné činí živý a emocí prostoupený materiál k dalšímu režijnímu (hudebnímu, pohybovému) zpracování. Stručně řečeno, Trmíková je velmi zdatná adaptátorka, která umí dobře vyhmátnout dramatickosti situace i tam, kde to na první pohled není patrné. A stvořit bizarní miniděje, které se dokážou složit v celistvou výpověď.

Tentokrát ji zaujala osobnost židovské básnířky Else Lasker Schülerové (1869–1945), která rozhodně patří k mimořádným zjevům německé literatury. Je považována za hlavní představitelku expresionistické poezie a vysoce ji cenil například Karl Kraus. Psala ovšem i prózu a divadelní hry. Výjimečná, milující dobrodružství a nonkonformní byla i ve svém osobním životě. Byla dvakrát vdaná, ale do jejího života v roce 1910 osudově vstoupil syn luteránského pastora Gottfried Benn (1886–1956), rovněž originální básník a občanským povoláním lékař patolog.

Jejich krátký a v podstatě kalamitní vztah oba ovlivnil na celý další život – Elsa svůj vztah vtělila do řady milostných básní, v nichž mimo jiné i zajímavě experimentovala s jazykem. Jejich styky také narážely na to, z jak odlišných prostředí oba pocházeli; ostatně Benn krátce koketoval s ideologií nacismu, ale po noci dlouhých nožů jej podobné přichylnosti definitivně přešly a měl naopak značné potíže, byl označen za dekadenta a nemohl publikovat. Jeho básně jsou značně extrémní, cynické a řeší marnost lidské existence a rozklad, který nikoho nemine (cyklus Márnice), ostatně inspirací mu byla právě práce patologa.

Pracoval také jako vojenský lékař v nevěstinci a specializoval se na pohlavní a kožní choroby. Elsa byla pro svůj židovský původ pronásledována nacisty a musela se uchýlit do exilu, nejdříve odjela do Curychu, později do Palestiny a nakonec se usadila v Jeruzalémě, kde také zemřela, do Německa se nikdy nevrátila.

Jako nekončící boj

Inscenace Jana Nebeského má podobu až jakéhosi divokého dada kabaretu, v němž je řada pasáží zhudebněná a kde se oba hrdinové představují jako extrémní tvorové jdoucí vždy a za všech okolností na hranu, jejich láska je nekončící boj o to, kdo s koho. Výborná je živě reprodukováná hudba – na této podobě díla se nečekaně sešly dvě výrazné osobnosti – Martin Dohnal a Emil Viklický. Kontrast mezi nimi funguje jako důležitá stylová spojnice a herecké, šansonové zpívání Lucie Trmíkové v roli Else má přesně takovou míru, jakou tento typ hudebně-dramatického tvaru vyžaduje. Režie ohraničuje jednotlivé výstupy do groteskně vystupňovaných point, v nichž důležitou roli hrají výtvarné symboly – kostýmy a propriety někdy i obludných tvarů. Jsou z latexu nebo nafukovacího materiálu, jako velké boxerské

⁵⁶ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

rukavice, kterými po sobě milenci zběsilemáchají. Jindy jde o sado-maso pomůcky – masky s otvory pro ústa a oči, působící přiměřeně perverzně. Trmíkové Else hned v úvodu přichází s velkým černým tykvovitým útvarem na hlavě, evokujícím orientální (židovské) prostředí, tykev pak vymění za latexovou sukénku s jakýmsi pásem cudnosti se zlatou Davidovou hvězdou.

Autorka kostýmů Petra Vlachynská tentokrát vystřídala Nebeského dvorní kostýmní výtvarnici Janu Prekovou – její pojetí je příbuzné, a přece jiné, má cit pro neobvyklý tvar, materiál a celkové vyznění v souvislosti s tématem. Také Igor Korpaczewski, s nímž Nebeský spolupracoval na předchozí inscenaci podle Jana Čepa, pořídil pro hru sugestivní obraz Else, upevněný nad vchodem do pomyslné pitevny, a paravány se zvířenou a květy.

Karel Dobrý se jako Gottfried pohybuje zasmušile v dlouhém zeleném plášti lékaře, v pozadí se tyčí makabrozně nasvícený pitevní stůl. Pak si také krátce zalyžuje s hákovým křížem na bundičce s kapuckou a v závěru se promění v zelenou mořskou pannu...

Nebeského inscenace zcela logicky volí divadelně obrazivý způsob, jak přiblížit verše divákovi. Režii jde o živou akci, výtvarné a hudební ztvárnění, a komu v takovém pojetí smysl básní uniká, nechť si je divadlem nerušen a v klidu přečte doma u kamen a neobtěžuje se mezi diváky.

Miluji tě jak po smrti

Režie: Jan Nebeský Scénář: Lucie Trmíková (s použitím překladu Aleny Bláhové a Ludvíka Kundery)
Hudba: Emil Viklický a Martin Dohnal Výtvarná spolupráce: Igor Korpaczewski Kostýmy: Petra Vlachynská.
Experimentální prostor NoD, premiéra 7. 10.

Foto autor| FOTO EULALIE POLNE

Foto popis| Divoká dvojice expresionistů. Gottfried (Karel Dobrý) a Else (Lucie Trmíková) s květinovými věnci.

Datum: 10. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁵⁷

Autor: Jana Machalická

Tři herečky, režisérova urna a velké nic

Při pohledu na nastudování hry Martina Čičváka *Urna* na prázdném jevišti člověka napadá, že v Činoherním klubu dost marnotratně zacházejí s herečkami. To, co Lenka Skopalová, Veronika Žilková a Ivana Uhlířová dokážou společně vykutat z takové textové řidiny, je obdivuhodné. V divadle, kde chrlí deset premiér za sezonu, by se jedna banální komedie o ničem jistě ztratila, ale Činoherní klub nabízí premiéry tak dvě, a zda by *Urna* měla být jednou z nich, je na pováženou.

Hra rozvíjí jedinou situaci – na prázdném jevišti se sejdou tři herečky (v zákulisí zůstává ještě operní pěvkyně Mimi v podání Sary Venclovské). Dámy Léna (Lenka Skopalová), Žíla (Veronika Žilková) a Iva (Ivana Uhlířová) se hodlají rozloučit s právě zesnulým režisérem – milovaným, ale ještě více nenáviděným. Všechny s ním pravděpodobně v průběhu let spaly, cítily se být jím cynicky využity a posléze odkopnuty, a přesto nikdy nepřestaly usilovat o jeho přízeň a o role v jeho inscenacích.

Uprostřed jeviště se tyčí urna s popelem, který dámy hodlají rozptýlit, což je samozřejmě zdrojem dosti předvídatelného černého humoru, jemuž ale tohle herecké trio umí dodat roztomilou jízlivost. Mudruje se, jestli popel nezadře hydrauliku otočného mechanismu, o urnu se později i zakopává, popele se vysype, Žíla si režiséra i šňupne. Debata nad tím, jak nenáviděného miláčka uctít, se velmi rychle dostane do polohy vzájemného špičkování, ironizování a shazování, odpovídající jakési obecné představě herecké řevnivosti a naturelu.

Dramatické umělkyně dokazují jedna druhé fyzické nedostatečnosti, chabé vzdělání, špatnou techniku, nevybíravé metody získávání rolí. Samozřejmě že čas od času se objeví i aktuální narážky na konkrétní kolegy, poznámky, které nepochybně vznikly při zkoušení.

Veronika Žilková a Ivana Uhlířová vypouštějí své jedovatosti s propracovanou štiplavostí a Lenka Skopalová zase sází na bohorovnou věčnost. Herečky také hojně citují pasáže z nejrůznějších her: od Ibsena přes Williamse až po Shakespeara, často proto, aby ukázaly, jak to ta druhá (třetí) zvrhla nebo pateticky přepískla. Tento poměrně rozsáhlý výlet po světové dramatice ale, zdá se, nemá překladatele – v programu je jako autor překladu uveden Matěj Dadák, ale ten nejspíš hru překládal ze slovenštiny do češtiny.

Zatímco dámy se stále dohadují, přichází se svou troškou do mlýna další režisérova oběť, operní pěvkyně Mimi (Sára Venclovská). Je zde zástupkyní žánru, který ovšem naše trojice neuznává (říkají jí kýčařka), ale postupně zjišťují, že její vášně a nenávisti jsou rovněž velkolepé a opravdové, a berou ji mezi sebe. Vzápětí se ukáže, jak nebohý režisér zesnul, a že to tedy rozhodně nebyla smrt pokojná.

A tady by hra asi tak po půlhodině mohla skončit, protože dál už se všechno jen opakuje a dámské šplechty rychle ztrácejí na své zábavnosti, jsou pořád na jednu notu. Až by se hra postupně proměnila v pronikavou studii duše hereček, o tom nelze ani uvažovat. Poslední třetina je pak skutečně jen mlácení prázdné slámy, do kterého se vejde všechno – čarodějnice z *Macbetha*, Tři sestry, Yoko Ono, Faidra i absurdně vyšínuté rozklady o konci Evropy, kterou vcucnou plastové ostrovy. Uměle natahované čekání na pointu, která praví, že my holky

⁵⁷ *NEWTON Media* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

nakonec vždycky držíme při sobě, protože jsme přece ty herečky, nic nezachrání. Dokonce ani nepřehlédnutelná snaha akterek stvořit z ničeho dramatickou situaci a udržet ji.

Urna na prázdném jevišti je text, který Činoherní klub odvádí do splavných vod, po kterých by neměl plout. Nejde o to, že se jedná o komedii, tenhle žánr naopak ve slavných dobách klubu měl svou vysokou kvalitu. Tím spíš bychom ale zde očekávali, že půjde o něco víc než o pošťuchování z dámských šaten.

Martin Čiřvák: Urna na prázdném jevišti

Překlad: Matěj Dadák Režie: Martin Čiřvák Výprava: Tom Ciller Činoherní klub, premiéra 2. 11.

Foto autor| FOTO ČK

Foto popis| Dámské šplechty. Lenka Skopalová, Veronika Žilková a Ivana Uhlířová (zleva) v nové hře Martina Čiřváka.

Datum: 13. 11. 2016

Zdroj: lidovky.cz⁵⁸

Autor: Jana Machalická

Novinka Činoherního klubu: Tři herečky, režisérova urna a velké nic

Při pohledu na nastudování hry Martina Čiřváka *Urna* na prázdném jevišti člověka napadá, že v Činoherním klubu dost marnotratně zacházejí s herečkami. To, co Lenka Skopalová, Veronika Žilková a Ivana Uhlířová dokážou společně vykutat z takové textové řidiny, je obdivuhodné. V divadle, kde chrlí deset premiér za sezonu, by se jedna banální komedie o ničem jistě ztratila, ale Činoherní klub nabízí premiéry tak dvě, a zda by *Urna* měla být jednou z nich, je na pováženou.

Hra rozvíjí jedinou situaci – na prázdném jevišti se sejdou tři herečky (v zákulisí zůstává ještě operní pěvkyně Mimi v podání Sary Venclovské). Dámy Léna (Lenka Skopalová), Žíla (Veronika Žilková) a Iva (Ivana Uhlířová) se hodlají rozloučit s právě zesnulým režisérem – milovaným, ale ještě více nenáviděným. Všechny s ním pravděpodobně v průběhu let spaly, cítily se být jím cynicky využity a posléze odkopnuty, a přesto nikdy nepřestaly usilovat o jeho přízeň a o role v jeho inscenacích.

Uprostřed jeviště se tyčí urna s popelem, který dámy hodlají rozptýlit, což je samozřejmě zdrojem dosti předvídatelného černého humoru, jemuž ale tohle herecké trio umí dodat roztomilou jízlivost. Mudruje se, jestli popel nezadře hydrauliku otočného mechanismu, o urnu se později i zakopává, popel se vysype, Žíla si režiséra i šňupne. Debata nad tím, jak nenáviděného miláčka uctít, se velmi rychle dostane do polohy vzájemného špičkování, ironizování a shazování, odpovídající jakési obecné představě o herecké řevnivosti a naturelu.

Dramatické umělkyně dokazují jedna druhé fyzické nedostatečnosti, chabé vzdělání, špatnou techniku, nevybíravé metody získávání rolí. Samozřejmě že čas od času se objeví i aktuální narážky na konkrétní kolegy, poznámky, které nepochybně vznikly při zkoušení. Veronika Žilková a Ivana Uhlířová vypouštějí své jedovatosti s propracovanou štiplavostí a Lenka Skopalová zase sází na bohorovnou věčnost. Herečky také hojně citují pasáže z nejrůznějších her: od Ibsena přes Williamse až po Shakespeara, často proto, aby ukázaly, jak to ta druhá (třetí) zvtala nebo pateticky přepískla. Tento poměrně rozsáhlý výlet po světové dramatice ale, zdá se, nemá překladatele – v programu je jako autor překladu uveden Matěj Dadák, ale ten nejspíš hru překládal ze slovenštiny do češtiny.

Zatímco dámy se stále dohadují, přichází se svou troškou do mlýna další režisérova oběť, operní pěvkyně Mimi (Sára Venclovská). Je zde zástupkyně žánru, který ovšem naše trojice neuznává (říkají jí kýčařka), ale postupně zjišťují, že její vášně a nenávisti jsou rovněž velkolepé a opravdové, a berou ji mezi sebe. Vzápětí se ukáže, jak nebohý režisér zesnul, a že to tedy rozhodně nebyla smrt pokojná.

A tady by hra asi tak po půlhodině mohla skončit, protože dál už se všechno jen opakuje a dámské šplechty rychle ztrácejí na své zábavnosti, jsou pořád na jednu notu. A že by se hra postupně proměnila v pronikavou studii duše hereček, o tom nelze ani uvažovat. Poslední

⁵⁸ Novinka Činoherního klubu: Tři herečky, režisérova urna a velké nic. *Kultura.zpravy.idnes.cz* [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/novinka-cinoherniho-klubu-tri-herecky-reziserova-urna-a-velke-nic-1cm-/kultura.aspx?c=A161111_125810_ln_kultura_hep

třetina je pak skutečně jen mlácení prázdné slámy, do kterého se vejde všechno – čarodějnice z Macbetha, Tři sestry, Yoko Ono, Faidra i absurdně vyšinuté rozklady o konci Evropy, kterou vcucnou plastové ostrovy. Uměle natahované čekání na pointu, která praví, že my holky nakonec vždycky držíme při sobě, protože jsme přece ty herečky, nic nezachrání. Dokonce ani nepřehlédnutelná snaha aktérek stvořit z ničeho dramatickou situaci a udržet ji.

Urna na prázdném jevišti je text, který Činoherní klub odvádí do splavných vod, po kterých by neměl plout. Nejde o to, že se jedná o komedii, tenhle žánr naopak ve slavných dobách klubu měl svou vysokou kvalitu. Tím spíš bychom ale zde očekávali, že půjde o něco víc než o pošťuchování z dámských šaten.

Datum: 30. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁵⁹

Autor: Jana Machalická

Nemůžeme se všichni upálit

Muzikál Liduschka pánů Steigerwalda, Březiny a Ornesta, který měl premiéru v Plzni, přichází v muzikálovém oboru s novou kvalitou, jakou jsme již léta postrádali. Hra o Lídě Baarové je určitým druhem politického divadla šikovně zastrčeným do divácky dobře stravitelné showbyznysové embaláže.

Náměty původních českých muzikálů posledních let, to je vesměs bída a utrpení, od přešívky známých literárních a filmových děl až k opusům složeným z hitů příslušného interpreta s nesmyslně seštrikovaným dějem. Tvůrci těchto paskvilů ani nepředstírají, že je zajímá výpověď nebo téma, jejich ambice je pouze plný sál a výdělek. V tomto kontextu představuje plzeňská Liduschka skutečnou rehabilitaci naší původní muzikálové tvorby.

Co Magda nikdy nezkusila

Tvůrci si tak trochu vzali muštr z Kanderova a Ebbova Kabaretu, ale jdou vlastní, drsnější cestou. Steigerwaldovu sarkastickému výsměchu nad dějinami 20. století revuálně kabaretní forma výtečně sedí. Také písňové texty, na kterých se podílel Jiří Ornest, jsou skvělé, už dlouho na domácím jevišti nezaznělo něco tak trefného, vtipného a jazykově originálního. Totéž platí o Březinově hudbě, která je k tématu dobře přiléhající melanž různých stylů. Sám skladatel říká, že postupoval od Smetany a Rossiniho až k beatboxu. Březina se značnou hudební invencí sestrojil příslušná muzikálová čísla a nezapomněl ani na chytlavou „festivalovku“ Proč jsem tak chytrá, která evokuje ústřední melodii Kabaretu a několikrát výborně zafunguje jako „aktšlus“.

Autor libreta správně pochopil, že osudy Baarové jsou vlastně zápletkou jak z operety, a podle toho také s materiálem zachází: zpochybňuje, ironizuje, vysmívá se všemu a všem, ale na tomto pozadí se plasticky vyjevuje celá tragikomika dvou totalitních režimů dvacátého století. A také poukazuje na lidi, kteří především tyto režimy vytvářeli, rovným dílem na Němce a Čechy. Všichni vždy tak dobře viděli prohřešky druhých, ale ty své uměli vysvětlit a omluvit. Vášnivá láska, která údajně Baarovou a Goebbelse tak stravovala, stejně dobře mohla být pouhým kariérismem (z její strany) nebo snahou užít si s povolnou Liduschkou divoký sex (z jeho strany), kterému germánsky ctnostná manželka Magda zjevně neholdovala. Ostatně jeden z nejvtipnějších momentů inscenace, kde se tato teze rozvíjí, je rokenrolové hudební číslo To Magda nikdy nezkusí. Šikovný nápad jsou dva klauni Battista (Jozef Hruškoci) a Pergolesi (Roman Říčař), kteří po vzoru V+W vstupují do děje, glosují jej, případně slouží té či oné straně. Jejich vpády pomáhají udržovat inscenaci v tempu a stvrzují děj jako velkou frašku a klauniádu, v níž je vše dovoleno.

Werich sám je zde přítomen jako postava a představuje filozofa, který by měl dát Baarové rozhršení, ale moc se mu to nedaří. Ona jej oslovuje rabi, zatímco on sedí na rybách a trousí moudra. Steigerwald několikrát vtipně parafrázuje nesnesitelnou sentenci, kterou údajně měl Werich kdysi proslovit – „když člověk jednou je, tak má koukat, aby byl...“. Werich zde tudíž mimo jiné říká: „Když je člověk žena a spí s Goebbelsem, tak s ním má spát a nedělat, že s ním nespí, jak tomu v mnoha případech je.“ Autor také nepříjemně připomíná, že národem milovaný moudrý klaun Wericha si s komunisty docela zadal a prošlo mu to, zatímco Baarovou

⁵⁹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

národ nenáviděl jako milenku nacisty. Baarová mu to v jednom z dialogů vpálí: „Na jakou návnadu skočíte komunistům vy? Mě poplivou, vás pozlatí. Budete, Werichu, moudřej rabín, já nacistická kurva. Je peklo být herečkou.“ Svě si řekne i cynicky pragmatická Leni Riefenstahlová, která Lídě vyčítá, že je hloupá a pro kariéru se nehodí. „Vyspala jste se s Goebbelsem, ale nic vám to nevynese, jen utrpení! Celý život budete platit za pár nemotorných nocí s kříplem.“ To Leni, panečku, ta věděla, jak příležitost chytit za pačesy.

Baarovou ztvárnila Slovenka Alžběta Bartošová, která se již několik let pohybuje na pražské muzikálové scéně. Pěvecky byla poměrně jistá, občas v činoherně postavených situacích měla problémy s jevištní mluvou. Svou Lídu modeluje především jako lehkomyšlnou naivku, ale dokáže uhrát i její určitou proměnu v ženu, která snad i něco pochopila.

Vávra hvězdu včas sundal

Steigerwaldovo libreto se dotýká řady nepříjemných otázek, záměrně zasouvaných a bagatelizovaných, provokuje, jde až na hranu, a přitom neztrácí lehkost a vtip. Tomuto pojetí prospěla v zásadě střídavá režie Romana Meluzina, která žánru dala, co jeho jest. Meluzin dobře prokomponoval velké hudebně taneční revuální výstupy s komorně laděnými činoherními scénami, nikde nejsou žádné švy, vše drží dobře pohromadě a odehrává se v tempu. Scénografie Daniela Dvořáka je také jednoduchá a účinná, pracuje s náznakem prostředí a vystačí si s jedním vyjíždějícím „stolem“ jako efektním středobodem situací. I company odvedla dobrou práci, některá vícehlasá hudební čísla jsou velice náročná a i v tomto směru sbor obstál.

Režie nenásilně udržuje nadsazenou polohu a některé situace mají zvlášť barvitou groteskní stylizaci – Hitler přichází v doprovodu ďábelské svity, která je postrojená do bombardáku s hákovým křížem, její členové mají na hlavách teutonské rohy. Posléze se vůdce zjeví s kolouchem v romantickém oparu a obklopen anděly s bílými „hakenkreuzy“ na hlavách a k Lídě promlouvá, aby se stala Němkou. Škoda že Hitler Aleše Kohouta je nevýrazný a v karikaturní poloze nejistý, razantnější stylizace by grotesknost výjevů podtrhla. Naopak Petr Jeništa našel pro Goebbelse správnou polohu – vybavil jej atributy malého vztekouna, který střídá hysterii a zuřivost se zamilovanými výlevy, pokaždé však za sebou laškovně tahá svou koňskou nohu.

V druhé půlce tvůrci přitvrzují: na sporácích v rozích jeviště se už vaří velké červené hrnce na židy, homosexuály, demokraty a další, klauni chodí hledištěm a přeměřují divákům hlavy. Goebbel dostane od Hitlera příkaz vztah s Lídou ukončit a ta je odeslána domů do Československa. Symbolická postava Černý princ Hitlerovi radí, aby Baarovou nezabíjel:

„Pusťte ji do Čech, oni si ji zabijou sami.“ Lída se také brzo dostane před soud, kde se již zjevují pracující se srpy a kladivy, proběhne tu i soudružka se snopem a svářeč ze staré stokoruny. Žalobce stejně jako v kauze Billa Clintona a jeho stážistky mává svetrem s Gobbelsovým spermatem, Baarová je však osvobozena.

Nadsázka však nekončí. Herečka prchá přes hranice a převádí ji král Šumavy, v Itálii je pak drzá na Felliniho. Závěrečný obraz s Lídou v rakvi, kolem níž se shromáždili všichni, kdož prošli jejím životem, je výmluvnou připomínkou absurdit dvacátého století. Baarové sestra Zorka Janů, otec, matka, Goebbel – nejdrzejší mrtvola, Otakar Vávra, který včas svou hvězdu z čepice sundal, defilují před katafalkem a finálový song Pohřeb, který zpívá Lída se sborem, rekapituluje domácí traumata a počítá hrdiny: „Jan Palach taky jednou zemře za náš lid/ nemůžeme se přece všichni upálit/ tak, ruku v ruce dějinami kráčí/ vpřed celý národ, frajeři i sráči.“

Liduschka (Baarová)

Hudba: Aleš Březina

Libreto: Karel Steigerwald

Texty písní: Jiří Ornest

Režie: Roman Meluzin Divadlo J. K. Tyla Plzeň, premiéra 26. 11.

Foto autor| FOTO MAFRA – LADISLAV NĚMEC

Foto popis| Mocná vášeň. Lída Baarová (Alžběta Bartošová) Goebbelse (Petr Jeništa) opravdu milovala.

Datum: 29. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁶⁰

Autor: Martin J. Švejda

Záludná výzva jménem Je to tu

Necelý rok po londýnské premiéře uvedlo pražské Švandovo divadlo na své studiové scéně v rámci cyklu Intimita – Anonymita – Agresivita hru vůdčí britské dramatičky Caryl Churchillové nazvanou Je to tu.

Jde sice o „malý“ text, představení trvá zhruba padesát minut, jeho vlastnosti jsou však obdobné některým „velkým hrám“ Caryl Churchillové. Charakteristická je především jeho interpretační otevřenost, míra svobody, která je v něm ponechána divadelníkům pro inscenační ztvárnění.

Hra Je to tu, pojednávající o smrti člověka, sestává ze tří částí. V první sledujeme společenství lidí, které se sešlo na pohřbu jistého známého a váženého muže; posloucháme útržky vět (mluvčí nejsou v textu předepsáni, záleží na rozhodnutí inscenátorů), jež vypovídají nejen o zemřelém, ale i o pohřbu a – nikoli v poslední řadě – i o těch, kteří o zemřelém hovoří (autorka například i předepisuje, aby dotyční o sobě v průběhu scény sdělili, kdy přesně sami zemřou, z jakého důvodu a jak se při tom budou cítit).

V druhé části, monologu zemřelého („postava ale nemusí být muž, jehož pohřeb probíhá v první části“, uvádí Churchillová), sledujeme osobu, ocitnuvší se na „onom světě“. Ohledává místo, její poznávání jako by bylo sestaveno z nejrůznějších civilizačních představ, které o „onom světě“ máme (zástupy zemřelých, svatý Petr, řeka Léthé a podobně); dotyčný poté přemýšlí nad tím, jaké by to bylo žít ještě jednou (a pochopitelně lépe), aby na konci, ve finále monologu, dospěl k zmožděnému, útržkovitě vyjádřenému postoji „jsme tu jen chvíli... ale ty vlastně jsi jsi jeden z těch co / pokračuje to dál a dál“. Třetí část je pak už jen bezeslovným scénickým obrazem: portrétem starého nemohoucího člověka, stále a znovu s obtížemi převlékaného ošetřovatelem.

V černé a bílé

To, jaká sdělení uvedené slovní a kompoziční fragmenty textu nabídnou, jak snad vidno skutečně do značné míry závisí na vůli a vynalézavosti divadelníků.

Režisérka Viktorie Čermáková vymezuje prostor hry stroje a „čistě“, v převážně černobílém provedení. Na zemi leží bílé lino, v prostoru je rozmístěno několik bílých kvádrů, které jsou podle potřeby tu stolkem, tu lůžkem, tu rakví; po boční a zadní stěně vede bílá svítící vodorovná linka (evokující záznam na monitoru, sledujícím tep srdce), která je v rohu scény zakončena nápisem The End. Prvou část režisérka inscenuje se čtveřicí herců (oděných v černých šatech); představují různé typy osob: stará zkušená žena (Miluše Hradská), mladá denervovaná žena (Andrea Buršová) – zřejmě obdivovatelka či možná i milenka zemřelého; protřelý muž středního věku (Robert Jaškóv) a mladík (Tomáš Červínek). Ty, za neustálého popíjení alkoholu, který jim zvolna stoupá do hlavy, tlachají a tlachají a tlachají... Čermáková se drží textu a spoléhá na jeho tlumočení přesně herecky předvedenými figurami, dál než k tomuto aranžmá už ale nedojde; víc než de facto ilustraci textu, jíž schází nějaký výklad, nějaké akcentování témat, nenabídne. Inscenaci chybí hybné režijní gesto, které by text převedlo do skutečně divadelního kódu. Stejně tak je tomu ve druhé části: Čermáková plně sází na herecký

⁶⁰ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

výkon Tomáše Petříka, který vypjatými, až expresivními prostředky předvádí portrét ustrašeného muže, lekajícího se všeho toho, co „tam“ vidí; i této studii ale schází nějaký „úběžník“, nějaké téma – protagonistovo hraní působí vlastně samoúčelně.

Třetí část režisérka řeší tak, že utváří dvě dvojice herců (Miluše Hradská jako stará žena vystupuje samostatně), ve kterých v gardu ošetřující – ošetřovaná probíhá již výše popsaná akce převlékání se. Toto dění, za doprovodu přílehlavé „vesmírné“ hudby, sice nepostrádá jistou atmosféru – je ale dlouhé, lopotné a – vlastně opět – o ničem.

Viktorie Čermáková prokazuje v inscenaci Švandova divadla režijní schopnosti, které však na Churchillové „základně“ otevřený a mnohoznačný text nestačí.

Caryl Churchillová: Je to tu

Překlad: Lucie Kolouchová Režie: Viktorie Čermáková Scéna a kostýmy: Barbara Wojtkowiak
Hudba: Myko Švandovo divadlo – studio, premiéra 22. 10.

O autorovi| MARTIN J. ŠVEJDA, Autor je divadelní kritik

Foto autor| FOTO ŠVANDOVO DIVADLO

Foto popis| Jaké to je na onom světě? Hra Caryl Churchillové poskytuje velký prostor vynalézavosti inscenátorů.

Datum: 9. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁶¹

Autor: Vladimír Just

Vítězný únor v blankversu

Pavel Kohout opět překvapil. Vrátil se sice už po x-té

do časů svého komunistického mládí, ale tentokrát se vrátil nejen tématem, ale i vázanou formou - připomeňme, že už Kohoutova prvotina Dobrá píseň z roku 1952 je hra veršovaná a s podobným ústředním motivem recitačního mládežnického souboru.

Hra Vítězný únor má podtitul „Alžbětinské drama z L. P. 1948“. Jemně ironický půvab hry spočívá právě v rozporu mezi zručně napodobenou vznešenou básnickou formou, jíž Shakespeare pojednával své historické hry o „válce dvou růží“, a ubohou, vyprázdněnou partajní frazeologií aktérů boje omoc v době únorového puče. Podívejme se však na to, jak si s hrou poradilo hradecké Klicperovo divadlo.

Hra na nakloněné rovině

Nemůžeme přitompominout kontext překvapivé renesance politického divadla. A při talentu naší politické reprezentace denně vytvářet na běžícím pásu nechtěné politické skeče, ať už v žánru pokleslé frašky, nebo absurdní komedie, se nové vlně zájmu o politické divadlo nelze divit. V Hradci se s touto vlnou nedávno velice šťastně a nepravoplánově vyrovnali inscenačně přesným pojetím Havlovy Asanace; a Vítězný únor v tomto trendu nepodbízivé dramaturgie a varovné paralely k dnešku zdárně pokračuje.

Úspěch inscenace začíná už scénografií. Základním výtvarným sémantickým gestem Jána Zavarského je tu šikma: nejen osa pozadí, ale i jí přizpůsobené aranžmá vedlejších postav (milicionáři, akční úderky, statisté) zaujímají postoj nakloněné, vychýlené osy jako postoj základní. Aktéři stojí šikmo, ale chovají se, jako by stáli rovně: také puč přece navenek proběhl jako normální, demokratická obměna vlády a byl i následně schválen parlamentem! Toto vychýlené těžiště událostí symbolizuje výchozí situaci hry: celá společnost, nejen komunisté, ale i jejich demokratičtí odpůrci se už nevratně pohybují na nakloněné ose k totalitě (ne náhodou se jedna z nejpronikavějších studií o vině Jana Masaryka na poválečné sovětizaci země jmenuje Veliký skluz).

Ta nakloněná osa už byla dána dlouho před únorem 1948 Košickým vládním programem, prezidentovou cestou do Prahy symbolicky přes Moskvu, darováním Podkarpatské Ukrajiny Stalinovi jako na podnose, vydáváním protikomunistických ruských emigrantů - řádných československých občanů - do rukou NKVD, faktickou likvidací legitimní politické opozice ve sjednocené vládě Národní fronty, konsenzem všech partají o nemožnosti tří kritik: SSSR, znárodnění a odsunu (včetně divokého) německých spoluobčanů. Logicky následuje červenec 1946, kdy vláda nejprve jednomyslně přijme, a po Stalinově soděvMoskvě stejně jednomyslně odmítne Marshallův plán pomoci (jestli vám zárodky tohoto jednání - tehdy dva roky před pučem - jsou dnes něčím povědomé, pak jde zajisté o podobnost čistě náhodnou).

U Kohouta prezident Beneš sám tuto nakloněnou rovinu sebekriticky reflektuje, vyčítá si Mnichov, heydrichiádu, zmařenou šanci Marshallova plánu jako pomstu Západu za Mnichov.

⁶¹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Nevadí mi, že je takto koncipovaná postava veskrze ahistorická, ale že je nedramatická. Nejedná, přednáší dodatečné historické interpretace. Únorová kapitulace je pak nemotivovaná (a i tak dobrý herec, jakým je Miloš Maršálek, si s umělým konstruktem postavy neví rady).

Skvělé finále

Po trochu rozpačitém prvním obraze packajících národněsocialistických pučistů, kde mi chyběly nůžky a svižnější tempo, se text a jeho jevištní uchopení nejen setkávaly, ale i víc a víc umocňovaly. Autor si sice vyfabuloval motiv Masarykovy sebevraždy jako fingované vraždy, mající uštědřit vítězné moci posmrtný políček, povedlo se mu však daleko víc než ilustrovat dějepis: vytvořit věrohodný lidský charakter (znamení je díky Jiřímu Zapletalovi zejména smutná předsmrtná scéna bývalého bonvivána se zamilovanou spojovatelkou Marie Poulové). Portrét člověka, který permanentním vtipkováním marně potlačuje vědomí selhání. A pak je tu vynikající figura všemocného Ministra (Lubor Novotný přetvořil Václava Kopeckého do odpudivé, a bohužel nám dnes povědomé karikatury bodrého grázla) a hlavně šťastný nápad s voicebandem. Ten Kohoutovy budovatelské verše pouze neparoduje, dynamicky rytmitizuje ve svébytný tvar. Proto skvěle vyzní mrazivá pointa se šibenicemi, shora spuštěnými doprostřed té orgie optimismu.

Režisér však závěrečný živý obraz ještě umocňuje připsanou postavou smrtky se srpem a kladivem (fenomenální Marie Paulová), která s vítězným úsměvem, daným nejen mocí politickou, ale i žensky erotickou v lehkém tanečním rytmu kosí jednu nadšeně recitující hlavu za druhou. Ponechává naživu jenom Básníka jako jakéhosi Horácia hry, který nám o všech těch mordech přináší zprávu, i s vědomím, že se na nich svou krátkozrakostí (Jan Sklenář), byť „jen“ jako básník, celou dobu podílel. Toto odzbrojující finále je vrcholem inscenace natolik sugestivním, že dává zapomenout na předchozí (vesměs odstranitelné) výhrady.

Pavel Kohout: Vítězný únor

Režie: Břetislav Rychlík Scéna: Ján Zavarský Hudba: Petr Hromádka Světová premiéra 29. 10. 2016 v Klicperově divadle Hradec Králové, psáno z reprízy 1. 11.

O autorovi| VLADIMÍR JUST, Autor je teatrolog

Foto autor| FOTO PATRIK BORECKÝ

Foto popis| Všemocný Ministr. Lubor Novotný přetvořil Václava Kopeckého do odpudivé a bohužel nám dnes povědomé karikatury bodrého grázla.

Datum: 26. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁶²

Autor: Jan Císař

Morálka v Česku I. P. 2016

Nestává se mně to často, ale tentokrát se vsutku nabízelo spojit dvě svou poetikou odlišná představení dvou souborů v jednu recenzi – Tajemnou záři nad vilou ve Vile Štvanice a Dona Juana v Divadle pod Palmovkou.

Než jsem šel do Vily Štvanice na představení Divadla LETÍ Tajemná záře nad vilou, dostal jsem trochu záhadný e-mail od realitní makléřky Mae Fistové, že mám nechat doma auto, abychom si mohli připít, a přijít v dresscodu business casual; tedy normální společenské oblečení, bez džínů. Jak se ukázalo, Mae Fistová je postava ze současné hry anglického „multižánrového umělce“ Philipa Ridleye, od níž dostanou manželé Jill a Olie nabídku na „důmsnů“; čekají totiž dítě a jejich dosavadní byt jim nevyhovuje. V originále se hra jmenuje Radiant Vermint – Zářivá verbež a je o lidech toužících po společenském vzestupu, což se projevuje i dobře zařízeným bytem v prestižní lokalitě.

Vražedění, normální záležitost

Přejmenování názvu hry vychází oprávněně z prostoru Vily Štvanice, kde představení probíhá. Režisérka Martina Schlegelová mu velmi dobře rozumí a vládne jím bezpečně. Dokázala to už v představení Olga, kdy se štvanická vila proměnila v legendární Hrádeček. Tentokrát se stává po vzoru anglických románů tajuplnou budovou, dějištěm strašidelných příběhů, v nichž nechybějí nadpřirozené jevy; prostě horor vyvolávající napětí až strach. Což zcela odpovídá žánru, v němž Ridley svůj text napsal, neboť jeho poetikou se vyjevuje neběžná cesta běžné manželské dvojice k majetku ve světě, kde dostatečně neznamena nikdy mít dost. Manželé musí vraždit lidi, kteří překáží rozvoji šťastného bohatého života. Jakmile to udělají, mrtvá těla se rozzáří a splní se další ze snů manželů: o krásné kuchyni či přepychovém autu. Představení tyto situace uskutečňuje i s pomocí záhadných drastických zvuků a světelné projekce. Olie odchází zjistit příčinu tohoto dění, aby se vrátil zkrvavený poté, co zabil neznámého vetřelce. To, co je zprvu pro oba manžele děsem, se postupně mění v normální záležitost; chtějí-li něco vysněného a nedostupného, musí najít další „renovátory“, jak nazývají své oběti. Hedvika Řezáčová (Jill) a Richard Fiala (Olie) jsou schopni hrát tuto komplikovanou proměnu skromných a slušných lidí, kteří usilují o naplnění snů, jež jsou nad jejich možnosti, až ve vrahy. Dokážou to učinit v duchu žánru, jenž se pohybuje mezi realitou a smyšlenkou, odpovídajícími prostředky, což jistě vypovídá i o cílevědomé práci režie s herci. Stejně tak si rozumí režie i se scénografií, která využívá důmyslně a nápaditě současných vizuálních prostředků. Po přestávce se ocitáme v sugestivním prostředí a jsme aktivními účastníky narozeninové slavnosti, kterou Jill a Olie pořádají pro své sousedy na počest prvorozeného syna. Díky jejich „renovacím“ se jejich dům stal přitažlivým a kolem něj si postavili domy další lidé, kteří bydlí stejně a chovají se stejně. V představení jsme ovšem těmito sousedy my, diváci. Paní Fistová, kterou ve výrazné stylizaci vědoucí dámy dokonalého společenského chování hraje Elizaveta Maximová (v dvojroli je i jednou z obětí), vyzve k připitku. Zároveň oznámí, že Jill a Olie se budou stěhovat do lepší vily, kterou budou renovovat stejným způsobem, a předloží jim novou smlouvu, kterou nadšeně

⁶² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

podepíší. Opět tak pomohou developerům budovat nové, tentokrát přepychovější sídliště. Paní Fistová jim jako Mefistofeles uskutečňující sny za cenu vražd, umožňuje postup na společenském žebříčku. Je předností této inscenace, že nenásilně spojuje individuální osudy se společenským hnacím motorem, jímž je kapitál. A tak jsme tam stáli, v ruce sklenky s vínem, před sebou na stolcích chlebíčky a jednohubky – a poprvé mne z toho hororu mrazilo. Neboť před námi pojednou vystala otázka, zda se přece jen trochu nepodobáme „slušným vrahům“. Zazněla neokázale, ale díky dramaturgicko-režijní koncepci, která přes razantní úpravy Ridleyho hry ctí text a zachovává jeho téma, neodbytně.

Když v inscenaci Molièrova Dona Juana v Divadle pod Palmovkou na počátku představení přijde za Juanem Elvíra, jeho svedená a potom zavržená manželka, má na sobě černý průsvitný šat, pod nímž je nahá. Kající a pokořená oběť je současně (a stále) svůdnicí, která chce svého muže znovu tělem získat a ovládnout. Svou svůdnost nezapře ani jako jeptiška při druhém setkání s Juanem. Při odchodu ukáže zcela obnažená záda, sice s krvavými stopami bičování, ale zvláště morbidně – eroticky přitažlivá. Její kostým stvoří obraz, z něhož vyrůstá nekonvenčně rozporuplné pojetí této postavy.

Existuje ještě hřích?

Tuto polohu realizuje režisér Michal Lang jako klíčovou v celé inscenaci Molièrovy hry. Sganarela hraje Radek Valenta jako člověka, jenž zastává nepřekročitelné morální principy, a proto také upřímně – někdy až s dojemnou vroucností – vyčítá Juanovi jeho chování. Jenže: jako sluha si u něho vydělává na živobytí, a proto mu nezbývá než se aktivně na životním stylu svého pána podílet. Je zcela logické a přirozené, že na konci celého příběhu jej Juanova smrt připraví o mzdu, neboť tak musela skončit kontroverze, v níž mravní zásady prohrávají. Titulní postava, don Juan Ondřeje Veselého, začíná koupelí ve vaně plné pěny, pak předvádí své tělo jen s ručníkem kolem pasu. Sganarel mu provádí ranní kosmetickou údržbu, obléká jej, aby se nakonec vyloupil společensky dokonalý a přitažlivý muž. Ondřej Veselý jej stvrzuje nejenom chlapským zjevem a smyslným požitkem z tělesného bytí, ale i výsostně sebevědomým, ničím neomezovaným jednáním prosazujícím bezohledně vlastní zájmy. Užívá si především a pouze života, toho, co jej těší a baví. A využívá k tomu schopnost manipulovat perfektně s lidmi, zejména znamenitou rétorikou. Je to vybraný exemplář požívačnicka; moc nechybí k tomu, aby byl tímto svým životním stylem sympatický.

Z tohoto hlediska se nutně objevuje otázka, co je vlastně špatné jednání, hanebnost, zločin, které zakládají jeho vinu, porušují řád stvořeného světa, a tím znamenají i vzpouru proti jakési transcendentální – boží – moci. Zasluhují tak být nazvány hříchem, jenž znamená omyl, chybu, zbloudění, odcizení vůči lidem, bohu i vůči sobě samému. Nikoliv náhodou v jistém okamžiku don Juan této inscenace hraje věrohodně podobu ukřižovaného Ježíše Krista jako absolutní odmítnutí pojmu hřích. A stejně, jakkoliv představení ukáže sochu komtura v naddimenzované velikosti a tato socha pohybem hlavy přijme Juanovo pozvání na večeři, nevykoná mrtvý komtur spravedlnost přesahující lidskou zkušenost. Stane se to jinak: všechny postavy, které v představení vystupují, i děti pana Neděly, jej lynčují. Juan byl zřejmě příliš netečný k tomu, co si o něm lidé myslí, příliš bezohledně prosazoval svá přání, příliš provokoval tím, že nezakrýval své chování a jednání. A když přišel na to, že by se měl skrývat pod maskou předstíraných ctností, bylo už pozdě. Jeho provokace jinakostí mu nebyla odpuštěna. Jde v tom i škleb, jenž připomíná smečku dravých zvířat.

Kvalita této inscenace je v tom, že interpretuje jak postavu Juana, tak i celý Molièrův text z aspektu nonkonformnosti, v němž jedinec jedná proti uznávaným normám ze svobodného rozhodnutí. Kdyby inscenace šla v tomto smyslu až k nejzazším důsledkům tohoto pojetí – zejména v oné kontroverznosti postav – mohlo dojít představení ještě dál k výraznějšímu sdělení. Je jenom dobře a zajímavě nakročeno, protože se občas jako by lekne své odvahy a

zastaví se před posledním krokem. Tento směr scénování je zcela patrný v scénografickorežijní složce, v níž scéna i kostýmy Jana Duška jak v jednotlivostech, tak v celku operují znamenitě, invenčně a trvale s protiklady: současnost prostupuje minulost, iluzivnost je prostředkem k akcentování fiktivnosti divadla, vizualizace stojí proti slovům a způsobem koláže formuje smysl.

Je to myšlení obrazem, které se podílí na významové výstavbě inscenace. V tomto duchu nutí tato říjnová premiéra spolu s premiérou Divadla Letí důrazně přemýšlet nad určitými znaky morálního stavu současnosti, jež bychom možná mohli zahrnout pod pojem egotismu značícího zvýšené nekritické hodnocení vlastní osobnosti i intenzivní a nevybíravé sebeprosazování s ohledem na vlastní prospěch. A to věru není málo v době maximální sebescénovanosti.

Philip Ridley: Tajemná záře nad vilou

Režie: Martina Schlegelová Vila Štvanice, premiéra 20. 10.

Molière: Don Juan

Režie: Michal Lang Divadlo pod Palmovkou, premiéra 21. 10. O

autorovi| JAN CÍSAŘ, Autor je teatrolog

Foto autor| FOTO MARTIN ŠPELDA

Foto popis| Výsostně sebevědomý Juan. Ondřej Veselý (na masážním lehátku) v titulní roli Molièerovy hry a Radek Valenta jako Sganarel.

Datum: 23. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁶³

Autor: Jan Císař

Složitost lidského bytí

Dramaturgie činohry Národního divadla se zasloužila o úspěšný počín, když uvedla na Nové scéně text René Levínského *Dotkni se vesmíru a pokračuj*.

Levínský v něm rozvíjí tematiku, již započal Poincarého domněnkou, kterou ve Vile na Štvanici hraje Soubor Tygr v tísni.

V obou případech je námětem věda, vědecké bádání, vědci a jejich odpovědnost za výsledky zkoumání. *Dotkni se vesmíru a pokračuj* se zabývá genetikou; biochemik Bohumil Plánovský objeví mechanismus evoluce, předpoklady pro vytváření nových organismů – což umožňuje i vznik nového člověka. Mimo to začne v genomu hledat zašifrovaný boží vzkaz. Za inspirační zdroj svého textu označuje Levínský úsilí lotyšského židovského matematika Ilji Ripse, jenž se snažil v tóře – základním dokumentu judaismu – dešifrovat vzkazy Hospodina.

Levínský je také autor, jenž dovede stvořit přesný model zpodobované skutečnosti, vyvolat plastickou představu prostředí a lidí, kteří v něm existují. Má smysl pro charakteristický detail (např. v této inscenaci kávový rituál s hrnečky) a neméně znamenitou schopnost pracovat s jazykem. Některé repliky, které reagují na současnost, nejsou u něho násilnou aktualizací, ale zcela přirozenou součástí modelu dnešního dialogu. Z jistého hlediska je tak možné vnímat *Dotkni se vesmíru a pokračuj* jako bystrou konverzační komedii; absurdní scéna mezi manžely Plánovskými je v tomto směru příznačná. I řada reakcí diváků zejména v první polovině představení dokazuje, že Levínského text i jeho inscenace jsou záležitostí pro diváka dobře pochopitelnou; ludickou – hravou – především v rovině zábavy, která má své intelektuální nároky.

Průnik do smyšlených světů

Jenže Levínský není autor tak jednoduchý, je svou divadelní tvorbou i pojetím divadla dítětem doby, již nazýváme postmoderní. Hravost (ludismus) pro něho proto znamená hlavně prostor „osvobozený od všech konvencí, pravidel a tradic, svobodnou volbu jakýchkoliv prostředků a jejich šokující kombinace“. Viděl jsem druhou premiéru 8. listopadu, která byla o 10 minut kratší než premiéra první, protože se inscenace vrátila k první Levínského verzi a odstranila další nové motivy usnadňující – a možná i zjednodušující – chápání jednání postav. Ničemu to nevadilo, protože text žádné podrobné vysvětlování nepotřebuje, logická racionalita příčinnosti uspořádaná v lineárním čase je mu vzdálená.

Kromě toho svým vzděláním (teoretická fyzika) a povoláním se Levínský pohybuje ve sféře abstraktní matematiky, která nepracuje s reálnými objekty. Takže je pro něho zcela přirozený průnik do fiktivních, smyšlených světů, které nepotřebují logické kalkulace pojmových interpretací. V tomto principu se u Levínského nejvíce vyjevuje

„postmodernistický“ způsob odstraňující jakékoliv hranice a meze, když text v materiálu slova – jako literární předloha inscenace – bez jakýchkoliv zábran přestupuje ze skutečnosti do fikce. Provést tento systém a tuto strukturu scénickými prostředky jeviště je nadmíru náročné; občas

⁶³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

se dokonce může zdát, že nemožné. (Možná, že film by našel jiné možnosti zpracování.) Levínského text má mnohé scénické poznámky, které nesouvisí ani s dějem, ani s postavami. Jsou svěbytným obrazem, jenž přímo a bezprostředně prezentuje imaginaci jako zdroj kultury dotvářející lidské bytí. Pokud divákovi inscenace tyto obrazy – např. jezdce v nevadské poušti, jenž vzhlíží na deltu Nilu – nenabídne a divák bez znalostí textu o nich neví, uniká mu podstatná část smyslu sdělení. Režisér Jan Frič ví, že text tuto obraznou rovinu obsahuje a jistým způsobem ji redukuje na přítomnost iluzivního prvku ve scénografické složce (Nikola Tempír). Snaží se toho dosáhnout průhledem skleněnou stěnou laboratoře do parku, v němž pulzuje barevný všední život, jenž občas usiluje o symbolický vztah k situacím ve vědeckém prostředí. Leč ve srovnání s tím, co požadují zmíněné scénické poznámky, je to málo na to, aby obraz byl tou složitostí, jíž pronikáme ke složitosti bytí.

Volnost k hledání osobitých hereckých cest

Stejně zásadní význam má pro smysl scénického tvaru i hereckorežijní uchopení postav. Východiskem je reálný základ, jenž nabízí Levínského text, nad nímž je rovněž třeba zbudovat symbolický přesah. Odkazují k tomu už jména postav, neboť téměř všechna se vážou k biblickému vyprávění. To zajisté vyžaduje nadhled, jenž výchozí reálnost postavy nahlíží s patřičnou dávkou stylizace, která je zároveň interpretací. Levínského text k tomu provokuje, aby zároveň ponechal volnost k hledání osobitých hereckých cest.

Faustovská posedlost Davida Matáska jako objevitele zázračného prvku tak nabývá i poloh sebestředného obdivu. Stejně tak Anděla Pavlíny Štorkové v téměř svatém sebeobětování svému vědeckému poslání i milovanému Pacovskému se dostává až k naivním a skoro dětsky infantilním postojům. Penzisté Aloise Švehlíka a Jiřího Štěpničky pak díky svým hereckým zkušenostem předvádějí jemně, leč naléhavě převahu znalostí svých postav o životě a jsou vědoucími komentátory banální denní každodennosti vědeckého bádání, která dojde k závěru, jemuž nechybí idyličnost, ale ani výzva pokračovat v poznávání vesmíru, jehož se vědci dotkli.

Neboť za postavami vyhlíží postavičky podivuhodných mutantů, kteří – jak Levínský píše – „vyhlížejí jako upoutávka na příští díl“. Dá se to také chápat jako apel, abychom i my diváci pokračovali v přemýšlení o složitosti našeho bytí. Což koneckonců stvrzuje, že inscenace jako celek má v dnešním činoherním divadle – i Národním divadle – svou přitažlivost pro diváky a dává mu i možnost přesahu podle jeho schopností a potřeb.

René Levínský: Dotkni se vesmíru a pokračuj

Režie: Jan Frič Dramaturgie: Jan Tošovský Scéna: Nikola Tempír Kostýmy: Petra Vlachynská Hudba: Jakub Kudláč Světelný design: Martin Špetlík ND – Nová scéna, premiéry 3. a 8. listopadu

Faustovská posedlost Davida Matáska jako objevitele zázračného prvku nabývá i poloh sebestředného obdivu

O autorovi| JAN CÍSAŘ, Autor je teatrolog

Foto autor| FOTO PETR NEUBERT

Foto popis| V Ústavu chemické ekologie AV ČR. David Matásek jako Bohumil Plánovský a Pavlína Štorková jako Anděla Suchemá.

Datum: 25. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 10⁶⁴

Autor: Helena Havlíková

Carl Orff v retro stylu v Operním panoramatu Heleny HavlíkovéSložitost lidského bytí

Repertoár opery Národního divadla obohatila dvojice oper Carla Orffa: Chytračka, která tu byla uvedena dosud pouze jednou v letech 1981-83, a Měsíc - ten zde zazněl vůbec poprvé. Byla to šťastná volba včetně použití českého překladu Jiřího Jorana a Jiřího Hučína, díky kterému mohlo domácí publikum reagovat bezprostředněji než v případě německého originálu, jehož dokonalosti by navíc sólisté zejména v nezpívaných, ale mluvených částech dosahovali jen obtížně. Málokdy se při opeře v Národním divadle stává, že se diváci nahlas smějí.

Carl Orff (1895-1982) se při hledání cest hudebního divadla ve změti avantgardních stylů s atonalitou a dodekafonií expresionismu Druhé vídeňské školy Arnolda Schönberga a Albana Berga, politicky angažovaným hudebním divadlem Kurta Weilla a Bertolta Brechta nebo provokacemi i Novou věcností Paula Hindemitha vrátil ke kořenům. Ve svém kompozičním stylu, který po zásadním zvratu v roce 1937 nastolila jeho nejslavnější skladba, kantáta Carmina burana, podobně jako ve svém didaktickém hudebním a pohybovém systému Schulwerk hledal prapůvodní sílu a podobu hudby. Vedle lidského hlasu a řeči v ní mají důležitou roli bicí nástroje, skandování, opakování ostinátních figur, motorismus. A pro své pojetí divadla čerpal z lidových a barokních zdrojů, ve které iluzi psychologického realismu rozbíjejí hravost a střihy. Z těchto principů vycházejí i jeho dvě opery podle pohádek bratří Grimmů – Měsíc (1939) a Chytračka (1943), které se vzhledem ke své zhruba devadesátiminutové délce hrávají v jednom večeru.

Carl Orff: Měsíc. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Carl Orff: Měsíc. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Carl Orff: Chytračka. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Carl Orff: Chytračka. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Režisér Jiří Nekvasil a jeho spřízněný tým scénografa Daniela Dvořáka, kostýmní výtvarnice Simony Rybákové, pohybové spolupracovnice Ladislavy Košíkové a gagmana Števa Capko nevsadili na inscenační propojení obou stylově příbuzných Orffových oper, ale nebáli se kontrastu. Byl zásadní. Začali Chytračkou - trojice lišáckých pobudů v ní komentuje příběh o dceři sedláka, která díky svému důvtipu získá pozornost, zájem, ruku a nakonec i respekt domýšlivého krále. Pro její scénickou podobu vyšli z Orffova akcentu na rytmickou složku partitury. Souzněl s výtvarnou i hereckou inspirací avantgardními styly od futurismu přes konstruktivismus, poetiku Osvobozeného divadla až k op artu s geometrickými černobílým

⁶⁴ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

obrazci a vzory v kontrastu s pestrobarevnými kostýmy. Orffovu dynamickou motoriku a humornou nadsázku podpořila i šestice mimů v bachratých werichovských kostýmech a maskách a trhavé „loutkové“ pohyby. Škoda, že se tento princip nepodařilo aplikovat i na truhlu, ve které si Chytračka nechá domů přinést krále, a poslední scéně tak chyběla vtipná tečka. Zcela mimo jinak nápaditě zvolenou poetiku se ovšem ocitla trojice vychytralých chlapíků, u Orffa označených jako pobudové, kteří ale nedostali podobu klaunů nebo kabaretierů, jak by se v logice inscenačního řešení dalo očekávat, ale tři všeho schopných současných lobbyistů s mobily. Jejich rádoby politické narážky na kapříky, Babiše nebo vítězství pravdy a lásky s citací písně „Ať mír dál zůstává“ svou trapností překročily přijatelnou mez.

Carl Orff: Měsíc. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

V Měsíci Vypravěč líčí historku o čtveřici kumpánů, kteří ve vedlejší vesnici ukradnou měsíc, dovezou ho do té své a na jeho svitu slušně vydělávají. Po smrti si každý tu svou čtvrtku vezme do záhrobí, kde měsíční světlo probudí mrtvé. Vypukne tu bujarý mejdan, jehož hluk se dostane až ke sluchu nebeského strážce vesmírného pořádku, než zjedná nápravu: Měsíc pověsí na nebe, aby pěkně svítil všem lidem na zemi. Orffovu metaforu „divadélka světa“, jak zní podtitul díla s triádou země – záhrobí – nebe a apoštolským vypravěčem typickým pro barokní oratorium, inscenátoři nahradili parodií na socialistickou NDR. Ostalgie fungovala až obdivuhodně přesně. Děti v pyžámkách se vzorně usadí před televizi a večerníčkový televizní mužiček Sandmännchen před nimi předestře obraz nočního kempu, kde pracující soudruzi tráví zaslouženou dovolenou, než čtveřice bítníků parodujících skupinu Puhdys vyleze z trabantu, měsíc naloží na přívěs a všem ujede. Záhrobí pak má podobu průčelí paneláku, ze kterého vylézají ikony NDR – zpěvák Dean Read, cyklista Olaf Ludwig, konferenciér a tanečnice východoněmecké televizní show Ein Kessel Bantes, včelka Mája, Vinnetou a Nšo-či, ale i pohraničník s puškou, sputnik a generální tajemníci Walter Ulbricht a Erich Honecker, kteří se zaštiťují Brežněvem. Jejich „řádění“ v kontextu sestřihu z dobového televizního zpravodajství a komentáře sboru v teplákových soupravách s emblémem DDR vyznělo pro někoho jako hodně mrazivá groteska, pro jiné třeba jako sentimentální vzpomínka na dobu dětství a dospívání, pro jiné jako zdoluhavá nuda. V každém případě ale bylo ke zvážení, zda Petrovo opěvování vína, hloubání nad řádem světa a zahánění nebožtíků zpět do rakví nezredukovat škrty – nejen v této ostalgické koncepci. Zjevení Petra zpoza sputniku, který ovšem ve sněhobílém kožichu s límcem jako beránkem hříchů světa nesnímá, byl sice vtipný nápad, ale ani v kombinaci s přehlídkou německých socialistických ikon na lávce před orchestrem na tak dlouhou plochu nevystačilo.

Carl Orff: Měsíc. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Carl Orff: Měsíc. ND Praha. Režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Simona Rybáková.

Partitura Chytračky i Měsíce zní zdánlivě odlehčeně, skrývá však záludnosti rytmické, ale i stylové, když lyrickou árii v bezprostředním střihu vystřídá zemitá hospodská odrhovačka, patetický paján přejde v jadrný cajdák nebo biedermeierovský Liederfel v kabaretní šlágr. I když se ne vždy dařilo udržet v rytmicky komplikovaných místech precizní souhru, parafráze různých stylů měly v hudebním nastudování Zbyňka Müllera vtip a švih, což podpořila i

barevná pestrost díky bohatě exponovaným dechovým nástrojům včetně pikol, basklarinetu nebo kontrafagotu, rozsáhlé baterii bicích, ale i harmonice nebo varhanám.

Lepší sólistické obsazení si Národní divadlo „schovalo“ až na druhou premiéru. Uvězněný Sedlák v Chytračce naříká, ale hlavně (svatý) Petr v Měsíci, v bělostném kožichu s límcem z beránka (který ale hříchy světa nesejme) „světovládně“ mudruje v podání basisty Zdeňka Plecha mnohem živěji, než když František Zahradníček příliš fádně poučuje. Také Olga Jelínková při druhé premiéře i díky své specializaci na koloraturní obor vystihla důvtip, ale i něhu Chytračky přesněji než Jana Sibera. Ješitná samolibost Krále měla ve výkonu Svatopluka Sema výraznější nadsázku, zatímco alternující Roman Janál brilantně uplatnil hlavně svůj komediantský talent. V parodii na lobbyisty, resp. dlouhovlasé bítíky si ovšem zařadilo spontánněji kvarteto premiéry první - Jiří Hájek, Jiří Rajniš ml., Josef Moravec a Pavel Švingr. Zvláštní kombinace snové grotesky se podařila při obou premiérách Jaroslavovi Březinovi v obtížné vysoko položené falzetové tenorové roli Vypravěče, zde večerníčkového Sandmännchena.

Osvědčený tandem Jiří Nekvasil – Daniel Dvořák v Orffových operách vytvořil jednu ze svých nejlepších inscenací, která konečně v Národním divadle prolomila nepříteli výrazné výsledky minulé sezóny.

Plachetkuv Leporello z MET

I když se u nás už desátá sezóna přímých přenosů z Metropolitní opery stala zavedenou součástí operního života u nás, zařazení Dona Giovanniho poutalo zvláštní pozornost – do role Leporella byl obsazen basbarytonista Adam Plachetka. Po Vladimíru Chmelovi v menší roli Hajného v předloňské Dvořákově Rusalce teprve druhý Čech, který se do tohoto novodobého fenoménu prezentace operních inscenací dostal.

Nezklamal. Ba dá se říci, že patřil k pěvecky, ale i představitelsky k nejlepším sólistům přenosu. Prostřednictvím mikrofonů vynikla hutnost jeho tmavého hlasu v kontrastu se světlejším a přes snahu zvukařů výrazně menším barytonem Simona Keenlysidea. V hudebním pojetí Fabiana Luisiho nemohl uplatnit nuance, které předvedl v Leporellově slavné rejstříkové árii při únorovém benefičním koncertě na pražském Žofíně, když s ironickým nadhledem vtipně hlasem charakterizoval věk nebo povahu milenek Dona Giovanniho. V MET se mu ovšem dařilo v postavě plebejského sluhy i herecky pointovat situace tak, že byl jediný, kdo do Mozartova dramatu giocoso vnesl záblesky komiky. Publikum v MET i v kině rozesmál, když drtil Donnu Elvíru dalším a dalším výčtem jmen Giovanniho milenek, když v přestrojení za Giovanniho napodoboval jeho gesta směrem k Elvíře, na kterou se pak s gustem macha žádostivě vrhl. Diváci spontánně reagovali, když se na Giovanniho hostině hladově cpal kuřecím stehnem nebo když se snažil před trestajícím komturem omluvit chování svého pána.

Wolfgang Amadeus Mozart: Don Giovanni. Metropolitní opera. Adam Plachetka (Leporello).

Plachetka si tak Leporellem zkompletoval svoji kolekci tří postav v této Mozartově opeře – vystupoval už ve třinácti různých nastudováních nejen v titulní postavě Dona Giovanniho (mj. na Hudebním festivalu Znojmo, ve Stavovském divadle, Vídeňské státní opeře nebo berlínské Německé opeře), ale i jako Masetto (salcburský festival, londýnská Královská opera, berlínská Německá státní opera). A zdá se, že Leporello je mu typově i hlasově nejbližší.

Inscenace sama nepatří v produkci MET k nejzdařilejším, jak bylo zřejmé už z prvního přenosu tohoto nastudování Dona Giovanniho před pěti lety. Lze pochopit, že se divadlo velikosti

Metropolitní opery nebude pouštět do vytříbené historicky poučené interpretace na dobové nástroje ani při své závislosti na soukromých donátorech do kontroverzních pobuřujících výstřelků, jak je známe z režie Clause Gutha na salcburském festivalu s Giovannim a Leporellem jako feťáckými ztroskotanci nebo Calixta Bieita plnou násilí a drasticky vulgárního ponižování. V obsazení moderního velkého symfonického orchestru zněla (v pražském kině Aero) pod taktovkou Fabia Luisiho velkooperně rozmáchlá verze, v níž aspirace na vytříbený mozartovský styl nebyla prioritou. Ani britský režisér Michael Grandage, nositel řady prestižních divadelních cen, nijak neexperimentoval: se svým scénografem Christopherem Oramem a uchýlil se k prvoplánové ilustraci příběhu o chlapíkovi, který se nepříliš vynalézavě honí za ženskými. Nebyla to ani drama, natož žertovné. Před průčelím dvoupatrového oprýskaného domu s řadami balkónků, jejichž žaluzie se mohou otevírat a vyjevovat malebné výjevy okounějících krasotinek nebo černých soch v kápích, naaranžoval postavy v rokokově historizujících kostýmech především tak, aby se jim dobře zpívalo. Světelný design Paula Constabla ovšem vytěžil z banálně řešených situací maximum. Giovannioho zmizení v ohních a dýmech do propadliště nebylo ani velkolepé ani vynalézavé. I v našich oblastních divadlech se prostopášník propadá do pekel zajímavěji a třeba Leporellovu rejstříkovou árii jsme už i v domácích podmínkách viděli mnohokrát rozehranou výrazně vtipněji – jakkoli nemáme k dispozici hvězdnou sestavu zpěváků.

Sólisté z MET svoji profesionalitu projevili i tím, že se podřídili onomu univerzálně globalizovanému stylu velkého zvuku i hlasů - za vydatné pomoci zvukařů, kteří namíchali hlasitost zpěváků tak, že z reproduktorů čnely nad orchestrem až nepřírozně. Ale ani tak jsme při přenosu neslyšeli výkony, které by patřily v mozartovském oboru k vzorovým. Simon Keenlyside se v titulní roli utápěl spíše ve svém intelektuálním hloubání nad uspořádáním světa, než aby z něj vyzařovalo charisma neodolatelného svůdníka. Paul Appleby sice po první árii Dona Ottavia Dalla sua pace zklidnil své vibrato, ale v té druhé – *Il mio tesoro intanto si nedokázal poradit s koloraturami*. Ty byly nad možnosti Hibly Gerzmavy jako Donny Anny i Malin Byström, jejíž hlas zněl zastřeně zejména v přidané a velice obtížné vídeňské árii Donny Elvíry *Mi tradi quell'alma ingrata*. Bas Kwangchula Youna měl vskutku rozkmit starce, který jako do posledního detailu obživlá černo-šedá socha působil hodně triviálně. Ani Serena Malfi jako Zerlina a Matthew Rose v roli Masetta nedodali tomuto přenosu Mozartova Giovannioho patřičný lesk.

I druhý přenos Dona Giovannioho potvrdil, je přes velkolepou věhlasnost MET je toto nastudování globalizovaně provinční – chybí mu především ten machistický a svatokrádežný rozměr, který je podstatou Mozartovy partitury o potrestaném prostopášníkovi.

Cura jako pedagog své tajemství nepředal

Charismatický José Cura, rezidenční umělec Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, se podobně jako v loňské sezoně i v programu letošní 82. uplatňuje nejen jako sólista, dirigent a skladatel, ale i jako pedagog mistrovských kurzů. Účastníci pro kurzy v únoru 2016 byli vybráni na základě životopisů a nahrávek. Na koncertě ve Smetanově síni s orchestrem FOK pak výsledky své práce představili sopranistka Barbora Řeřichová Perná, mezzosopranistky Ester Paulů, Barbora Polášková, Dana Šťastná, Alžběta Vomáčková, basista Lukáš Hynek-Krämer a tenorista Ján Kostelanský.

Určitě je třeba přivítat každou příležitost pro sólisty mladé generace v tak náročném a konkurenčním oboru, ke kterému dnes patří sólový zpěv. Tím spíše, když mohou vystoupit s orchestrem. Koncert v rámci cyklů FOK však bohužel nepatřil k těm zdařilým. Důvodů bylo několik.

Tím prvním byla dramaturgie programu. Zařazení operních předeher nebo intermezz má své oprávnění na sólovém recitálu. Na koncertě, který měl být prezentací mistrovské pěvecké třídy a na kterém vystupovalo kromě Cury dokonce sedm sólistů, však uvedení čtyř instrumentálních čísel postrádalo smysl. Ubíralo čas těm, kvůli kterým se koncert konal. Orchestr FOK sice hrál předehery k Lazebníkovi sevillskému, Luise Millerové a Síle osudu a intermezzo z Komediantů s profesionálním přehledem, ale do tolikrát obehnaných skladeb nepřinesl pod taktovkou jakkoli italsky temperamentního Marca Comina nic nového ani zajímavého.

Druhým důvodem byla volba repertoáru většiny účinkujících. Volili ty nejslavnější ze slavných árií, ve kterých se vystavují nesmlouvavé konkurenci mnoha svých zkušenějších kolegyň. Prorazit skrze S&*236;, mi chiamato Mimi z Pucciniho Bohémy, árii Rossiniho Rosiny Una voce poco fa, Habaneru z Carmen nebo vévodovu árii La donna é mobile z Verdiho Rigoletta je opravdu úkol navýsost nesnadný. A pouštět se na začátku kariéry do tak vypjatých dramatických partů jakými je árie Eboli O don fatale, jak se o to pokusila Ester Pavlů, se zdá být předčasné.

Třetím, nejpodstatnějším důvodem, byla prezentace výsledků mistrovských kurzů Josého Cury. „Nestačí jen umět zpívat. Než se dostanou mezi nejlepší, musí se stát osobnostmi“, prohlásil Cura na nedávném setkání s novináři o mladé generaci sólistů. Dalo by se očekávat, že své rady zaměří právě na nacházení osobité interpretace zvolených árií. Tím spíše, že jeho pěvecké výkony se zejména v poslední době opírají více o charisma jeho osobnosti a intenzitu výrazu, než o pěveckou suverenitu, jak ukázal ostatně na začátku koncertu v prologu Tonia z Leoncavallových Komediantů i v duetech. Jakoby si však Cura toto své „tajemství“ schoval pro sebe. Vystoupení sólistek a sólistů směřovala více ke krásným tónům než ke snaze vyjádřit osobitě obsah zpívaných árií. A to přitom všichni mají za sebou četné jevištní zkušenosti a Barbora Polášková, která na koncertě zpívala Habaneru Carmen a duet C'est toi. C'est moi s Josém, vytvořila roli vášnivé cikánky komplet v olomoucké inscenaci.

Z celého večera se nakonec nejpřesvědčivěji prezentovala svým objemným a barevně bohatým mezzosopránem Alžběta Vomáčková. V rozsáhlé závěrečné scéně z Verdiho Aidy dala Amneris, kterou zpívá v liberecké a budějovické inscenaci, potřebnou milostnou vášeň a touhu zachránit zrádného vojevůdce Radama, kterého miluje a nenávidí zároveň.

Inspirace na dny příští

Claudio Monteverdi: Vespro della beata Vergine (Mariánské nešpory). Collegium 1704 a Collegium Vocale 1704, dirigent Václav Luks. . Praha, Rudolfinum pondělí 24. října a úterý 25. října 2016 19:30 h.

Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem d moll KV 626. Jana Šrejma Kačírková – soprán, Markéta Cukrová – alt, Josef Moravec – tenor, Tomáš Jindra – bas. Kühnův smíšený sbor, sbormistr Marek Vorlíček. Symfonický orchestr hl m. Prahy FOK, dirigent Vojtěch Spurný. Kostel sv. Šimon a Juda úterý 25. října 2016 19:30 h.

El*299;na Garanča – Meditation . PKF – Prague Philharmonia , dirigent Karel Mark Chichon. Na programu Johann Sebastian Bach, Charles Gounod, Gaetano Donizetti, Giuseppe Verdi, Pietro Mascagni, Georges Bizet. Obecní dům, Smetanova síň středa 26. října 2016 19:30 h.

Julius Zeyer / Josef Suk: Radúz a Mahulena . Osoby a obsazení: Mahulena (Marie Glázrová), Radúz (Václav Voska), Stojmír (Zdeněk Štěpánek), Runa (Leopolda Dostálová), Prija (Dana

Medřická), Živa (Jarmila Krulišová), Královna Nyola (Julie Charvátová), Radovid (Jaroslav Průcha), Přibina (Otakar Brousek), Vratko (Bohumil Záhorský) a Pohádka (Jiřina Petrovická). Zpívané části: Libuše Domanínská, Antonín Zlesák a Přemysl Kočí. Spoluúčinkují Pěvecký sbor Československého rozhlasu v Praze, sbormistr Ladislav Černý, a Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK, řídí Václav Smetáček. Připravil a uvádí Jindřich Bálek. Český rozhlas Vltava, sobota 29. října 2016 19:30 h.

Datum: 24. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁶⁵

Autor: Helena Havlíková

Carl Orff v retro stylu

Repertoár opery Národního divadla obohatila dvojice oper Carla Orffa: Chytračka, která tu byla uvedena dosud pouze jednou v letech 1981–1983, a Měsíc – ten zde zazněl vůbec poprvé. Byla to šťastná volba včetně použití českého překladu Jiřího Jorana a Jiřího Hučína, díky němuž mohlo domácí publikum reagovat bezprostředněji než v případě německého originálu.

Carl Orff (1895–1982) se při hledání cest hudebního divadla ve změti avantgardních stylů vrátil ke kořenům. Ve svém kompozičním stylu, který po zásadním zvratu v roce 1937 nastolila jeho nejslavnější skladba – kantáta Carmina Burana –, podobně jako ve svém didaktickém hudebním a pohybovém systému Schulwerk hledal prapůvodní sílu a podobu hudby. Vedle lidského hlasu a řeči v ní mají důležitou roli bicí nástroje, skandování, opakování ostinátních figur, motorismus. A pro své pojetí divadla čerpal z lidových a barokních zdrojů, kde iluzi psychologického realismu rozbíjejí hravost a střihy. Z těchto principů vycházejí i jeho dvě opery podle pohádek bratří Grimmů – Měsíc (1939) a Chytračka (1943), jež se vzhledem ke své zhruba devadesátiminutové délce hrávají v jednom večeru.

Od futurismu k op-artu

Režisér Jiří Nekvasil a jeho spřízněný tým – scénograf Daniel Dvořák, kostýmní výtvarnice Simona Rybáková, pohybová spolupracovnice Ladislava Košíková a gagman Števo Capko – nevsadili na inscenační propojení obou stylově příbuzných Orffových oper, ale nebáli se kontrastu. Byl zásadní.

Začali Chytračkou – trojice lišáckých pobudů v ní komentuje příběh o dceři sedláka, která díky svému důvtipu získá pozornost, zájem, ruku a nakonec i respekt domýšlivého krále. Pro její scénickou podobu vyšli z Orffova akcentu na rytmickou složku partitury. Souzněl s výtvarnou i hereckou inspirací avantgardními styly od futurismu přes konstruktivismus, poetiku Osvobozeného divadla až k op-artu s geometrickými černobílými obrazy a vzory v kontrastu k pestrobarevným oděvům. Orffovu dynamickou motoriku a humornou nadsázku podpořila i šestice mimů v bachratých werichovských kostýmech a maskách a trhavé „loutkové“ pohyby. Škoda že se tento princip nepodařilo aplikovat i na truhlu, v níž si Chytračka nechá domů přinést krále, poslední scéně tak chyběla vtipná tečka.

Zcela mimo jinak nápaditě zvolenou poetiku se ovšem ocitla trojice vychytralých chlapíků, u Orffa označených jako pobudové, kteří ale nedostali podobu klaunů nebo kabaretiérů, jak by se v logice inscenačního řešení dalo očekávat, nýbrž tří všehoschopných současných lobbistů s mobily. Jejich rádoby politické narážky na kapříky, Babiše nebo vítězství pravdy a lásky s citací písně „Ať mír dál zůstává“ svou trapností překročily přijatelnou mez.

Divadélko světa NDR V Měsíci Vypravěč líčí historku o čtveřici kumpánů, kteří ve vedlejší vesnici ukradnou měsíc, dovezou ho do té své a na jeho svitu slušně vydělávají. Po smrti si každý tu svou čtvrtku vezme do záhrobí, kde měsíční světlo probudí mrtvé. Vypukne tu bujarý mejdan, jehož hluk se dostane až ke sluchu nebeského strážce vesmírného pořádku, a ten zjedná nápravu: měsíc pověsí na nebe, aby pěkně svítil všem lidem na zemi. Orffovu metaforu

⁶⁵ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

„divadélka světa“, jak zní podtitul díla, s triádou země – záhrobí – nebe a apoštolským vypravěčem, typickým pro barokní oratorium, inscenátoři nahradili parodií na socialistickou NDR.

Trabant, Vinnetou a tepláky

Ostalgie fungovala až obdivuhodně přesně. Děti v pyžamkách se vzorně usadí před televizi a večerníčkový televizní mužíček Sandmännchen je zavede do kempu, kde pracující soudruzi tráví zaslouženou dovolenou, než skupina beatníků, která vyleze z trabantu, ukradne měsíc. Záhrobí pak má podobu průčelí paneláku, ze kterého vylézají ikony NDR – zpěvák Dean Reed, cyklista Olaf Ludwig, konferenciér a tanečnice východoněmecké televizní show Ein Kessel Bantes, včelka Mája, Vinnetou a Nšo-či, ale i pohraničník a generální tajemníci. Jejich „řádění“ v kontextu sestřihu z dobového televizního zpravodajství a komentáře sboru v teplákových soupravách vyznělo jako hodně mrazivá groteska.

Partitura Chytračky i Měsíce zní zdánlivě odlehčeně, skrývá však záludnosti rytmické, ale i stylové, když lyrickou árii v bezprostředním střihu vystřídá zemitá hospodská odrhovačka, patetický paján, jadrný cajdák nebo biedermeierovský Liedertafel, kabaretní šlágr. I když se ne vždy dařilo udržet v rytmicky komplikovaných místech precizní souhru, parafráze různých stylů měly v hudebním nastudování Zbyňka Müllera vtip a švih, což podpořila i barevná pestrost díky bohatě exponovaným dechovým nástrojům včetně pikol, basklarinetu či kontrafagotu, rozsáhlé baterii bicích, ale i harmonice nebo varhanám.

Lepší sólistické obsazení si Národní divadlo „schovalo“ až na druhou premiéru. Uvězněný Sedlák v Chytračce nařká, ale hlavně (svatý) Petr v Měsíci „světovládně“ mudruje v podání basisty Zdeňka Plecha mnohem živěji, než když František Zahradníček příliš fádne poučuje. Také Olga Jelínková při druhé premiéře – i díky své specializaci na koloraturní obor – vystihla důvtip, ale i něhu Chytračky přesněji než Jana Sibera. Ješitná samolibost Krále měla díky Svatopluku Semovi výraznější nadsázku, zatímco alternující Roman Janál brilantně uplatnil spíše svůj komediantský talent. V parodii na lobbyisty, respektive dlouhovlasé beatniky skupiny Puhdys, si ovšem zařadilo spontánněji kvarteto premiéry první – Jiří Hájek, Jiří Rajniš ml., Josef Moravec a Pavel Švingr. Zvláštní kombinace snové grotesky se podařila Jaroslavu Březinovi v obtížné, vysoko položené falzetové tenorové roli Vypravěče, zde večerníčkového mužíčka Sandmännchena. Diváci se spontánně bavili. Osvědčený tandem Jiří Nekvasil – Daniel Dvořák v Orffových operách vytvořil jednu ze svých nejlepších inscenací, která konečně v Národním divadle prolomila nepříliš výrazné výsledky minulé sezony.

Carl Orff: Chytračka, Měsíc

Dirigenti: Zbyněk Müller, Nikol Kraft Režie: Jiří Nekvasil Scéna: Daniel Dvořák Kostýmy: Simona Rybáková Sbormistr: Pavel Vaněk Premiéry 20. a 21. října 2016

O autorovi| HELENA HAVLÍKOVÁ, Autorka je operní kritička

Foto autor| FOTO ND – PATRIK BORECKÝ

Foto popis| Chytračka, pohádková opera Carla Orffa podle předlohy bratří Grimmů, v avantgardou inspirovaném pojetí Jiřího Nekvasila

Datum: 5. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁶⁶

Autor: Luboš Mareček

Sevření mezi komikou a krutostí

Komedie jedné soukromé banky – tak zní výmluvný podtitul hry Frank V., kterou otevřelo sezonu Městské divadlo Brno. Vrcholné dílo Friedricha Dürrenmatta

zde nastudovala režisérka Hana Burešová. A její inscenace dokládá, že divadelní uvažování, poetika či humor slavného švýcarského dramatika ani po půl století nevyčpěly a nejsou passé.

Hra Frank V. z roku 1959 patří spolu s tituly Návštěva staré dámy a Fyzikové k nejznámějším Dürrenmattovým dramatům. V Československu byl premiérově uvedený jen o dva roky později. V roce 1971 hru poprvé a naposledy uvedlo Městské divadlo Brno, kde ji na činoherní scéně připravili i nyní.

Dílo světově proslulého dramatika není na tuzemských jevištích příliš častým hostem, také proto je tento inscenační exkurz k němu zajímavý a cenný. Jde tady o velmi povedenou hudební grotesku o majiteli zkorumpované banky, který se chce nabalit, a tak finguje vlastní smrt. Peněžní ústav Franka V. je ovšem velmi svérázným podnikem, jehož vedoucí osazenstvo se klienty snaží bezskrupulózně okrást či přímo sprovodit ze světa. A navrch se tento vrcholný management prohnílého finančního domu bez rozpaků vraždí i mezi sebou. Frankovy celoživotně utajované děti, vychovávané však ve zcela jiném módu ke spravedlnosti a cti, se nakonec ukážou jako daleko větší bafuňáři, podvodníci a šmejdi než jejich rodiče.

Drsná, ale účinná legrace

Burešová vystavěla stylově velmi čistou a přehlednou inscenaci, na níž je nejcennější, že neustále vyjevuje, zpřesňuje či připomíná, v čem tkví dramatická účinnost Friedricha Dürrenmatta. Tedy dramatika, který svůj autorský princip postavil na zábavném a někdy až drsném antagonismu toho, o čem a jak se hraje. Právě z protikladů a jakoby nesmyslných rozporů pramení onen účinný pocit absurdity, dramatické ironie a nejen divákovy deziluze.

Zkrátka a dobře, když vám nepoučitelní gauneři až svatouškovsky zpívají o svém těžkém údělu a polepšení, je to drsná, ale účinná psina.

Brněnská inscenace jde od začátku cestou až lidového zábavného divadla, v němž je vše groteskně přezvětšeno, a místy se zároveň tváří i smrtelně vážně. To třeba když žena Franka V. Ottilie až pateticky deklamuje publiku verše o své pohaně skrz nezdárnou dceru a téměř škemrá o soucit.

Legrační hyperbolu představuje už povedená scéna Tomáše Rusína, který na jevišti postavil prosté vyvýšené pódium, k němuž vedou schody. Tento portál nóbl banky z boku jakoby podpírají dva Atlasové, což jsou kopie dvou monumentálních mužských soch ze známého brněnského domu U čtyř mamlasů. Tito titánové působí seriózně a jako by na svých ramenech drželi celou tíhu a solidnost Frankovy banky a jen divák ví, jak to v této divadelní skutečnosti je. Z jeviště potom vede do několika předních řad molo, z něhož občas herci mezi publikum vystrkují své bizarní, absurdní monology.

⁶⁶ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Burešová svojí inscenací vzdává hold epickému antiiluzivnímu divadlu a jeho zvyklostem. Proto se tady potkáte se zcizováním figur a proto je nad scénou zavěšený monitor, na kterém jsou prostřednictvím titulků oznamovány názvy jednotlivých kapitol.

Nedílnou součástí této hudební komedie je muzika Paula Burkharda, kterou přímo na scéně a ve zdařilé úpravě Karla Cóna provádí hráčské trio (klávesy, klarinet + saxofon a violoncello). V herecké interpretaci písní lze místy odušit lehkou ironii zdejší cukrkandlové muzikálové produkce, co se třeba sentimentálního či jalově nadšeného prozpěvování týče.

Přesná herecká souhra

Jednou z nejvydařenějších poloh inscenace je přesná herecká souhra a velmi pevně uchopené figury. Výkony všech správně a přesně mistrně balancují na hraně grotesky, sebeironie a někdy až operetní stylizace.

V působivé groteskní nadsázce hraje svého Franka Pátého Jan Mazák, kterému zdařile sekunduje jako jeho žena Ottilie Alena Antalová. Ta jde zase ke zcizování figury cestou místy až hyperrealistického výkonu. Ještěže divák ví, že to vše je ona herecká blamáž, a tak se královsky baví. Jako třeba při záměrně přeslazeném výkonu Viktora Skály jako majitele továrny na hodinky nebo u přetáple patetického drsňáka, tedy personálního šéfa hraného Igorem Ondříčkem. Ale dobří jsou skutečně všichni a pospolu vytvoří účinný kaleidoskop výkonů, které zaujmou svojí strakatostí a slévají se do lehkého, až pouťově působícího oděru. A při vědomí, o čem se tady hraje, vás do úsměvu zároveň účinně mrazí.

Burešové zdařilá inscenace se dá označit zejména za vyváženou. Režisérka totiž našla onu potřebnou úměru mezi krutostí a komikou, našla ideální poměr mezi odvážanou lidovou komedií či rozpustilou groteskou a bezmála antickou tragédií, tedy póly, mezi nimiž tato inscenace neustále osciluje. A divácké povyražení z Franka V. v Brně tkví v tom, že si nikdy nemůžete být zcela jistí, na které z těch dvou jmenovaných poloh se právě nacházíte.

Friedrich Dürrenmatt: Frank V.

Režie: Hana Burešová Překlad: Jiří Stach Kostýmy: Zuzana Štefunková-Rusínová Dramaturg: Štěpán Otčenášek Scéna: Tomáš Rusín Hudba: Paul Burkhard Městské divadlo Brno, premiéra 10. září

O autorovi| LUBOŠ MAREČEK, Autor je divadelní publicista
Foto autor| FOTO MDB

Datum: 7. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 7⁶⁷

Autor: Luboš Mareček

Zlínské divadlo si nadělilo hit

Uvedením americké hry

Srpen v zemi indiánů zahájilo sezonu Městské divadlo Zlín. Premiéra se odehrála na den přesně po sedmdesáti letech od zahájení činnosti této scény. A byl to skutečně podařený narozeninový tah. Inscenace Petra Štindla má šanci stát se vyhledávaným titulem.

A to nejen díky kompaktním výkonům nazývaným otřepaným souslovím herecký koncert.

Tato recenze vlastně bude výčtem důvodů, proč může nová zlínská inscenace aspirovat na pozici zdejšího hitu. Předně je to otázka textu. Divadelní hru Srpen v zemi indiánů napsal v roce 2006 dramatik Tracy Letts a získal za ni Pulitzerovu cenu a cenu Tony, tedy dvě nejprestižnější autorská ocenění v USA. Nechejme stranou skvělé filmové zpracování Meryl Streepovou a Julií Robertsovou v hlavních rolích či obrovský úspěch na Broadwayi. Po světě se celou dekádu oprávněně hovoří o nejzajímavějším divadelním scénáři současnosti. Na tuzemské půdě toho budiž důkazem fakt, že jde po Praze, Plzni a Hradci Králové o čtvrté uvedení. Herečky z těchto předchozích inscenací sbíraly česká divadelní ocenění, možná tomu bude tak i nyní.

Mocné kouzlo Lettsova textu tkví v bravurní architektuře dramatu, v němž se při rodinném setkání jítí dávne i zcela čerstvé rány. Jde tady o demonstraci skvěle pointovaných zápletek, psychologicky věrných charakterů, které mezi sebou a potažmo s divákem komunikují mimořádně štiplavými, přesnými dialogy. Při sledování vás napadnou hvězdná jména jako Čechov, a když zůstaneme na americké půdě, tak Eugene O'Neil, Tennessee Williams či Edward Albee, který zesnul v den zlínské premiéry. V úvodu mizí opilecký otec, který spáchá sebevraždu, a do velkého domu se za matkou Violet sjedou její tři dcery s partnery, a navrch sestra Mattie Fae s mužem a synem. Violet je už dlouhá léta závislá na lécích. Místy je cynická, panovačná a zlost si až sadisticky vylévá na svých blízkých. Az této ve slovníku vulgární materie vyvstávají běsi v podobě nenaplněných životů a jejich drsných vivisekcí nejen ze strany nesnesitelné Violet.

Kol pichlavých kaktusů chodíme

Lettsův text ve Zlíně opatřili podtitulem pichlavá tragikomedie. Naráží se tak nejen na v textu použitou (a v programu účelně přetištěnou) báseň T. S. Eliota s veršem Kol pichlavých kaktusů chodíme. Lze to číst i jako pomyslné varování před ostny, které budou z tohoto bizarního rodinného obrázku létat. Inscenátoři tak možná chtěli naznačit žánrovou cestu Štindlovy inscenace. A přestože režisér se mocně opřel o drsný, místy až černý humor předlohy a pouští do publika nejrůznější slovní i situační bodliny, nerýsuje před námi děsivou grotesku. Mnoho postav by zasloužilo divákovu distanci, ale režie našťastí nesoudí ani nemoralizuje. Pečlivě s herci staví problematické charaktery, jejichž vzájemné interakce jsou ve finále až obludné. V dlouhých hudebních plochách je však spojuje teskná foukací harmonika. Výsledný dojem je tedy spíše posmutnělý, prýští na vás melancholie, která ovšem není ztěžklá ani neunavuje.

⁶⁷ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Divácký retro vjem sugeruje až realistická scéna Petra B. Nováka, jež navozuje atmosféru americké domácnosti 60. let minulého století včetně opravdového, funkčního automobilového veterána na scéně. Děj autor zasadil do roku 2007 a ve scénografickém řešení nejde o posun v čase. Je to dům, který si sebestředná matka Violet zařizovala od mládí, dům, který je obrazem celého jejího života.

Ve Štindlově inscenaci se vše výše zmíněné organicky setkává se skvělým hereckým obsazením, které má lví podíl na kladném výsledku. Zlínský soubor (logicky zejména dámská šatna) se ukázal v opravdu výtečné formě.

Zajímavou osu inscenace tvoří Violet Jany Tomečkové se svou nejstarší dcerou Barbarou, jak ji skvěle hraje Eva Daňková. Přestože tady bezmála všichni koketují s psychologickým realismem, nejsou jím pohlceni, dokážou se na maximum přiblížit k roli a zároveň ji srozumitelně a přehledně ocejchovat. To je třeba případ výtečné Daňkové. Jana Tomečková netvoří své monstrum jménem Violet z přehršle vnějších znaků, dokáže se sice efektně rozkatit, deformuje mluvu, jak nakazuje scénář, ale její potlačované zlo prýští jakoby zevnitř této děsivě uzurpátorské ženy.

Skvěle a přesně jsou vystavěny také její dvě další dcery: přehlížená Ivy (Tamara Korbová) a křečovitě zaláskovaná Karen (Marta Bačíková). Uměřenost a promyšlenost označují výkon Heleny Čermákové jako Mattie Fae, ale vlastně celého souboru. Městské divadlo Zlín si dalo k narozeninám ten nejhezčí dárek. Nabízí vyvedenou inscenaci se zářivými výkony a říká tak, proč se sem nejen za herci vracet.

Tracy Letts: Srpen v zemi indiánů

Režie: Petr Štindl Překlad: Julek Neumann Dramaturgie: Kateřina Menclerová Scéna: Petr B. Novák
Kostýmy: Lucie Halgašová Hudba: David Rotter Městské divadlo Zlín, premiéra 17. 9.

O autorovi| LUBOŠ MAREČEK, Autor je divadelní publicista

Foto autor| FOTO MDZ

Foto popis| Monstrum. Violet v podání Jany Tomečkové.

Regionalni mutace| Lidové noviny - Morava

Datum: 15. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 7⁶⁸

Autor: Luboš Mareček

Bloudění v Thomasi Mannovi

Divadelní verzi slavného románu Kouzelný vrch od nobelisty Thomase Manna nabídla jako první premiéru sezony brněnská Reduta. Adaptace této literární klasiky se ovšem ukázala pro její autorku i režisérku Barbaru Herz příliš velkým soustem. A zaskl se vlastně celý inscenační tým.

Troufnout si na nedramatickou sedmisetstránkovou prózu, kterou prorůstá nespočet linií a motivů stejně jako filozofické úvahy či disputace hlavních hrdinů, vyžaduje jistě velkou odvahu. Román Kouzelný vrch se odehrává v plicním sanatoriu Berghof, kamprijíždí hlavní hrdina Hans Castorp na návštěvu. Mezi nemocnými tuberkulózou pak zůstává mladý naivní inženýr už jako pacient dlouhých sedm let, izolovaný od okolního světa. Zato je Hans neustále konfrontován se všudypřítomnou nemocí, smrtí a posléze také s láskou. Do toho všeho se probírají témata, jako je politika, vztah mezi věčností a smrtí či blížící se válka.

Barbara Herz jako by v dramatizaci chtěla pochyťat vše výše zmíněné. Výsledkem je však divácky nepřehledná a nestavitelná směs, kdy vám vrtá hlavou, o čem a proč to vůbec hrají. Vše se slévá do marného zápasu převyprávět román a ještě jej divadelně ozvláštnit – Barbara Herz inscenaci stylizovala do polohy groteskního horroru. V neutěšeném prostředí léčebny jsou vlastně všichni přítomní dlouhodobým pobytem decimováni do bizarních otupělých figurek. Celé toto panoptikum je však ponejvíce záminkou pouze k hereckému pitvoření, přehrávání a prázdnému deklamování filozofických pravd.

A režie experimentuje s předlohou ještě pomocí neústrojných jevištních fines. Opravdu zbytečná je tady hra s reálným časem, kdy při měření teploty inscenace na dlouhých sedm minut oněmí. Jindy působí nepatřičně rozehrávání děje na schody sálu. Nebo ponejvíce ornamentální řešení, kdy dva ideové protivníci Settembrini (Martin Siničák) a Naphta (Dušan Hřebíček) sedí s publikem v první řadě, odkud děj komentují či do něj vstupují. Zcela zvláštní kapitolou je nedotažená snaha režie inscenovat horečnaté vize hlavního hrdiny.

Čas, který v sanatoriu prakticky neplyne, se zhroutl také v inscenaci samotné. Nekonečnou devadesátiminutovou první část po přestávce nezachránil ani zhruba poloviční metráž. Inscenace je vlekle umluvená, o její oživení či pomyslné scelení se nepostará ani výtvarné řešení. Jako by si tady každý šel bůhvíkam svou cestou, Nový seriál LN od 18. 11.

Nový seriál LNod 17. 10.

Rodina a právo

Jak probíhalo české vyjednávání o Židech?

Majetkové vztahy v rodině

ať už je řeč o scéně Lucie Labajové, nebo kostýmech Kateřiny Marai. Malé židličky či nemocniční matrace prostírané jako stůl, nezvyklé materiály i střihy některých oblečků tady nepovyšují zamýšlenou grotesknost, ale vlastně nechtěně karikují práci zmíněných divadelnic.

Nejproblematictější kapitolou vedle režie je v této inscenaci herectví, které hraničí s křečovitým přehráváním. Jindy se zdá, že herci onomu konceptu neúměrného zveličování,

⁶⁸ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

jakémusi fantaskně strašidelnému oděru, nevěří. Je to případ obou jmenovaných herců Siničáka a Hřebíčka, kdy z jejich figur vyvstávají toliko ploské mudrující typy bláznů. Dámská šatna je odsouzená k jakémusi chorobopisnému statování a prazvláštním pózám. Bohužel ani talentovaný Ondřej Kraus (vinou scénáře a vedení) nesklenu u svého Hanse Castorpa onen oblouk přecitlivělého mladého muže, který se programově vymkl životu a který ke konci prohlédne a zmoudří.

Brněnská inscenace Kouzelného vrchu měla jistě velké ambice stát se intelektuální, režijně zanícenou a divácky přístupnou záležitostí. Zbortila se však na mnoho popsaných způsobů sama do sebe a diváka si nepřitáhne.

Thomas Mann: Kouzelný vrch

Dramatizace a režie: Barbara Herz ND Brno, premiéra 27. 10. v Redutě

O autorovi| LUBOŠ MAREČEK, Autor je divadelní publicista
Foto popis|

Datum: 23. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 9⁶⁹

Autor: Luboš Mareček

Jak získat peníze, poradí Buranteatr

Brněnský Buranteatr křísí žánr klasického kabaretu. Dnes už zaprášená divadelní forma tady dostala v textech svižnou i vtipnou a v jevištním zpracování vynalézavou a zábavnou podobu. V centru pozornosti jsou zde jen a jen peníze. Návštěva inscenace se každému ekonomicky a hlavně kratochvilně vyplatí.

Brněnská scéna v čele s režisérkou Gabrielou Ženatou s kabaretním žánrem do formy nijak obrazoborecky neexperimentuje. Jde tady o sled humorných scén propojených songy a komentáři konferenciéra. S přesahy k financím prožranému dnešku se tady nakládá humorně, cynicky, v nadsázce, ale vždy trefně. Mladé zlatokopky dostanou praktickou instruktáž, jak připravit o jmění boháče. Jiní se dozvědí, jak funkčně obrát o peníze seniory v rodině nebo třeba jak vypadá psychiatrie léčená závislost na bankovkách, které tady místy rozhazují plnými hrstmi po jevišti.

Samozřejmě že módní hlad po financích a z toho plynoucí aktuální témata se tady účinně řeší nadsázkou a ironií. Šestnáct čísel pro nedotovanou scénu zdarma napsali oslovení autoři. Příklad se spisovatel a dramatik S. d. Ch., herec a režisér Jiří Jelínek, Zdeněk Kocián, dramaturgové Jan Šotkovský a Sabina Macháčová, ale i pětičlenný herecký tým: Kristýna Hulcová, Lucie Ingrová, Kateřina Veselá, Pavel Novák a Lukáš Rieger.

Ústřední dekoraci prosté scény Jitky Fleislebr s vyvýšeným pódiem s hudebními nástroji tvoří světelný kruh ze žárovek. Toto svítidlo funguje jako připomínka pikantního přítmí i dekorací šantánů, je to ale i pomyslná svatozář, kterou dnes zbožšťelé prachy mají. Tradiční je také černobílé kostymování herců, v případě dam přijdou ke slovu obepínající kalhoty, svůdné punčochy a korzety, u pánů jsou to fraky, cylindry a motýlky. Někteří ze jmenované pětky mají bizarně bílé pudrované tváře.

Bez mravoučných piruet

Lucie Ingrové je ukázkou v gestech, ale také v intonaci do detailu vypilované promluvy. Výtečné jsou – hudebně i textově – také songy s různým autorstvím: Kuplet spokojené kurtizány či Hymna lakomců. Inscenace je zajímavá i tím, že demonstrovuje muzikálnost souboru, když si herci střídají klavír, bicí, elektrickou kytaru, saxofon či akordeon.

Žongluje se tady s pořekadly a rčeními o majetku, a tak se dozvíte různé informace. Některé ženy jsou tak tvrdé, že na ně působí jen diamanty. Nebo třeba že v Praze hrál Brzobohatý, zatímco v Brně Lakomý. Vrcholem stominutového večera bez přestávky (svižný a odsypávající kabaret ji opravdu nepotřebuje) je potom co do rozsahu největší text – jakási minihra o tajném zasedání konfederace zrušených evropských měn. Herci zvládají nejen vtipnou zkratku při převtělování se do platidel, ale také možnosti a umění pointovaného gagu. Na jiném místě se tady zkouší postupy stand-up komedií či se ironicky využívá přístup dnešních masových bavičů.

Inteligentní inscenace Gabriely Ženaté těží maximum z textů, herců, komorního prostoru i přesně dávkovaného humoru. Obchází zavedená společenská schémata o negativních dopadech přemíry majetku či jeho nedostatku na jednotlivce, inscenace nikde nemoralizuje a neutíká se

⁶⁹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

k mravoučným piruetám. Možná i proto je tak zábavná, lehká a zejména originálně svá. V kontextu laciné komediální produkce zdaleka nejen v Brně je tak vlastně i k nezaplacení. Kabaret

u vrtaného kolena aneb Rozbijte prasátka, přátelé!

Režie a hudba: Gabriela Ženatá Scéna a kostýmy: Jitka Fleislebr Premiéra 5. listopadu v Divadle Buranteatr Brno (Sokolský stadion)

O autorovi| LUBOŠ MAREČEK, Autor je divadelní publicista
Regionalní mutace| Lidové noviny – Morava

Datum: 13. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁷⁰

Autor: Jan Kerbr

Umělecký ozvláštňená terapie

Metanolová aféra z roku 2012 a její kriminální důsledky jsou vstupním tématem divadelní féerie Závislosti navzdory, kterou v režii Dodo Gombára prezentuje Švandovo divadlo. Potýkání se s démonem alkoholu tvoří podloží pro pásmo tu pevněji, tu rozvolněněji souvisejících výjevů, autorství smíchovské divadelní novinky stvrzuje spolu s režisérem celý kolektiv.

Komentátora a propojovatele situací zastupuje filmový tvůrce Jan (Robert Jašków), který hned zkraje cituje ze svého právě vznikajícího a na jevišti oživujícího scénáře, dokonce se jednou opraví a výstup je vrácen zpátky a vylepšen. Tento zcizující princip se ovšem v kompozici inscenace objevuje nedůsledně. Hlavním dějištěm je terapeutické sezení těch, kdo se hodlají dostat ze své závislosti na alkoholu, Jan se zprvu účastní jen jako pozorovatel, později se však jeho role promění. Jednotlivé příběhy přibližují různé fasety problému, poznáme například zdrcenou matku, jejíž dcera v důsledku metanolového zločinu zemřela, také vážené muže se slabou vůlí, jako vysokoškolského profesora či faráře, a řadu dalších. Zvláštní místo mezi nimi zaujímá permanentně „sjetý“, tedy ne příliš pravděpodobně prezentovaný kumštýř Vávra, kterého Tomáš Červínek ztvárňuje ve stylizované křeči tak, že postavě není rozumět ani slovo. Tento protagonista má na starosti také živou hudební složku inscenace a vlastně stále sedí s kytarou před reproduktorem. Jeho bizarní figuru trumfuje ještě větší dávkou ireálnosti a jakési meditativní výlučnosti postava nazvaná v programu Závislost. Hraje ji Andrea Buršová a zjevuje se členům terapeutické skupiny v převlecích jako mim, klaun i baletka, ve finále pak coby jedna z pracovnic protialkoholní léčebny, bývalá pacientka.

Buršová je nucena zpívat podivně filozofující šanson (vokální složku zvládá dokonale), ve finále pak s Červínkem jen tak při kytáře „táborákově“ vystříhnou Riders on the Storm od The Doors. Tato interpretace k uhrančivému songu zrovna nepřiléhá, i když jeho temné fatální vyznění s kapkou naděje může korespondovat s jevištní koncovkou. Těsně předtím totiž byla vyslovena proklamativní pointa, že člověk může padnout, musí však umět znovu vstát. Figury neurotického filmaře, nadopovaného muzikanta i tajemné Závislosti dodávají inscenaci umělý, přepjatě sofistikovaný rámec. Na druhé straně se jevištní dílo nevyvaruje banalit typu převržených židlíček po ukončeném sezení a na rubu sedadel jsou vyvedena písmena, která dohromady vytvoří fatální slovo ALKOHOL.

V nevyrovnané produkci lze ovšem nalézt i leccos působivého, především důvěryhodné herecké výkony. Za všechny připomeňme Bohdanu Pavlíkovou v roli matky, jejíž dcera zemřela po požití nebezpečného destilátu, Tomáše Petříka jako z kriminálu navrátilivšího se distributora tohoto jedu či Evu Josefíkovou, která ztvárňuje Lenku, doprovázející svého otce profesora na terapeutická sezení.

Dodo Gombár a kolektiv: Závislosti navzdory.

Režie: Dodo Gombár Scéna: Michaela Horáčková Hořejší Švandovo divadlo, premiéra 24. 9.

Foto popis|

⁷⁰ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 18. 10. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁷¹

Autor: Jan Kerbr

Fantaskní zážitky z podzemních Čech

Divadelníci z plzeňské Alfy se spojili s tvůrci alternativního souboru Handa Gote, Tomášem Procházkou a Robertem Smolíkem a vytvořili inscenaci, kterou bychom vlastně mohli přiřadit k oblíbenému žánru „road movie“. Jde totiž v podstatě o film vznikající právě na jevišti, inspirovaný Julesem Vernem a především slavnou Cestou do pravěku českého tvůrce Karla Zemana. Dílko zhruba třičtvrtěhodinové nese název Cesta do středu země (sopouchem Milešovky). Autorem libreta je Šimon Olivětín (jeden z několika pseudonymů Reného Levinského).

Důchodce Vladimíra Bobeše (Bob Holý) navštíví jeho děti s životními partnery (Martina J. Hartmanová, Radka Mašková, Josef Jelínek, Petr Vydarený) při příležitosti tatínkových narozenin, přinesou dort i vaječný koňak, starý Bobeš je podle řady konverzačních ukazatelů už na štíru s pamětí. Začne ovšem jako narozeninový bonus promítat film z cesty, kterou podnikl s kamarády v dětství. Sopouchem Milešovky se dostali „do pravěku“ a zažili mnohá dobrodružství. Konkrétní jevištní realizace vypadá tak, že zprvu (a pak při šťastném finále, jímž je návrat zpět do Plzně) zhlédneme dokument v retro kvalitě, sestupem do podzemí však začínají divadelní kouzla. Kamery snímají dění na třech hracích prostorách, kde představitelé čtveřice gratulantů předvádějí loutkářský um.

Lze tak sugerovat i filmovou práci s detailem, tedy kombinovat ve snímání kamerami například celé zvíře s jeho děsuplnou mordou. A podívaná je to vskutku omamná, včetně citace ze slavného Zemanova filmu, v níž dojde k litému boji „na smrt a na smrt“ (jak Olivětín v libretu fatální střet charakterizuje) mezi stegosaurom a tyranosaurom. Pravěké příšery v marionetovém provedení působí neodolatelně, z loutkářských technik je u jednoho tvora použita i maňásková realizace. Také pravěké krajiny s bujnou vegetací i moře, sugerované vlněním látek, dodávají výpravě Roberta Smolíka punc nejvyšší kvality a divadelní magie. Jde ovšem o nejvýraznější kvalitu jevištního celku, dramatický oblouk chybí. Z vyprávění vzpomínajícího se dvakrát přeneseme „do civilu“, kdy je dotazován, zda si to celé nevymyslel, v těchto čínoherních vsuvkách (přestože libreto se vyznačuje potutelným humorem) má inscenace ještě veliké rezervy. Nejsuverenněji se s rolí vyrovnává Josef Jelínek, nedlouhé angažmá u ostravských Bezručů ho, zdá se, solidně procvičilo v jevištní mluvě.

Příběh má pěknou pointu, kterou nebudu prozrazovat, zhlédl jsem dopolední reprízu s dětmi cca osmi- až desetiletými, byly setkáním s fantastickou zoologií zcela okouzleny, chovaly se vzorně, ani nedutaly.

Šimon Olivětín: Cesta do středu země (sopouchem Milešovky)

Režie: Tomáš Procházka Výprava: Robert Smolík Hudba: Jan Burian ml.

Dramaturgie: Petra Kosová Divadlo Alfa Plzeň Premiéra 10. 10.

O autorovi| JAN KERBR, Autor je divadelní kritik

Foto autor| FOTO DIVADLO ALFA

Foto popis| Na jevišti vzniká film. Tvůrci se inspirovali Julesem Vernem a Zemanovou Cestou do pravěku.

⁷¹ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Datum: 21. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁷²

Autor: Jan Kerbr

A zase další past

Nejdéle nepřetržitě uváděnou hru všech dob (od roku 1952 dodnes),

detektivku Agathy Christie

Past na myši, nastudovala v mosteckém divadle režisérka Věra Herajtová.

Tento populární kousek je často inscenován i na našich jevištích (momentálně například též ve Zlíně). Městské divadlo v Mostě není ovšem kvůli svým olbřímím rozměrům pro prezentaci „sevřeného“ detektivního žánru zrovna ideální. Pozůstatek megalomanské socialistické architektury, jeden z několika výrazných „lidojemů“ v této republice, klade divadelním tvůrcům nástrahy už jenom tím, kolik nadbytečných kroků jsou nuceni herci vynaložit, aby se dostali z jednoho konce širokého jeviště na druhý. Past na myši však dopadla docela dobře a v Mostě lze zhlédnout solidní mainstreamovou produkci.

Hala penzionu U Klášterní studny, kde se napínavý příběh plný překvapivých zvratů odehraje (pro časté návštěvníky divadla ovšem vzhledem k notorické obeznámenosti s kusem překvapivých asi nikoliv), je scénografem Petrem Kastnerem vyřešena vcelku konvenčně, ale s vkusem. Ostatně detektivka, kde „hrají“ dveře, okno i schodiště, si nemůže dovolit příliš avantgardní scénografii. Houstnoucí atmosféru v zasněženém a od světa odříznutém penzionu (včetně náhle zlikvidovaného telefonického spojení) adekvátně přibarvuje „strašidelně“ koncipovaná hudba Tomáše Alferiho.

Herci jako by s velkým prostorem poněkud zápasili v první části (tempo se chvílemi zadrhne), po přestávce však inscenace sympaticky akceleroje. Past na myši je pro diváky i jevištní interprety přitažlivá tím, že většina postav se vydává za někoho jiného, než kým ve skutečnosti je. Do penzionu, vzdáleného od ruchu velkoměsta, konkrétně Londýna, se z různých důvodů uchýlili jedinci, které, jak se ukáže, spojuje jeden temný rodinný příběh. Protagonisté mosteckého souboru nabízené možnosti ve valné většině využili a někteří předvedli působivou kresbu charakterů. Zaujme Zita Benešová jako energická, ale rovněž empatická majitelka penzionu Mollie či Matyáš Procházka, ztvárňující mladistvé rozervaneckého Christophera, vojenského zběha, který se vydává za architekta.

Jemně rozehrávané jevištní situace

Dynamiku především do druhého dějství vnáší Jakub Koudela v roli falešného policisty Trottera, v rychle chrlených replikách svého podivného vyšetřování však bohužel „spolyká“ část důležitých sdělení. Přesným temporytmem se vyznačují některé jemně rozehrávané jevištní situace. Například hned v úvodu, kdy se ze zapnutého rádia ozývá zpráva o vraždě a uprchnuvším pachateli, z něhož je svědek schopen popsat části zimního oděvu, si jedna z postav přesně takové svršky – a přesně vždy, když jsou jmenovány – odkládá (že nepůjde o vraha, je pro zkušené konzumenty detektivek zřejmé).

⁷² NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Mostečtí herci svedli s předlohou a vlastně i s halou „v nadživotní velikosti“ čestný souboj, na jedné z prvních repríz jsem kolem sebe viděl (a po představení i slyšel) spokojené diváky.

Agatha Christie: Past na myši

Překlad: Pavel Dominik Režie a úprava textu: Věra Herajtová Městské divadlo v Mostě, premiéra 21. 10. (psáno z reprízy 2. 11.)

O autorovi| JAN KERBR, Autor je divadelní kritik

Foto autor| FOTO TOMÁŠ BRANDA

Foto popis| Pan Paravicini. Marcel Rošetzský v mostecké Pasti na myši.

Datum: 30. 11. 2016

Zdroj: Lidové noviny, Kultura - str. 8⁷³

Autor: Jan Kerbr

Kličkování mezi máti a dcerou

Absolvent podle známého filmu v libereckém divadle dostal groteskní podobu

Mladík v neoprenu s potápěčskými brýlemi se povaluje ve změti sedacích pytlů, pro něž se používá označení fatboy, přicházejí jeho rodiče, aby absolventa univerzity Benjamin (Jakub Albrecht) bez úspěchu přemlouvali, ať se převlékne a přijde se přivítat se společností, která dorazila na večírek konaný kvůli němu. Tak začíná inscenace Absolvent v libereckém divadle F. X. Šaldy. Jevištní verzi kultovního filmu The Graduate z roku 1967 s Dustinem Hoffmanem a písničkami Simona a Garfunkela zde nastudoval Šimon Dominik a jedná se o jeho první režii ve funkci šéfa činohry, kam nastoupil po zesnulém Ivanu Rajmontovi.

Film, který v době svého vzniku rezonoval s náladami revoltující mládeže (byť hrdina se vlastně kromě citové vzpoury příliš nevydělí z prostředí establishmentu), byl poprvé zdivadelněn v roce 2000, od té doby se objevil i na českých jevištích (Studio DVA, Klicperovo divadlo Hradec Králové). Ačkoliv slavný snímek režiséra Mikea Nicholse obsahuje řadu komediálních scén, má náladu hodně romantickou. V liberecké verzi se grotesknost podivného Benjaminova příběhu projevuje mnohem razantněji. Sveden paní Robinsonovou (Veronika Korytářová) a později zamilován do její nezáludné dcery Elaine (Karolína Baranová), snaží se hlavní hrdina nalézt svoje místo mezi ostatními, občasné pochopení nachází v jen přiměřeně moderně smýšlejících rodičích (Štěpánka Prýmková a Václav Helšus). Mikroklimatu obou rodin (podváděného Robinsona ztvárnil energicky Martin Polách) však vládnou pohodlnost a sobectví, jehož nejvýraznější představitelkou je znuděná a citově frustrovaná paní Robinsonová (Mrs. Robinson, o níž zpívají Simon s Garfunkelem). Liberečtí herci se představují v příznivém světle. Veronika Korytářová ztvárňuje nebezpečnou svůdkyni, kterou charakterizují rafinovaná vehemence i bolestná snaha ještě urvat ze života, co se dá. Jakub Albrecht prezentuje Benjaminovu revoltu s dynamickou empatií, do rozpaků při náhlém ataku na jeho erotickou nezkušenost vloží sympatickou komediálnost. Absolventovo buřičství ve střetu o skutečnou lásku však chvílemi nabývá chlapáckého majetnictví, jako kdyby inscenátoři chtěli naznačit, že v budoucnu – i po dílčím happy endu – vůbec nemusí jít o ideální svazek s vybojovanou Elaine. Tu ovšem Karolína Baranová hraje jako morálně čistou, inteligentní dívku, pomalu se vzpamatovávající ze šoku, který jí způsobilo odhalení strategických tanečků jejích rodičů, především matky.

Šimon Dominik vyšperkoval inscenaci řadou jemně komediálních výstupů, k nimž patří citlivě rozehraný dialog otce se synem, při němž Benjamin nechce příliš vyprávět o tom, jak se mu nevyvedl první výlet, jímž h

Režie i herci se snaží z každého čísla udělat (a daří se jim to hned od počátku) jedinečný zážitek. Kupříkladu Monolog zlatokopky v podání odlal před rodiči demonstrovat svoji samostatnost. Půvabná je i nešikovnost Elaine, která při první schůzce s Benjaminem nedokáže v restauraci správně nasednout na elastickou židli (již zmiňovaný fatboy) a stále z ní padá. Ani obsazení menších rolí není ponecháno náhodě. Drobné figurky recepčního, číšníka, psychiatra i kněze vykreslil s charakterizačním šarmem Přemysl Houška, Michaela Foitová vtiskla ordinérní striptérce rozpustilou věrohodnost.

⁷³ NEWTON Media [online]. [cit. 2017-01-01]. Dostupné z: <http://mediasearch.newtonmedia.cz/>

Libereckou inscenaci považuji v rámci činoherního standardu za nadprůměrnou: pobaví a zároveň znepokojí.

Absolvent

Terry Johnson, Charles Webb, Calder Willingham, Buck Henry

Překlad: Pavel Dominik

Režie: Šimon Dominik

Scéna: Karel Čapek

Kostýmy: Andrea Králová, Divadlo F. X. Šaldy Liberec premiéra 17. 6. 2016, psáno z reprízy 25. 10.

O autorovi| JAN KERBR, Autor je divadelní kritik

Foto autor| FOTO DFXŠL

Foto popis| Benjamin (Jakub Albrecht) v úvodu liberecké inscenace